

HRVATSKI SABOR

KLASA: 021-12/18-09/55

URBROJ: 65-18-02

Zagreb, 13. rujna 2018.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 33. stavka 1. podstavka 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno odredbi članka 34. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja ("Narodne novine", broj 79/09 i 80/13), dostavila Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, aktom od 12. rujna 2018. godine.

PREDSJEDNIK

Gordan Jandroković

REPUBLIKA HRVATSKA
AGENCIJA ZA ZAŠTITU
TRŽIŠNOG NATJECANJA

CROATIAN COMPETITION AGENCY

Klasa: 034-08/18-01/069
Urbroj: 580-08/23-2018-002
Zagreb, 12. rujna 2018.

HR:NP-021-12/18-08/55*5693-18-01**H5

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Priljeno: 12-09-2018		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
021-12/18-09/55	65	
Uredbeni broj:	Prih.	Vrij.
5693-18-01	5	01

HRVATSKI SABOR
n/r g; predsjednika Hrvatskoga sabora
Trg sv. Marka br. 6-7
10 000 Zagreb

Predmet: Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu - dostavlja se

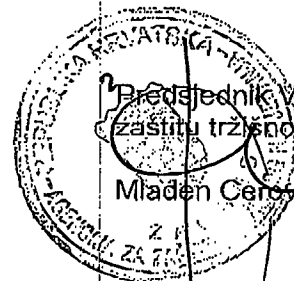
Poštovani gospodine predsjedniče Hrvatskoga sabora,

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Agencija) temeljem članka 34. Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/2009 i 80/2013) podnosi Hrvatskom saboru godišnje izvješće o radu Agencije za proteklu kalendarsku godinu.

Stoga Vam u pravitku dostavljamo Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu te Vas molimo da predmetno izvješće uvrstite u dnevni red sjednice Hrvatskoga sabora. Također, dostavljamo Vam i Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu u pisanom formatu.

U pravitku Vam sukladno članku 12. točki 5. Uredbe o sastavljanju i predaji Izjave o fiskalnoj odgovornosti i izvještaja o primjeni fiskalnih pravila („Narodne novine“, br. 78/2011 i 106/2012 i 130/13), dostavljamo i Izjavu o fiskalnoj odgovornosti i popunjeni Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za obveznike utvrđene u registru proračunskih i izvanproračunskih korisnika za proračunsku godinu 2017., uz napomenu da se Mišljenje unutarnjih revizora ne prilaže s obzirom da Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja nije obveznica uspostave unutarnje revizije prema kriterijima iz članka 2. i 3. Pravilnika o unutarnjoj reviziji korisnika proračuna („Narodne novine“, br. 96/13).

S poštovanjem,

Predsjednik Vijeća za
zaštitu tržišnog natjecanja
Mladen Cerovac, mag. iur.

Privitci:

- Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu u pisanom formatu
- Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu u pisanom formatu
- Izjava o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2017.
- Upitnik o fiskalnoj odgovornosti za proračunsku godinu 2017.
- Jedan CD medij sa svim gore navedenim privitcima u *Word Document/Pdf formatu*

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2017. godinu

Zagreb, rujan 2018.

Sadržaj

Sadržaj	3
Uvodne napomene.....	5
Ključna obilježja rada AZTN-a u 2017. godini	7
Sažeti statistički prikaz rada Agencije u 2017. godini	11
I. Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.....	18
Pravni okvir	19
Postupci ocjene sporazuma između poduzetnika	29
Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja.....	37
Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija	42
Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	54
Sektorska istraživanja tržišta	57
Javnost rada AZTN-a	70
Sudska kontrola odluka AZTN-a.....	71
II. Provedba propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	73
Pravni okvir ZNTP-a	77
Međunarodna suradnja AZTN-a.....	88
Financiranje i unutarnji ustroj Agencije	93
Proračun Agencije.....	93
Unutarnji ustroj.....	96
Društveno odgovorno poslovanje u Agenciji (DOP).....	101
Digitalizacija pismohrane Agencije	101
Zaključak.....	103
PRILOG I. Odluke Agencije iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a..	106
PRILOG II. Odluke sudova iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a ...	118
PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a	120

Uvodne napomene

Pravo tržišnog natjecanja jedno je od temelja tržišnog gospodarstva. Svrha mu je osigurati ravnopravan položaj poduzetnika na tržištu, bez obzira na veličinu, tržišnu snagu i druga obilježja.

Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13.; dalje u tekstu: **ZZTN**)¹ zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj povjerena je **Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja** (dalje u tekstu: **Agencija** ili **AZTN**).

Agencija je pravna osoba s javnim ovlastima. Temeljem odluke Hrvatskoga sabora i odredbi ZZTN-a kao posebnog zakona, osnivač Agencije je Republika Hrvatska.

Agencija samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti, koji su osim navedenim zakonom, određeni i zakonodavstvom Europske unije vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 115 od 9. svibnja 2008. godine; dalje u tekstu: UFEU), kao i uz kontrolu koncentracija između poduzetnika, konkretno:

- Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. siječnja 2003. godine, str. 1-25, SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 1., str. 165-189 (dalje u tekstu: Uredba br. 1/2003); i
- Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP); SL L 24, 29. siječnja 2004. godine, str. 1-22, SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 5., str. 73-94.

Slijedom navedenoga Agencija je ovlaštena za primjenu nacionalnog i europskog prava tržišnog natjecanja.

Ovlasti Agencije, uređene ZZTN-om, sadržajno implicate obuhvaćaju poslove jedinog nacionalnog i općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima.

U prosincu 2017. godine nadležnost Agencije prošireno je na **područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom**². Agencija u ovom godišnjem izvješću po prvi puta podnosi izvješće o tom novom području rada.

Statutom Agencije, koji je potvrdio Hrvatski sabor, detaljno su propisane aktivnosti i djelokrug rada Agencije³.

¹ Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj predstavlja Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja te provedbeni propisi doneseni temeljem toga zakona.

² Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17.), stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine.

³ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u „Narodnim novinama“, br. 22/11. i 74/14.

Područje zaštite tržišnog natjecanja prvi je put u Republici Hrvatskoj uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine, koji je uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji (dalje u tekstu: EU), osigurao osnivanje i rad neovisne institucije za provedbu pravila tržišnog natjecanja uređenih tim zakonom. Agencija je temeljem toga zakona **osnovana odlukom Hrvatskog Sabora** od 20. rujna 1995. godine, a s radom je započela 1997. godine.

Zadatak Agencije je onemogućiti sprječavanje, ograničavanje i narušavanje tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: narušavanje) kroz zabranjene sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, a u njezinoj nadležnosti je i kontrola dopuštenosti koncentracija poduzetnika. U vođenju postupka te ispitivanju i analizi tržišta, Agencija se koristi posebnim ovlastima utvrđenim ZZTN-om.

No, jednako je značajna uloga Agencije u provođenju aktivne politike promicanja tržišnog natjecanja, naročito kroz davanje stručnih mišljenja o zakonima i drugim propisima koji sadrže pitanja koja mogu utjecati na tržišno natjecanje. Agencija mišljenja daje na nacрте propisa, ali i na važeće propise. Takva mišljenja Agencija daje u pravilu na zahtjev Vlade Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Vlada RH), ministarstava i drugih državnih tijela Republike Hrvatske.

Agencijom **upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** (dalje u tekstu: **Vijeće** ili **Vijeće ZTN**).

Vijeće ZTN ima **pet članova**. Predsjednika i članove Vijeća **na prijedlog Vlade RH imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor**. **Svi su članovi Vijeća zaposleni u Agenciji**. Predsjednik i članovi Vijeća **imenuju se na razdoblje od pet godina**, a uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i djelokrug rada članova Vijeća uređeni su ZZTN-om. Tako primjerice, članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, niti članovi uprava, nadzornih odbora ili upravnih vijeća poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojeg drugog oblika interesnog udruživanja koji bi mogao dovesti do sukoba interesa. Vijeće u upravljanju Agencijom na svojim sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije, većinom od najmanje tri glasa. Član Vijeća pri donošenju odluka ne može biti suzdržan.

Svakodnevne upravne i stručne poslove obavlja **Stručna služba Agencije** koju čine diplomirani pravnici, ekonomisti i informatičari, redom stručnjaci u području prava i politike tržišnog natjecanja.

S obzirom na zakonsku obvezu podnošenja **Godišnjeg izvješća o radu za proteklu kalendarsku godinu** Hrvatskom saboru,⁴ Agencija je ovaj dokument pripremila kako bi političku, gospodarsku i stručnu javnost informirala o svojim aktivnostima u 2017. godini te time osigurala transparentnost svoga rada i ujedno dodatno doprinijela afirmaciji tržišnog natjecanja, te utvrđivanju i zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj.

⁴ ZZTN; članak 34.

Ključna obilježja rada AZTN-a u 2017. godini

Godinu u kojoj je Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja proslavila 20 godina svojeg rada, obilježile su brojne aktivnosti, ne samo u provedbi propisa o tržišnom natjecanju i kontinuiranom promicanju kulture tržišnog natjecanja, već i u **aktivnom sudjelovanju u pripremi i donošenju novih propisa** i razvitka zaštite tržišnog natjecanja u cjelini.

- Aktivnosti AZTN-a uz donošenje Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17.; dalje u tekstu: ZNTP) stupio je na snagu 7. prosinca 2017. godine. Tim je zakonom po prvi puta regulirano područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u Republici Hrvatskoj.

Nadležnost za njegovu provedbu dodijeljena je Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja.

Adresati ZNTP-a su svi sudionici u lancu opskrbe hranom. Riječ je o proizvođačima, otkupljivačima, prerađivačima, trgovcima na veliko i trgovcima na malo.

Cilj Zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom. Zakonom se utvrđuju nepoštene trgovačke prakse te pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače.

Sukladno ZNTP-u, zabranjeno je iskorištavanje značajne pregovaračke snage otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi. Trgovcem značajne pregovaračke snage smatra se trgovac čiji ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva trgovca) ostvaren u Republici Hrvatskoj prelazi iznos od 100.000.000 kuna.

Smatra se da značajnu pregovaračku snagu ima otkupljivač odnosno prerađivač koji u Republici Hrvatskoj ostvaruje ukupni godišnji prihod veći od 50.000.000 kuna (uključujući povezana društva). U taj se prihod ne uračunava prihod ostvaren između povezanih društava (društava unutar grupe).

ZNTP-om je trgovcima, otkupljivačima i prerađivačima određen rok do 31. ožujka 2018. godine kako bi uskladili sve ugovore sa svojim dobavljačima sklopljene prije stupanja Zakona na snagu. U protivnom će takvi ugovori prestati važiti od 1. travnja 2018. godine.

- Aktivnosti AZTN-a uz donošenje Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja

U protekloj je godini donesen i **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 69/17.). Zakon je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Republika Hrvatska je donošenjem toga Zakona, preuzela Direktivu EU br. 2014/104 o naknadama štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja. Tim su propisom i hrvatski trgovački sudovi postali nadležni za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a u privatno-pravnim sporovima te u sporovima za utvrđivanje naknade štete zbog povreda odredbi ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU-a.

- Aktivnosti AZTN-a uz donošenje Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere

Usvajanjem Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja bilo je potrebno izmijeniti i dopuniti Uredbu o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere. Javno savjetovanje bilo je otvoreno do 4. kolovoza 2017. godine, a donošenjem **Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere** („Narodne novine“, br. 96/17.) u cijelosti je ispunjena obveza Vlade Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Vlada RH) u preuzimanju pravne stečevine EU-a u području postupaka naknada štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja.

- AZTN-ov prijedlog izmjena i dopuna Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja

Agencija je krajem 2017. godine predložila Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta, kao ovlaštenom predlagatelju propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, **izmjene i dopune ZZTN-a te je u tu svrhu izradila i nacrt prijedloga izmjena i dopuna.**

Svrha predloženih izmjena i dopuna ZZTN-a je sljedeća:

a) Statusno odrediti AZTN kao samostalnu i neovisnu pravnu osobu s javnim ovlastima koja obavlja poslove nacionalnog, općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima u okviru djelokruga i nadležnosti određenih ZZTN-om. Na taj bi se način zakonski uredilo stvarno stanje. Naime, iako prema važećim ZZTN-u ovlasti AZTN-a sadržajno implicate predstavljaju poslove jedinog nacionalnog i općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, Agencija važećim ZZTN-om nije izričito određena kao nacionalno opće regulatorno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima.

b) Omogućiti Agenciji da u slučaju promijenjenih okolnosti i uvjeta na tržištu predloži Vladi RH donošenje propisa radi ukidanja skupnog izuzeća za određene kategorije sporazuma poduzetnika od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

c) Urediti prestanak važenja Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju („Narodne novine“, br. 78/11).

d) Ispraviti tri odredbe važećeg ZZTN-a kako bi se osigurala pravilna primjena europskog prava tržišnog natjecanja u slučaju kad Europska komisija odluči koncentraciju poduzetnika s učinkom na trgovinu između država članica EU-a ustupiti na ocjenu AZTN-u (bez obzira na to jesu li ispunjeni prihodovni pragovi na nacionalnoj razini). Riječ je o članku 17. stavak 6., članku 19. stavak 7. i članku 58. stavak 1. točka 13. ZZTN-a. Naime, važeća odredba članka 19. stavka 7. ZZTN-a propisuje da u slučaju da Europska komisija u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004, odluči da neće ocjenjivati koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica Europske unije, a koncentracija ujedno ispunjava i uvjete iz članka 17. ZZTN-a, te da će ocjenu te koncentracije ustupiti AZTN-u, sudionici koncentracije obvezni su podnijeti prijavu namjere provedbe koncentracije Agenciji u roku od 30 dana od dana zaprimanja takve odluke Europske komisije. Prema sada važećoj odredbi ZZTN-a, AZTN ne može ocjenjivati koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica EU-a koja je bila prijavljena Europskoj komisiji i čiji sudionici ispunjavaju znatno više prihodovne kriterije sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004 o koncentracijama između poduzetnika, ali ne ispunjavaju prihodovne kriterije iz članka 17. ZZTN-a, iako Komisija smatra da je upravo AZTN nacionalno regulatorno tijelo koje je najprikladnije za ocjenu konkretne koncentracije.

Predloženim izmjenama i dopunama ZZTN-a će se također omogućiti AZTN-u da obustavi postupke koje je, kao nacionalno regulatorno tijelo, obvezna pokrenuti temeljem članka 101. ili članka 102. UFEU-a. Naime, važeća odredba članka 58. stavka 1. točke 13. ZZTN-a propisuje da AZTN, između ostalog, donosi rješenja kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredaba ZZTN-a ili članka 101. odnosno članka 102. UFEU-a. Međutim, navedena je odredba protivna pravu tržišnog natjecanja EU-a, konkretno članku 5. stavku 1. i 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, u dijelu u kojem se poziva na članke 101. i 102. UFEU-a.

Agencija je gore opisani prijedlog Zakona o izmjenama o dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja uputila Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta. Prijedlozi izmjena i dopuna detaljnije se opisuju u nastavku ovoga izvješća, u dijelu koji se odnosi na pravni okvir djelovanja Agencije.

- Aktivnosti AZTN-a uz nacrt Direktive Europskog parlamenta i Vijeća EU o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta

Aktivnosti AZTN-a u 2017. godini su i na međunarodnom planu bile obilježene zakonodavnim aktivnostima, naročito intenziviranjem rada na **nacrtu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća EU o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta**. Europska komisija je prijedlog Direktive objavila u ožujku 2017. godine.

Naime, na tragu inicijative za osnaživanje nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica, imajući na umu da nacionalne agencije rješavaju preko 85 posto slučajeva narušavanja tržišnog natjecanja u EU, Europska komisija je predložila nova pravila kojima će se tijelima država članica omogućiti učinkovitija provedbu pravila o zaštiti tržišnog natjecanja EU-a.

Cilj je prijedloga osigurati da tijekom primjene iste pravne osnove, sva nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja imaju na raspolaganju odgovarajuće alate za provedbu pravila, čime se osigurava njihovo učinkovito djelovanje i pridonosi cilju istinskog jedinstvenog tržišta. Učinkovitom provedbom zaštite tržišnog natjecanja šalje se poruka da se svi poduzetnici moraju pridržavati istih pravila, neovisno o tome koliko su bogati i moćni⁵. Istodobno, time se promiče opći cilj Europske unije – ostvarenje konkurentnih tržišta, otvaranje radnih mjesta i rast. Kako je predsjednik Europske komisije, Jean-Claude Juncker jednom prilikom podsjetio (citirao): „[...] *ravnopravni uvjeti znače i to da su u Europi potrošači zaštićeni od kartela i zlouporabe moćnih poduzetnika. [...] Komisija se brine o očuvanju te pravednosti. To je socijalna dimenzija prava tržišnoga natjecanja. A to je ono za što se Europa zalaže.*“⁶

Hrvatski sabor je 6. listopada 2017. godine usvojio Stajalište Republike Hrvatske na Prijedlog direktive, a istodobno je zaključen prvi krug pregovora država članica o sadržaju Direktive. Naime, u razdoblju od lipnja do listopada 2017. godine održavali su se sastanci u Vijeću EU na kojem su delegacije država članica EU iznosile svoje primjedbe i komentare na prvi prijedlog teksta Direktive. Osim pregovora u Vijeću, predstavnici hrvatske Agencije su sudjelovali i na savjetovanju s Odborom za gospodarska i socijalna pitanja Europskog parlamenta održanom 11. listopada 2017. godine, koji je izradio svoje izvješće i prijedloge izmjena u tekstu Direktive.

Dosadašnji tijek rasprava pokazao je da sve države članice snažno podržavaju zakonodavnu inicijativu kojom će se ojačati učinkovitost rada tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja. Glavni naglasci su potreba da Direktiva uredi pitanja pune funkcionalne i političke neovisnosti i dovoljnih financijskih i ljudskih resursa nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja kako bi im se omogućilo da neovisno određuju svoje prioritete u radu i samostalno upravljaju svojim proračunom. Ujedno, države članice podržavaju da Direktiva uređuje sve istražne (postupovne) alate koje nacionalne agencije trebaju imati za uspješnu provedbu propisa. Korisnim smatraju i odredbe o uzajamnoj pomoći i suradnji nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja kada vode postupke primjenom članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

AZTN snažno podržava usvajanje Direktive te kao najvažnije izdvaja uređenje pitanja neovisnosti i osiguravanja dovoljnih resursa kao osnovnih elemenata za učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja, osobito za male agencije. AZTN smatra da je potrebno preciznije urediti odredbe koje se odnose na oslobođenje od kazne za fizičke osobe koje Agenciji dostave podatke o postojanju kartela, osobito kada je riječ o oslobođenju od kaznenog progona koje je u isključivoj nadležnosti državnog odvjetništva.

Ovaj niz zakonodavnih aktivnosti detaljnije se prikazuje u dijelovima ovog Izvješća koji se odnose na pravni okvir djelovanja Agencije i njezine međunarodne aktivnosti, dok će se u nastavku dati sažeti statistički prikaz rada Agencije u protekloj godini o njezinim nadležnostima utvrđivanja zabranjenih sporazuma među poduzetnicima, utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja i ocjene koncentracija, kao i promicanja kulture tržišnog natjecanja.

⁵ Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija - Izvješće o politici tržišnog natjecanja za 2016. godinu, COM(2017) 285 final.

⁶ Iz govora o stanju Unije za 2016. godinu (https://ec.europa.eu/commission/state-union-2016_hr).

Sažeti statistički prikaz rada Agencije u 2017. godini

Kao pravna osoba s javnim ovlastima, AZTN uvijek s osobitom pažnjom obavlja svoje aktivnosti te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

AZTN nema vlastitih prihoda. Financiranje rada i aktivnosti Agencije proizlazi isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje izriče Agencija prihod su Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2017. iznosila su 11.348.740 kuna. Izvršenje rashoda iznosilo je 11.117.685,41 kuna što predstavlja 97,96 posto u odnosu na plan.

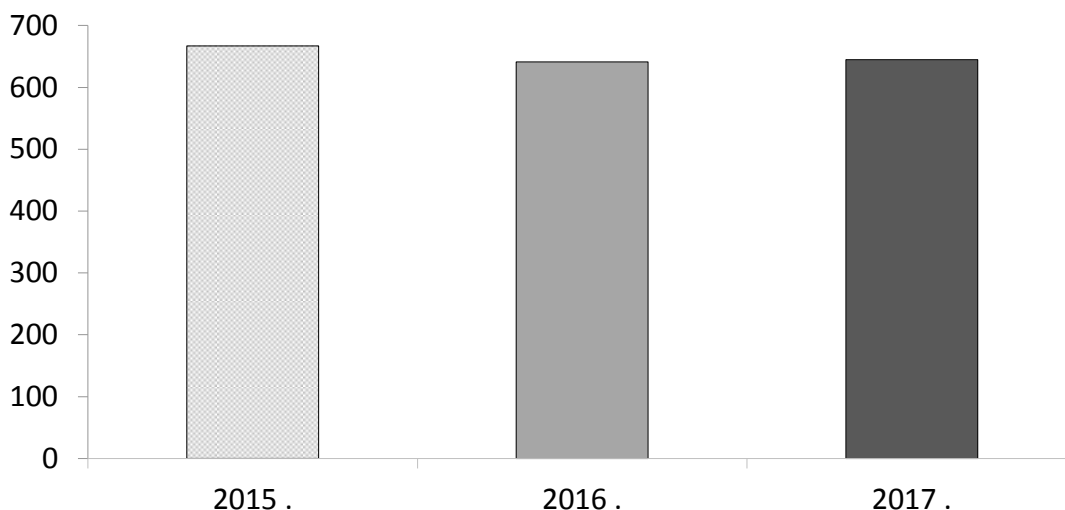
AZTN je u 2017. godini riješio 645 predmeta iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

Na dan 31. prosinca 2017. godine ostalo je ukupno 18 otvorenih predmeta odnosno postupaka koji su u tijeku.

U godini u kojoj je obilježila 20 godina rada, svakako je vrijedno spomenuti da je AZTN od svoga osnivanja (od 1997. do 2017. godine) riješio više od 8.000 predmeta.

AZTN u 2017. godini bilježi nepromijenjeni blagog rasta riješenih predmeta od 0,6 posto u odnosu na prethodnu godinu, kako je to prikazano na Slici 1. Međutim, ovdje valja naglasiti da su postupci koje vodi Agencija sve složeniji i zahtjevniji zbog sve sofisticiranijih metoda prikrivanja kršenja propisa o tržišnom natjecanju od strane poduzetnika.

Slika 1.: Broj riješenih predmeta u razdoblju od 2015. do 2017. godine Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Stoga treba još jednom istaknuti kako je u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu riječ o vrlo složenim i dugotrajnim postupcima u kojima Agencija, uz odredbe ZZTN-a može primjenjivati i odredbe članka 101. UFEU-a (kod zabranjenih sporazuma) i članka 102. UFEU-a (kod zlouporabe vladajućeg položaja). U slučajevima primjene europskog prava tržišnog natjecanja AZTN, u okviru Europske mreže nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN), stalno surađuje s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a.

Postupke utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja AZTN pokreće po službenoj dužnosti i to *ex post*. Kod ocjene koncentracija poduzetnika to, u pravilu, nije slučaj jer su poduzetnici obvezni prijaviti Agenciji već samu namjeru provedbe koncentracije, pa u tim slučajevima AZTN djeluje *ex ante*.

Iako Agencija, kako je prethodno navedeno, postupke pokreće po službenoj dužnosti, inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenog sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja, može u obliku pisanog zahtjeva, obavijesti, prigovora ili drugog podneska podnijeti svaka fizička ili pravna osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH, odnosno tijela središnje državne uprave i lokalne (regionalne) samouprave.

Kada u provedenom postupku utvrdi povredu ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU-a, Agencija utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere koje mogu iznositi najviše 10 posto ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika ostvarenog u godini prije utvrđenog kršenja propisa.

Odluku o visini upravno-kaznene mjere Agencija određuje primjenom kriterija propisanih ZZTN-om a detaljnije uređeni Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere koju je donijela Vlada RH („Narodne novine“, br. 129/10 i 23/15). Tako se, primjerice, uzima u obzir težina i trajanje povrede propisa, postojanje otegotnih ili olakotnih okolnosti, ponavljanje iste ili slične povrede, suradnja s Agencijom tijekom postupka i slično..

Značajniji postupci koje je AZTN vodio u 2017. godini bit će detaljnije opisani u nastavku ovog izvješća.

- Najznačajnija mjerodavna tržišta koja je AZTN obrađivao u 2017. godini

Najznačajnija mjerodavna tržišta koja je AZTN obrađivao u postupcima i u obliku sektorskih istraživanja u 2017. godini bila su:

- tržište trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo;
- telekomunikacijsko tržište;
- tržišta pružanja usluga popravaka i održavanja motornih vozila,
- tržište bankarskih usluga;
- tržište distribucije prirodnog plina;
- tržišta prodaje i servisiranja vanbrodskih motora;
- tržišta naklade business-to-business časopisa te oglašavanja u takvim časopisima;
- tržište javnog linijskog cestovnog prijevoza putnika;
- tržište građevinskih materijala;
- tržište osiguranja;
- tržište tiska (prodaja, oglašavanja, trgovina),
- tržište šumarskih usluga.

- Broj zaposlenih u AZTN-u

Imajući na umu broj predmeta, naprijed opisanu složenost postupka te brojnost i raznolikost obrađenih mjerodavnih tržišta, važno je napomenuti da je AZTN aktivnosti u području tržišnog natjecanja u 2017. godini realizirao sa 44 radnika, odnosno s istim brojem zaposlenih kao i u prethodnom izvještajnom razdoblju.

Kretanje broja zaposlenih, počevši od 2013. godine kao godine pristupanja Europskoj uniji, a time i znatnog povećanja opsega aktivnosti Agencije, prikazano je u Tablici 1.

Tablica 1.: Kretanje broja zaposlenih u AZTN-u od 2013. do 2017. godine

2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
51	48	46	44	44

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

- Aktivnosti AZTN-a u promociji prava i politike tržišnog natjecanja

AZTN uvijek posebno ističe svoje **aktivnosti u promicanju prava i politike tržišnog natjecanja i jačanje kulture tržišnog natjecanja.**

S obzirom na još uvijek nedostatno poznavanje propisa o tržišnom natjecanju od strane poduzetnika, institucija, stručne i šire javnosti, cilj ovih aktivnosti Agencije je neprekidno isticanje prednosti koje učinkovito tržišno natjecanje donosi poduzetnicima i potrošačima.

U tom je smislu veoma važan alat u rukama AZTN-a **institut stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja** te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje koje AZTN donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. AZTN na taj način nastoji **prevenirati donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno narušava tržišno natjecanje** na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

Međutim, AZTN je ovlašten **davati mišljenja i na važeće zakone i propise**.

Isto tako, AZTN može davati **mišljenja i stručne stavove o svakom pitanju koje smatra relevantnim za promicanje znanja o tržišnom natjecanju** i podizanja razine svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja. kod svih dionika.

Agencija je u 2017. godini donijela **brojna mišljenja na zakonske i podzakonske akte** koji su se odnosili na različite gospodarske grane, od željezničkog sektora i zaštite prirode do šumarstva. Značajnija mišljenja su detaljnije prikazana u nastavku ovoga izvješća, u dijelu o promicanju politike i prava tržišnog natjecanja.

U okviru aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja, AZTN prati i istražuje određena tržišta, prvenstveno ona koja ukazuju na moguće ograničavanje tržišnog natjecanja. Ispitivanje tih tržišta ili sektora provodi na vlastitu inicijativu i po službenoj dužnosti, s ciljem rješavanja tržišnih nedostataka i netržišnih oblika ponašanja poduzetnika.

Vezano uz promicanje kulture tržišnog natjecanja, AZTN je u 2017. godini aktivno sudjelovao u **edukaciji vezanoj uz novi Zakon o javnoj nabavi**. Tako je predsjednik Vijeća na konferenciji o javnoj nabavi u Zagrebu u veljači, predstavio „**Vodič za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi**“, koji je AZTN izdao krajem 2016. godine. Riječ je o brošuri koja predstavlja komplementarni prilog izobrazbi javnih službenika u primjeni propisa iz područja javne nabave u kontekstu zaštite tržišnog natjecanja.

AZTN je sudjelovao na brojnim stručnim događanjima u Hrvatskoj i inozemstvu. Tako je predsjednik Vijeća ZTN u svojstvu govornika sudjelovao na Međunarodnoj konferenciji povodom Dana tržišnog natjecanja u Beogradu, na Susretu hrvatskih pravnikâ u gospodarstvu u Opatiji, na slovenskom Danu tržišnog natjecanja, na radionici u Udruženju osiguravatelja pri HGK, na Skupu hrvatskih izvoznika te kao gost-predavač na Pravnom fakultetu u Rijeci.

Stručnjaci AZTN-a su tijekom 2017. godine sudjelovali na 19 sastanaka Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, na šest sastanaka radnih tijela Vijeća EU te na jednom sastanku u Europskom parlamentu.

- Značajnija događanja uz 20-tu godišnjicu AZTN-a

Protekla je godina imala posebno, simboličko značenje za AZTN koji je obilježio 20 godina rada odnosno uvođenja prava tržišnog natjecanja u pravni sustav Republike Hrvatske. Stoga je uz taj jubilej Agencije u 2017. godini bilo vezano nekoliko značajnih događaja.

(i) Radni posjet Odbora za gospodarstvo Hrvatskog sabora (10. listopada 2017. godine)

Budući da tijekom čitavog 20-godišnjeg razdoblja rada zastupnici u Hrvatskom saboru, koji je osnivač AZTN-a, nikad nisu posjetili Agenciju. Stoga je jubilej Agencije bio prigoda da Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća ZTN, pozove u radni posjet članove Odbora za gospodarstvo Hrvatskog sabora. Agenciju su posjetili gospodin Darinko Kosor, predsjednik Odbora, članovi Odbora, gospoda Darko Horvat, Damir Felak, Tomislav Lipošćak, Tomislav Panenić te tajnik Odbora, gospodin Krešimir Ivković. Sastanak u AZTN-u je bio prilika da se saborskim zastupnicima podrobnije predstave nadležnosti Agencije u provođenju nacionalnih i europskih propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te prikaže ustroj i način funkcioniranja AZTN-a.

U kratkoj prezentaciji, predsjednik Vijeća ZTN je istaknuo nekoliko ključnih problema Agencije, prije svega neprekidni odljev stručnjaka koje zbog svoga specifičnog visokostručnog profila nije moguće pronaći na tržištu rada budući da za njih ne postoji mogućnost edukacije u Hrvatskoj nego ih je potrebno usavršavati na dugotrajnim i skupim edukacijama u inozemstvu.

Na sastanku je također istaknut problem stalnih kontrakcija i nefleksibilnosti proračuna s kojim se Agencija susreće iz godine u godinu. Istaknuto je da je s proračunom od 10 do 11 milijuna kuna otežana mogućnost razvitka i kvalitetnog obavljanja temeljnih zadaća AZTN-a⁷. Naročit je problem u nefleksibilnosti proračuna AZTN-a. Naime, Agencija neke svoje aktivnosti, primjerice provođenje, broj i opseg nenajavljenih pretraga i uz to vezane troškove, ne može unaprijed planirati. Stoga bi proračun Agencije u tom dijelu trebao biti fleksibilan. Isto tako, zbog ograničenog proračuna Agencija nije u mogućnosti organizirati odgovarajuću edukaciju za poduzetnike u obliku radionica, seminara ili konferencija. Isto tako, AZTN nema sredstava da u slučaju potrebe angažira vještake za određena područja za koje nema vlastitu ekspertizu ili za angažiranje neovisnih institucija za istraživanja tržišta.

(ii) Deseti godišnji FTC seminar o ekonomskim pitanjima u pravu tržišnog natjecanja za jugoistočnu Europu (11. i 12. rujna 2017. godine)

Obljetnica Agencije je obilježena i kroz godišnji FTC seminar za jugoistočnu Europu o ekonomskim pitanjima u pravu tržišnog natjecanja, održan u suradnji s Ministarstvom gospodarstva, poduzetništva i obrta.

⁷ Treba napomenuti kako je u međuvremenu proračun Agencije povećan za otprilike 10 postotnih poena zbog preuzimanja nove nadležnosti za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Tako proračun AZTN-a za 2018. godinu iznosi nešto više od 13.800.000 kuna.

Savezna trgovinska komisija SAD-a (U. S. Federal Trade Commission - FTC) organizira ovaj tip seminara za ekonomiste tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u jugoistočnoj Europi. Za partnera jubilarnog desetog seminara izabran je upravo AZTN.

Tema ovog dvodnevnog seminara bila je ekonomski aspekt i različita ekonomska pitanja koja se pojavljuju u pravu tržišnog natjecanja, naročito u kontroli koncentracija i utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja koji traže detaljnije ekonomske analize. Analizirana je i sudska praksa u postupcima kontrole zakonitosti odluka AZTN-a u predmetima kartela.

Predavanja na seminaru su održali ekonomisti FTC-a Nathan Wilson, Ph.D., University of Michigan i John Hilke, Ph.D., Cornell University.

Uz stručnjake AZTN-a i predstavnika hrvatske akademske zajednice, seminaru je prisustvovalo 40-tak stručnjaka iz tijela za zaštitu tržišnog natjecanja Albanije, Bugarske, Češke Republike, Estonije, Kosova, Latvije, Makedonije, Moldavije, Rumunjske, Srbije, Slovenije i Ukrajine. Takva neposredna, interaktivna razmjena iskustava između stručnjaka bitna je za stvaranje dobre i vjerodostojne prakse.

(iii) 20-ta godišnjica Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja - Međunarodna konferencija o pravu i politici tržišnog natjecanja (15. studenoga 2017. godine)

Središnji događaj u ovoj jubilarnoj godini bila je Međunarodna konferencija o pravu i politici tržišnog natjecanja povodom 20-te godišnjice AZTN-a. Konferencija je održana u Zagrebu.

Konferenciju je kao domaćin otvorio gospodin Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća ZTN, koji je dao kratki presjek postignuća Agencije koja već 20 godina, unatoč ograničenim financijskim i ljudskim resursima, ima nezaobilaznu ulogu u provedbi propisa i stvaranju kulture tržišnog natjecanja u hrvatskom društvu. Sve je to Agencija uspjela unatoč suočenosti s nefleksibilnim i nerazvojnim proračunom, često nailazeći na otpor zakonodavca u pokušaju da dobije ovlasti koje su takvim tijelima država članica EU-a omogućavala učinkovitu implementaciju propisa o tržišnom natjecanju, a koje su ključne za opću i posebnu prevenciju i stvaranje svijesti o tome da se kršenje propisa o tržišnom natjecanju ne isplati.

Gospođa Nataša Mikuš Žigman, državna tajnica Ministarstva gospodarstva, poduzetništva i obrta, u pozdravnom je govoru naglasila važnost dugogodišnje suradnje Agencije i Ministarstva na izradi zakonskih i podzakonskih propisa iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

Gospodin Branko Baričević, voditelj Predstavništva Europske komisije u Hrvatskoj, u kontekstu važnosti tržišnog natjecanja za zaštitu interesa potrošača Unije, naglasio je ulogu nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja. Nacionalna tijela, prema njegovim riječima, donose 85 posto svih odluka koje se na zajedničkom tržištu odnose na pravo konkurencije.

Gospodin Ante Galić, predsjednik Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, osobito je istaknuo važnost rada Agencije na razvoju društva jer se, kako je naglasio (citirajući): „[...]”

povijest razvoja jedne zemlje mjeri poviješću njezinih demokratskih institucija, a AZTN je svakako jedna od njih.”

Na konferenciji su održane dvije panel rasprave, uz ključne poruke kako je kao jedan od preduvjeta neovisnosti Agencije osiguranje stabilnog, razvojnog proračuna kako bi mogla jačati svoje kapacitete i vjerodostojno ispunjavati obvezu promicanja kulture tržišnog natjecanja u okruženju.

I. Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja

U ovom dijelu Godišnjeg izvješća o radu AZTN-a za 2017. godinu, predstavlja se pravni okvir za provedbu postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i primjenu specifičnih alata i instituta.

Slijede kratki opisi konkretnih postupaka i odluka vezanih uz utvrđivanje zabranjenih sporazuma, zlouporaba vladajućeg položaja i ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika u 2017. godini, kao i aktivnosti vezane uz promicanje prava i politike tržišnog natjecanja.

Pravni okvir

Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 80/13; dalje u tekstu: **ZZTN**), koji je u primjeni od 1. listopada 2010. godine, za primarnu svrhu ima unaprjeđenje učinkovite zaštite tržišnog natjecanja, jačanja tržišnog natjecanja među poduzetnicima i stvaranja uvjeta za rast i veću konkurentnost hrvatskog gospodarstva. U praksi to znači bolju regulaciju, učinkovitu provedbu prava zaštite tržišnog natjecanja, jačanje položaja Agencije, zaštitu procesnih prava stranaka te u konačnici stvaranje pogodnosti za potrošače u obliku mogućnosti izbora, povoljnijih cijena i bolje kvalitete proizvoda ili usluga.

Donošenjem ZZTN-a, Agenciji je uz osnovne alate za provedbu zaštite tržišnog natjecanja, osigurana i stvarna mogućnost sprječavanja poduzetnika u ponašanju kojim se narušava tržišno natjecanje.

Naime, prije njegovoga stupanja na snagu, dakle, do listopada 2010. godine, AZTN je bio nadležan samo za donošenje odluka kojima je utvrđivala povredu zakona, dok su za izricanje novčanih sankcija bili nadležni prekršajni sudovi.

Međutim, iako je za kontrolu zakonitosti odluka AZTN-a bio nadležan Visoki upravni sud Republike Hrvatske, u preispitivanje zakonitosti odluka Agencije upuštali su se i prekršajni sudovi. To je za posljedicu imalo stvaranje potpuno neučinkovitog sustava zaštite tržišnog natjecanja u kojem su odluke Agencije služile tek kao puko upozorenje, a novčane sankcije od strane sudova su izostajale uglavnom zbog nastupanja zastare ili su izricane u iznosima koji nisu imali odvratajući učinak. Konkretno, prema saznanjima Agencije, prekršajni sudovi su u razdoblju od 1997. do 2010. godine na temelju gotovo 200 optužnih prijedloga Agencije, izrekli jednu jedinu novčanu sankciju zbog kršenja ZZTN-a.

Hrvatska je, nažalost, s davanjem ovlasti AZTN-u za izravno izricanje novčanih sankcija, zakasnila najmanje 15 godina. Naime, niti u jednoj državi članici EU-a povreda pravila o tržišnom natjecanju nije definirana kao prekršaj, već se smatraju povredom *sui generis*. Razlog tome je činjenica da je sloboda tržišnog natjecanja od presudne važnosti za sve države čije se gospodarstvo temelji na načelu slobodnog tržišta. Stoga se aktivnosti poduzetnika koje krše tu slobodu smatraju osobito teškim povredama zakona, po svom učinku znatno štetnijim i težim od pojma prekršaja. Čak i tijela za zaštitu tržišnog natjecanja u državama izvan Europske unije, poput Srbije i Bosne i Hercegovine, već su godinama bila nadležna za izravno sankcija.

S obzirom na to da važeći ZZTN izricanje upravno-kaznenih mjera u visini do 10 posto ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika stavlja u nadležnost AZTN-a te omogućuje oslobađanje ili ublažavanje kazni za „pokajnike“ koji Agenciji prijave postojanje kartela, konačno su stvoreni preduvjeti za učinkovitu zaštitu tržišnog natjecanja. Slijedom važećeg Zakona, posebnim su podzakonskim propisom precizno propisani kriteriji za utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere.

Uz to, stvoreni su i uvjeti za opću i posebnu prevenciju u smislu odvratanja poduzetnika od povreda Zakona. Svaki poduzetnik mora posvetiti pozornost načinu na koji se na tržištu ponaša u odnosu na svoje konkurente, ugovorne partnere i potrošače. Istovremeno, ovo je

zakonsko rješenje donijelo izmijenjene postupovne odredbe kako bi se omogućilo vođenje postupaka na način koji je i za AZTN i za poduzetnike ekonomičniji, jednostavniji i brži (primjerice, mogućnost da poduzetnik predloži i preuzme obvezu izvršenja mjera i uvjeta za uklanjanja negativnih učinaka njegovog ponašanja a tržišno natjecanje, mogućnost dostave skraćenog obrasca prijave namjere provedbe koncentracije u postupcima ocjene nespornih koncentracija).

Nadležnost AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji uređena je **Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja**, koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine („Narodne novine“, br. 80/13.). Tim je izmjenama i dopunama Agencija dobila obvezu izravne primjene pravne stečevine EU-a iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

To se naročito odnosi na izravnu primjenu članka 101. UFEU na zabranjene sporazume između poduzetnika i članka 102. na zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, u slučaju kada je riječ postupanjima poduzetnika s učinkom na trgovinu između Republike Hrvatske i država članica EU.

Osim toga, spomenutim su izmjenama i dopunama ZZTN-a u hrvatsko zakonodavstvo uvrštene i odredbe Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003⁸, temeljem kojih se ostvaruje paralelna nadležnost Europske komisije, tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU, europskih sudova (Suda EU i Općeg suda) i nacionalnih sudova u državama članicama u izravnoj primjeni pravne stečevine EU-a iz područja prava zaštite tržišnog natjecanja, kao i suradnja s Europskom komisijom i tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU u okviru Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN).

Na isti su način u ZZTN uključene i odredbe za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika⁹, slijedom koje Agencija, pod određenim uvjetima, može ocjenjivati i koncentracije koje imaju učinak na trgovinu između država članica EU-a, primjerice, kada ocjenu tih koncentracija Europska komisija odluči ustupiti AZTN-u kao tijelu najpogodnijem za provođenje postupka.

⁸ Uredbom se uređuju načela u primjeni sadašnjih članaka 101. i 102. UFEU-a u odnosu na nacionalne propise o tržišnom natjecanju, ovlasti Europske komisije i tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja te nacionalnih sudova, odluke Europske komisije, suradnja između Komisije i država članica, razmjena informacija, obustava ili prekid postupka, suradnja s nacionalnim sudovima. Sve to ima za cilj jedinstvenu primjenu prava tržišnog natjecanja u EU. Nadalje, uređuju se ovlasti Komisije u provođenju pretraga i ovlasti nacionalnih tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, zatim kazne, zastara, saslušanje stranaka i čuvanje poslovne tajne, sudski nadzor Suda EU itd.

⁹ AZTN, nakon 1. srpnja 2013. godine, sukladno Uredbi ocjenjuje koncentracije koje imaju učinak na trgovinu između država članica EU, ali samo pod uvjetima propisanim Uredbom. Primjerice, kada ocjenu koncentracija s EU dimenzijom Europska komisija odluči ustupiti AZTN-u. Uredbom se detaljno uređuju kriteriji za koncentracije s EU dimenzijom, kriteriji koji se uzimaju u obzir pri ocjeni koncentracije, definicija koncentracije, prethodna prijava koncentracije, izračunavanje ukupnog prihoda, ispitivanje prijave i pokretanje postupka, upućivanje nadležnim tijelima država članica, pretrage, kazne EK itd.

Opisanim izmjenama i dopunama ZZTN-a uređena je i privatno-pravna zaštita u slučaju povrede propisa o tržišnom natjecanju. Naime, tim su propisom hrvatski trgovački sudovi također postali nadležni za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a u privatno-pravnim sporovima te u sporovima za utvrđivanje naknade štete zbog povreda ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU-a.

Osim toga, izmjenama i dopunama ZZTN-a povećana je i učinkovitost sudske kontrole odluka AZTN-a koja je stavljena u isključivu nadležnost Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (dalje: Visoki upravni sud). Visoki upravni sud postaje isključivo nadležan i za izdavanje naloga za provedbu nenajavljene pretrage.

Pravni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja čine i **provedbeni propisi**. Riječ je o jedanaest uredbi koje je Vlada RH donijela na prijedlog Agencije, a kojima se detaljno uređuju pojedina područja primjene. To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta¹⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika¹¹,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika¹²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije¹³,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila¹⁴,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju¹⁵,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa¹⁶,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti¹⁷,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika¹⁸,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere¹⁹ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere.²⁰

Stoga je spomenutim izmjenama i dopunama ZZTN-a Agencija napokon postala usporediva s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja većine država članica EU-a.

Ipak, unatoč takvoj općoj usklađenosti na unutarnjem tržištu EU-a, ocijenjeno je da decentralizirani sustav provedbe pravila o tržišnom natjecanju utvrđen Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003, kojom su za provedbu tih pravila, uz Europsku komisiju, ovlaštena i nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja, može i mora postati još djelotvorniji, prvenstveno osiguravanjem još čvršćih ovlasti nacionalnih agencija i njihove neovisnosti.

Tako je u ožujku 2017. godine, na tragu inicijative za osnaživanje nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja iz 2015. i 2016. godine, **Europska komisija predložila nacrt Direktive**

¹⁰ „Narodne novine“, br. 9/11.

¹¹ „Narodne novine“, br. 37/11.

¹² „Narodne novine“, br. 72/11.

¹³ „Narodne novine“, br. 9/11.

¹⁴ „Narodne novine“, br. 37/11.

¹⁵ „Narodne novine“, br. 78/11. Uredba će biti ukinuta pripremljenim izmjenama i dopunama ZZTN-a.

¹⁶ „Narodne novine“, br. 78/11.

¹⁷ „Narodne novine“, br. 9/11.

¹⁸ „Narodne novine“, br. 38/11.

¹⁹ „Narodne novine“, br. 129/10. i 23/15.

²⁰ „Narodne novine“, br. 129/10.

koji sadrži nova pravila kojima će se tim tijelima država članica omogućiti učinkovitija provedba pravila o zaštiti tržišnog natjecanja EU-a. Donošenje Direktive očekuje se do 2019. godine, a više detalja o tijeku njezine izrade nalazi se u dijelu izvješća koje govori o međunarodnoj suradnji Agencije.

- Kratki prikaz postupka utvrđivanja ograničavanja tržišnog natjecanja

Postupci utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja u obliku sklapanja zabranjenih sporazuma i zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu veoma su složeni zbog zaštite prava stranaka u postupku te su stoga veoma detaljno propisani ZZTN-om.

Radi stjecanja jasnije slike o ovim postupcima u nastavku dajemo sažeti opis **devet temeljnih faza postupka**.

Prvu fazu predstavlja *prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu*. U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative može trajati najviše 6 mjeseci²¹.

Ako inicijativa rezultira pokretanjem postupka, *donošenjem zaključka o pokretanju postupka*, započinje *druga faza*. Ako AZTN ocijeni da inicijativa sadrži dostatne indicije za pokretanje postupka, zaključkom o pokretanju postupka se od stranaka traži dostava pisanih očitovanja. Rok za dostavu ne smije biti kraći od osam niti dulji od 30 dana od dana dostave zaključka²². Tijekom trajanja postupka moguće je da AZTN od stranaka zatraži dodatna očitovanja, za što im se također daje primjereni rok.

Treća faza postupka počinje dostavom stranci *Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku*. Time se stranci osigurava pravo na obranu, jer se u roku od mjesec dana od zaprimanja Obavijesti može izjasniti o svim preliminarno utvrđenim činjenicama i okolnostima u postupku, odnosno dostaviti svoje primjedbe, predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza. Također, nakon dostave Obavijesti stranka ima pravo uvida u spis predmeta. Međutim, nakon što joj je dostavljena Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku, stranka više nema mogućnost AZTN-u predložiti obvezu izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti kako bi se otklonili negativni učinci njenog postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje²³.

Četvrta faza postupka započinje provođenjem *Usmene rasprave*. Usmena rasprava se zakazuje u najkraćem mogućem roku po isteku roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku te nakon što AZTN provede analizu dostavljenih primjedaba i očitovanja. Zaključivanjem usmene rasprave završava dokazni postupak odnosno postupak utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja.

²¹ ZZTN; članak 38. stavak 5.

²² ZZTN; članci 39. i 40.

²³ ZZTN; članak 48. Primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku koji ne sadrži poslovne tajne, AZTN je obavezan dostaviti i podnositelju inicijative, kao i osobama kojima je u postupku rješenjem priznala prava koja ima podnositelj inicijative (samo ako su to pisanim putem prethodno zatražili). U slučaju dostave Obavijesti i navedenim drugim osobama, one imaju pravo dostaviti primjedbe na navedenu Obavijest (kao i stranka u postupku).

U *petoj fazi* slijedi donošenje *Odluke Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja o povredi propisa*. U ovoj fazi postupka Vijeće ZTN na temelju svih prikupljenih činjenica i provedenih dokaza donosi odluku o tome je li u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju.

Šesta faza donosi *Utvrđivanje postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere*. Ako je Vijeće ZTN donijelo odluku o tome da je u konkretnom slučaju došlo do povrede propisa o tržišnom natjecanju, AZTN strankama dostavlja *Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju*²⁴, kojom ih se obavještava o sadržaju odluke Vijeća. Uz Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju stranke dobivaju i poziv na glavnu raspravu. Kako se tijekom cijelog trajanja postupka maksimalna pozornost posvećuje postupovnim pravima stranaka, tako i u ovoj fazi postupka stranke, u roku od 15 do 30 dana od dostave poziva na Glavnu raspravu, imaju pravo dostaviti pisana očitovanja o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere,.

U *sedmoj fazi* slijedi *Glavna rasprava*. Stranke na Glavnoj raspravi imaju pravo dati usmene izjave o svim okolnostima koje bi mogle biti od utjecaja na utvrđivanje visine upravno-kaznene mjere.

Nakon toga započinje *osma faza* i donošenje *Odluka Vijeća ZTN o visini upravno-kaznene mjere*.

I konačno, u *devetoj fazi* slijedi *donošenje rješenja*. AZTN donosi jedinstveno rješenje kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče upravno-kaznenu mjeru, najkasnije u roku od 4 mjeseca od zaključenja Glavne rasprave²⁵.

- Problemi u ispravnoj primjeni prava EU

Problematika **ispravne primjene EU prava** odnosi se na poteškoće koje su se u prethodnim razdobljima javljale u području sudske kontrole odluka AZTN-a, na što je Agencija ukazivala u ranijim godišnjim izvješćima²⁶. Riječ je o predmetima u kojima je postupak pokrenut paralelnom primjenom nacionalnog prava i prava EU-a, odnosno temeljem članka 8. ZZTN-a i članka 101. UFEU-a ili temeljem članka 13. ZZTN-a i 102. UFEU-a, a u kojima sukladno pravnoj stečevini EU-a, nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja nisu ovlaštena donijeti odluku kojom se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članka 101. i članka 102. UFEU-a.

Naime, sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 1/2003 ovlast donošenja odluka o nepostojanju povrede članka 102. UFEU-a ima isključivo Europska komisija. To znači da, iako nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja imaju pravo i obvezu izravne primjene navedene odredbe, ako u postupku utvrde da povreda tržišnog natjecanja nije dokazana, **moraju**

²⁴ ZZTN; članak 52.

²⁵ ZZTN; članak 57.

²⁶ Primjerice, Godišnje izvješće o radu Agencije za 2016. godinu, poglavlje „Sudska kontrola odluka Agencije“; dostupno na <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/05/AZTN-GI-2016-.pdf> .

postupak okončati bez donošenja meritorne odluke. To je potvrdio i Sud EU-a²⁷, koji je zaključio da bi u slučaju da nacionalni zakon predviđa obvezu donošenja odluke kojom se utvrđuje nepostojanje povrede članka 102. UFEU-a, takva odredba nacionalnog zakona bila u suprotnosti s pravom EU-a, smatrajući odredbu članka 5. stavka 2. Uredbe br. 1/2003 izravno primjenjivom. A upravo je to bio slučaj s odredbom članka 58. stavka 1. točkom 13. ZZTN-a, koja obvezuje Agenciju na donošenje odluke o tome da nije utvrđeno narušavanje tržišnog natjecanja u smislu članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

Međutim, u hrvatskoj sudskoj praksi je Visoki upravni sud zauzeo stav temeljen na netočnom službenom prijevodu članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, da jednom pokrenuti postupak AZTN ne može obustaviti, već ga mora okončati donošenjem meritorne odluke. Međutim, kad bi AZTN odlukama utvrđivao da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članka 101. ili članka 102. UFEU-a, bio bi jedino nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a čije bi odluke, zbog primjene načela *ne bis in idem*, onemogućavale Europsku komisiju da naknadno utvrdi kako to postupanje ipak jest povreda članka 101. ili članka 102. UFEU-a. Takvim odlukama došlo bi do izravne povrede pravne stečevine EU-a iz područja prava tržišnog natjecanja.

Stoga je AZTN putem Ministarstva vanjskih i europskih poslova zatražila izmjenu pogrešnog prijevoda članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003. Na temelju te inicijative Europska komisija je izmijenila službeni prijevod te odredbe na hrvatski jezik.

- Prijedlog AZTN-a za izmjenama i dopunama ZZTN-a

Kad je riječ o važećem pravnom okviru, treba spomenuti da je u 2017. godini Agencija **započela rad na izradi prijedloga izmjena i dopunama važećeg ZZTN-a** kojeg je krajem 2017. godine dostavila Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta, kao ovlaštenom predlagatelju.

Svrha prijedloga je ispravna primjena EU prava u Republici Hrvatskoj i jasnog utvrđivanja statusa AZTN-a kao nacionalnog regulatornog tijela što ono, sukladno sadržaju svojih ovlasti iz ZZTN-a, nesporno oduvijek jest.

U odnosu na **statusno određenje AZTN-a**, predloženim se izmjenama i dopunama ZZTN-a Agencija definira kao samostalna i neovisna pravna osoba s javnim ovlastima koja obavlja poslove nacionalnog, općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima u okviru djelokruga i nadležnosti određenih tim Zakonom, Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 vezano uz primjenu članka 101. i članka 102. UFEU-a te Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija. Time će se AZTN statusno pravno zakonski urediti u skladu s poslovima koje i sada obavlja.

Konkretno, **regulatorni poslovi Agencije**, sukladno važećem ZZTN-u obuhvaćaju:

- davanje stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa sa ZZTN-om,

²⁷ Predmet C-375/09.

- davanje stručnih mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa sa ZZTN-om,
- određuje mjere, uvjete i rokove za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma poduzetnika,
- određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka zlorporabe vladajućeg položaja poduzetnika,²⁸
- određivanje mjera, uvjeta i rokova kod uvjetno dopuštenih koncentracija poduzetnika,²⁹
- određivanje mjera, uvjeta i rokova za ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja kod zabranjenih koncentracija poduzetnika,³⁰
- predlaganje Vladi RH donošenje propisa neophodnih za provedbu ZZTN-a,
- davanje stručnih mišljenja sektorskim regulatorima za pojedina tržišta (HERA, HAKOM) vezana uz *ex ante* regulaciju što je uređeno i posebnim sektorskim zakonima,
- provođenje sektorskih istraživanja pojedinih tržišta i predlaganje resornim ministarstvima odgovarajućih mjera ako utvrdi postojanje problema vezanih uz tržišno natjecanje (primjerice, inicira izmjenu propisa),
- utvrđivanje mjerodavnih tržišta, provođenje analize tržišta s ciljem poboljšanja kompetitivne strukture tržišta.

Dodatno, u prilog određivanja AZTN-a kao nacionalnog općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanje je:

- nadzor nad radom AZTN-a koji se osigurava kroz obvezu dostavljanja Izvješća o radu koje dostavlja Hrvatskome saboru;
- Statut AZTN-a mora potvrditi Hrvatski sabor;
- Hrvatski sabor na prijedlog Vlade RH imenuje i razrješuje predsjednika i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja koje upravlja radom Agencije i odlučuje o svim pitanjima iz njene nadležnosti;
- protiv upravnih akata AZTN-a iz područja tržišnog natjecanja nije dopuštena žalba, već samo tužba pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske koji provodi kontrolu zakonitosti njenih odluka.

Naime, AZTN je jedino nacionalno opće regulatorno tijelo nadležno za sve djelatnosti, sva gospodarska područja, odnosno sva tržišta. Specijalizirani sektorski regulatori, kao što su primjerice, HANFA, HAKOM ili HERA djeluju isključivo *ex ante* i to samo na tržištima za čiju su regulaciju nadležni.

Nasuprot tome, **AZTN djeluje na postupanja poduzetnika na svim tržištima pa i na onima na kojima postoji sektorski regulator.** Dakle, Agencija obavlja poslove nužne za regulaciju i nadzor nacionalnog tržišta u cjelini, a uz to je nadležna i za izravnu primjenu članka 101. i članka 102. UFEU-a.

²⁸ Mjere koje određuje Agencija mogu biti strukturne mjere i mjere ponašanja koje su poduzetnici obvezni izvršiti,

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

Određivanje AZTN-a kao nacionalnog, općeg, regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima potrebno je i zbog učinkovitijeg otkrivanja i suzbijanja povreda tržišnog natjecanja, odnosno osiguravanja zaštite tržišnog natjecanja i gospodarstva u cjelini.

Prethodno opisano stajalište o AZTN-u kao regulatornom tijelu potvrđuju i recentni stručni članci predstavnika akademske zajednice, primjerice izv. prof. dr. sc. Frane Staničića s Katedre za upravno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu³¹.

Budući da AZTN faktično obavlja poslove regulacije i nadzora tržišta kao nacionalno opće regulatorno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima, to je potrebno takav njegov status i zakonski izričito urediti, odnosno propisati.

Nadalje, predložene izmjene i dopune važećeg ZZTN-a imaju još za cilj:

a) Predložene izmjene i dopune ZZTN-a omogućit će AZTN-u da u slučaju promijenjenih okolnosti i uvjeta na tržištu, predloži Vladi RH donošenje propisa radi ukidanja pojedinih skupnih izuzeća za određene kategorije sporazuma od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a. Naime, u postupcima u kojima AZTN paralelno primjenjuje članak 8. ZZTN-a i članak 101. UFEU-a (oba članka utvrđuju zabranjene sporazume poduzetnika i mogućnost izuzeća tih sporazuma od opće zabrane), Agencija ne smije po nacionalnom pravu (članku 8. stavku 1. ZZTN-a) zabraniti sporazum koji se može izuzeti u smislu članka 101. stavka 3. UFEU-a. Naime, u smislu te odredbe UFEU-a, sporazum se može skupno izuzeti od zabrane, ako je riječ o sporazumu koji doprinosi poboljšanju proizvodnje, distribucije robe, promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka, a istodobno potrošačima omogućuje koristi dok tim poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu nužna za postizanje ovih ciljeva i ne omogućuju im isključivanje konkurencije s tržišta.

b) Predloženim izmjenama i dopunama ZZTN-a prestat će važiti Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju. Naime, ta je Uredba sadržajno usklađena s Uredbom Komisije (EU) br. 267/2010, o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru osiguranja, a koja je odlukom Europske komisije prestala važiti 31. ožujka 2017. godine, budući da je Europska komisija procijenila da zbog promijenjenih uvjeta na tržištu više nije potreban poseban režim ocjene sporazuma u sektoru osiguranja. Također, pokazatelji na tržištu osiguranja u Hrvatskoj ukazuju na jačanje tržišnog natjecanja, pa stoga više nije nužna posebna uredba koja će uređivati skupno izuzeće sporazuma u tom sektoru. U praksi će to značiti da će se na takve sporazume odnositi opći režim uredbi o skupnom izuzeću³².

c) Predloženim izmjenama i dopunama ZZTN-a ispraviti će se i tri odredbe važećeg ZZTN-a: članak 17. stavak 6., članak 19. stavak 7. te članak 58. stavak 1. točka 13.. Na taj će se način osigurati pravilna primjena europskog prava tržišnog natjecanja u slučaju kada Europska komisija odluči koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica EU-a ustupiti na ocjenu AZTN-u. U tom će slučaju Agencija ocjenjivati dopuštenost te

³¹ Članak objavljen u „Informatoru“, br. 6477 od 3. srpnja 2017. godine.

³² Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika, a u slučaju pravnih praznina ili dvojbi u tumačenju propisa, podredno i na odgovarajući način i Smjernice o primjenjivosti članka 101. UFEU-a na horizontalne sporazume o suradnji - Komunikacija Komisije 2011/C 11/01.

koncentracije u smislu ZZTN-a, neovisno o tome ispunjavaju li sudionici ustupljene koncentracije uvjete iz članka 17. stavka 1. ZZTN-a³³, budući da oni nesporno ispunjavaju više propisane prihodovne kriterije na unutarnjem tržištu EU-a iz Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004. U praksi će to značiti da će Agencija moći ocjenjivati dopuštenost koncentracije koju joj na nadležno postupanje ustupi Europska komisija, neovisno o tome ispunjavaju li sudionici ustupljene koncentracije uvjete iz prethodno opisanog članka 17. stavka 1. ZZTN-a. Na identičan način postupaju i ostale članice EU-a.

Osim toga, izmjenama i dopunama ZZTN-a riješit će se i naprijed opisana situacija kada AZTN postupak pokrene paralelnom primjenom nacionalnog prava i prava tržišnog natjecanja EU pa u postupku utvrdi da nije dokazano postojanje povrede tržišnog natjecanja te u dijelu u kojem je postupak pokrenut temeljem članka 101. ili članka 102. UFEU-a mogu samo obustaviti postupak bez meritornog odlučivanja. Međutim, valja imati na umu da je u istom predmetu moguće utvrditi da nije narušeno tržišno natjecanje, ali isključivo u smislu nacionalnih propisa.

- Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja

Govoreći o pravnom okviru u kojem se provodi zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj, valja spomenuti i naprijed spomenuti **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**.

Taj je propis stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Time je Republika Hrvatska preuzela Direktivu EU br. 2014/104 o naknadama štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja. Dosadašnje razlike među državama članicama EU koje u nacionalnim sustavima primjenjuju različita pravila u postupcima za naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja rezultirale su relativno malim brojem postupaka za naknadu štete. Stoga je donošenje Direktive bila pretpostavka za usvajanje ujednačenih pravila kojima se žrtvama povreda europskog ili nacionalnog prava tržišnog natjecanja omogućuje i olakšava da dobiju punu naknadu povrede koju su pretrpjeli.

Republika Hrvatska se odlučila na donošenje posebnog propisa koji sadržajno slijedi Direktivu, ali je istodobno prilagođen postojećim zakonima kojima su u Hrvatskoj riješena osnovna pravila o naknadi štete (Zakonu o obveznim odnosima i Zakonu o parničnom postupku). Također, s obzirom na značaj povrede tržišnog natjecanja odlučeno je za sustav objektivne odgovornosti za naknadu štete, a u slučaju kartela se presumira uzročnost te je omogućeno i ostvarivanje punog prava na naknadu neimovinske štete.

Po pitanju naknade štete temeljem tog propisa, nadležnost u prvom stupnju imaju trgovački sudovi, koji kao specijalizirani sudovi i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose.

³³ Prema članku 17. stavku 1. ZZTN-a, AZTN ocjenjuje dopuštenost isključivo onih koncentracija kod kojih ukupan godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, od kojih najmanje jedan sudionik koncentracije mora imati sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, a da istovremeno ukupan godišnji prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije ostvaren u Republici Hrvatskoj, iznosi najmanje 100 milijuna kuna.

Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja trebao bi doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima za naknade štete te bi mogao imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknade štete u Hrvatskoj i cijeloj EU. Na taj način će privatna provedba predstavljati drugu stranu učinkovite zaštite prava tržišnog natjecanja u Hrvatskoj.

Preuzimanje pravne stečevine EU-a u području postupaka naknada štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja, **upotpunjeno je donošenjem Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere**³⁴, kojom su između ostaloga, uvedene skraćene prijave za oslobođenje kada se prijava podnosi Europskoj komisiji i nacionalnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja. Uredbu je na prijedlog AZTN-a donijela Vlada RH.

³⁴ „Narodne novine“, br. 96/17.

Postupci ocjene sporazuma između poduzetnika

Dogovori o cijenama, dogovori o podjeli tržišta i slične aktivnosti poduzetnika koji kao konkurenti djeluju na istom tržištu, suprotni su samoj biti i svrsi tržišnog gospodarstva. Zbog toga su takvi sporazumi između poduzetnika, usmeni ili pisani, izričito zabranjeni odnosno predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Naime, u slučajevima postojanja zabranjenih sporazuma između konkurenata, prestaje postojati motiv odnosno potreba sudionika sporazuma da se međusobno natječu kroz cijenu, kvalitetu i inovacije. Istodobno, tako dugo dok se pridržavaju dogovorenog, sudionicima sporazuma se osigurava opstanak na tržištu. Na taj način, na štetu potrošača, na tržištu opstaju i oni poduzetnici koji u uvjetima učinkovitog tržišnog natjecanja na njemu ne bi mogli opstati.

Zabranjeni sporazumi predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Ti sporazumi, kako horizontalni između izravnih konkurenata (karteli), tako i vertikalni sporazumi između poduzetnika koji nisu međusobni konkurenti, štetni su za potrošače jer ograničavaju output i dižu cijene.

Kartel postoji kad poduzetnici koji su izravni konkurenti sklope sporazum s ciljem ili posljedicom ograničavanja tržišnog natjecanja, na primjer fiksiranjem cijena, ograničavanjem ponude, podjelom dobiti ili namještanjem javnih natječaja, čime se povećava njihova zajednička dobit. Preduvjet za djelovanje kartela je da sudionici mogu djelotvorno pratiti ponašanje partnera s kojima su se udružili na tržištu.

Karteli se mogu pojaviti u gotovo svakom sektoru i mogu uključivati proizvode ili usluge na svim razinama proizvodnje, distribucije ili maloprodaje. Ipak, veća vjerojatnost od stvaranja kartela postoji ako je broj konkurenta na nekom tržištu malen, ako su prepreke za ulazak velike, ako je riječ o relativno homogenim proizvodima te ako su informacije o promjenama cijena ili outputa dostupne, bilo prije ili uskoro nakon promjene cijena ili outputa. Sporazumi s takvim obilježjima u suprotnosti su s načelima tržišnog natjecanja, ne potiču učinkovito poslovanje poduzetnika kao niti stvaranje proizvoda i usluga koji bi po svojim cijenama i obilježjima na optimalan način zadovoljili potrebe potrošača.

Budući da su karteli u pravilu tajni sporazumi između poduzetnika, **program oslobođenja od kazne ili njezina umanjenja** ključni je instrument AZTN-a za otkrivanje kartela. Njime se sudionike kartela potiče na davanje informacija o kartelu, a zauzvrat dobivaju potpuno ili djelomično oslobođenje od kazne. Pritom se poduzetnicima koji razmatraju podnošenje zahtjeva za oslobođenje ili umanjenje kazne osigurava razina pravne sigurnosti koja bi ih potakla na suradnju s Agencijom.

U svrhu pribavljanja dokaza o postojanju zabranjenih sporazuma, AZTN ima ovlast **provoditi nenajavljene pretrage** poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečačenje te privremeno oduzimanje predmeta. Agencija pretrage može voditi i kada ih zatraži Europska komisija ili nadležno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja države članice EU-a.

Pritom AZTN mora od Visokog upravnog suda prethodno pribaviti nalog za provođenje nenajavljene pretrage.

Vertikalni sporazumi su sporazumi koje sklapaju poduzetnici koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje odnosno distribucije. To su primjerice, sporazumi o isključivoj kupnji, opskrbi ili pak distribuciji, a sklapaju se između proizvođača i distributera ili između dobavljača sirovine i proizvođača. Takvi sporazumi mogu također dovesti do ograničavanja tržišnog natjecanja. To posebno dolazi do izražaja u slučajevima kada sadrže ograničenja kojima se stvaraju prepreke ulasku novih sudionika, odnosno konkurenata na tržište. Stoga se **zabranjenima smatraju sporazumi** između poduzetnika **kada oni i samo potencijalno** sprječavaju, ograničavaju ili narušavaju tržišno natjecanje na tržištu.

Ispunjava li određeni sporazum koji sadrži ograničenja tržišnog natjecanja propisane uvjete, temeljem uredbi kojima se u okviru hrvatskog prava tržišnog natjecanja reguliraju skupna izuzeća, sporazum može biti obuhvaćen **izuzećem od primjene zakonske zabrane**. Međutim, **od zabrane nije moguće izuzeti kartelne sporazume**. S druge strane, izuzećem je moguće obuhvatiti druge ograničavajuće sporazume između poduzetnika, kao što su primjerice, neki oblici sporazuma o suradnji na području istraživanja i razvoja.

Kako bi se izuzeće moglo primijeniti, **poduzetnici moraju dokazati** da njihovi sporazumi pridonose unaprjeđenju, primjerice, uvjeta opskrbe na tržištu te da su stoga **ograničenja tržišnog natjecanja apsolutno nužna**. U tom slučaju poduzetnici moraju dokazati da će poboljšani uvjeti opskrbe za posljedicu imati značajnu korist za potrošače (primjerice, snižavanjem cijene proizvoda ili usluga ili ponudom robe ili usluga) koju na drugi način ne bi bilo moguće ostvariti. Drugim riječima, da bi ograničavajući sporazumi ispunili uvjete za skupno izuzeće i bili izuzeti od zabrane, a time i dopušteni, pozitivni učinci tih sporazuma na tržišno natjecanje **moraju jasno prevladati nad negativnima**. Važno je naglasiti da se izuzeća daju na temelju procjene samih poduzetnika, odnosno, da poduzetnici (a ne Agencija) trebaju sami procijeniti sadrže li njihovi sporazumi ograničenja tržišnog natjecanja i ako ih sadrže, ispunjavaju li takva ograničenja kriterije za izuzeća. Rizik izrade analize i donošenja odluke u takvim slučajevima preuzimaju poduzetnici.

- Preuzimanje obveza za otklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje od strane poduzetnika

Ovim instrumentom stranke protiv kojih AZTN vodi postupak zbog postupanja koje predstavlja potencijalnu povredu tržišnog natjecanja, imaju mogućnost da Agenciji samoinicijativno predlože preuzimanje obveza u obliku mjera, uvjeta i rokova u kojima se žurno uklanjaju potencijalni negativni učinci za tržišno natjecanje.

AZTN ima ovlast utvrditi jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za brzu uspostavu tržišnog natjecanja. Preuzimanje izvršenja određenih mjera i uvjeta kao adekvatnog instrumenta u rješavanju pojedinih postupanja protivnih tržišnom natjecanju može se u pravilu prihvatiti u slučajevima kraćeg trajanja povrede, suradnje poduzetnika u postupku i predlaganja mjera u ranijoj fazi postupka.

Ako ocijeni da su predložene mjere prihvatljive, obustavlja postupak i ne utvrđuje povredu prava tržišnog natjecanja niti izriče sankciju. AZTN javnom objavom predloženih mjera na svojim mrežnim stranicama najprije provodi test tržišta. Ako nema negativnih reakcija konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu, Agencija rješenjem prihvaća prijedlog koji time postaje obvezujućim za stranku. Agencija prihvaća predložene mjere, ocjenjujući da su razmjerne negativnim učincima na tržišno natjecanje i da ih u potpunosti uklanjaju te da će te mjere i bez dugotrajnog vođenja postupka dovesti do brzog uspostavljanja učinkovitog tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu.

Treba naglasiti da preuzimanje obveza od strane poduzetnika nije primjenjivo u svim slučajevima, primjerice, ako je riječ o kartelima koji se smatraju najtežim povredama propisa o tržišnom natjecanju. Također, AZTN može ne prihvatiti ponuđene mjere jer ih ne ocjenjuje dostatnima kao što je, primjerice, učinio u postupku protiv *Gorenja Zagreb*³⁵ koje je bilo detaljno opisano u Izvješću o radu Agencije za 2016. godinu.

Prihvaćanjem predloženih mjera, uvjeta i rokova okončani su postupci u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma na tržištima prodaje i servisiranja vanbrodskih motora i na tržištu distribucije rezervnih auto dijelova.

- Primjer 1.: AZTN protiv Fred Bobek d.o.o / AZTN protiv Duing d.o.o.³⁶

AZTN je rješenjima od 5. svibnja 2017. godine okončao dva postupka u kojima je utvrdio postojanje zabranjenog sporazuma. Oba su postupka okončana prihvaćanjem mjera za uklanjanje negativnih učinaka na tržišno natjecanje koje su samoinicijativno predložili poduzetnik Fred Bobek d.o.o. iz Vodica (u daljnjem tekstu: Fred Bobek) i poduzetnik Duing d.o.o. iz Viškova (dalje u tekstu: Duing).

Riječ je o poduzetnicima koji posluju na tržištima prodaje i servisiranja vanbrodskih motora te su sa svojim serviserima sklapali u pravilu tipske ugovore koji su sadržavali određene ograničavajuće odredbe. Duing je imao sklopljene ugovore vezane uz prodaju proizvoda marke Volvo Penta, Tohatsu i ZF Marine, a Fred Bobek ugovore o distribuciji i servisiranju proizvoda marke Honda Marine te ostalih proizvoda. Konkretno, u ovom je predmetu AZTN izvršio uvid u više od 30 tipskih i drugih ugovora o distribuciji, odnosno servisiranju.

U oba su slučaja postupci pokrenuti zbog postojanja indicija da su ugovori koje su navedeni poduzetnici sklopili s partnerima i serviserima sadržavali odredbe koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Duing je u ugovorima obvezivao partnere i servisere na primjenu cijena za krajnje kupce koje je on utvrdio svojim cjenikom. Osim toga, obvezivao je servisere na prodaju isključivo originalnih rezervnih dijelova Volvo Penta i Tohatsu koje su morali nabavljati isključivo od Duinga. Kao sankcija za nepoštivanje te obveze, ugovoreno je isključivanje servisera iz servisno-prodajne mreže Duinga. Uz to, ako serviser rezervne

³⁵ Rješenje AZTN protiv Gorenje Zagreb d.o.o., klasa UP/I 034-03/2013-01/035, od 20. prosinca 2016. godine; „Narodne novine“ br. 26/17 i mrežne stranice AZTN-a.

³⁶ Rješenje AZTN protiv Fred Bobek d.o.o., klasa UP/I 034-03/15-01/036, od 5. svibnja 2017. i rješenje AZTN protiv Duing d.o.o., klasa UP/I 034-03/15-01/037, od 5. svibnja 2017. godine; „Narodne novine“ br. 49/17 i mrežne stranice AZTN-a.

dijelove Volvo Penta i Tohatsu nabavlja od drugog dobavljača, Duing je imao pravo raskinuti ugovor u bilo koje vrijeme.

Kod Freda Bobeka, pak, postojale su indicije da kroz određivanje marže ograničava svoje distributere u slobodnom određivanju prodajne cijene te da je najmanje jednom od svojih distributera nametnuo zabranjenu obvezu nenatjecanja po isteku ugovornog odnosa.

Duing i Fred Bobek su nakon pokretanja postupka AZTN-u predložili mjere za uklanjanje negativnih učinaka spornih odredbi iz svojih ugovora na tržište. Konkretno, Duing se obvezao na sklapanje novih ugovora s partnerima i serviserima, koji neće sadržavati odredbe suprotne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, a o tome će voditi računa i pri sklapanju svih budućih ugovora. Fred Bobek se obvezao da će u ugovorima s distributerima i serviserima izmijeniti odredbe koje se odnose na određivanje prodajne marže te da će u svim ugovornim odredbama u kojima se spominju preporučene cijene, kao i cjenicima te drugim ispravama jasno istaknuti da nije riječ o cijenama koje su obvezujuće. Također će se brisati i odredbe o nenatjecanju nakon isteka ugovora.

- Primjer 2.: AZTN protiv Webasto Thermo&Comfort - avtomobilska tehnika d.o.o. - Podružnica Velika Gorica³⁷

AZTN je u ovom postupku, utvrđivao predstavljaju li pojedine odredbe servisnih i servisno-prodajnih ugovora koje poduzetnik Webasto Thermo&Comfort - avtomobilska tehnika d.o.o. - Podružnica Velika Gorica (u daljnjem tekstu: Webasto) sklapa s poduzetnicima na području Hrvatske, njegovim poslovnim partnerima, odnosno serviserima kojima distribuira Webasto, Spheros i Indel proizvode, zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a. Agencija je u postupku izvršila uvid u 40-tak tipskih ugovora.

Sporna je bila odredba članka 2. stavka 4. tipskih Servisno-prodajnih ugovora u kojima je određeno kako poduzetnik s kojim Webasto sklopi ugovor za vrijeme trajanja ugovora neće surađivati s poduzetnicima koji su konkurenti Webastu (Webasto/Spheros). Jedan od dostavljenih Servisno-prodajnih ugovora sadržavao je i odredbu „...osim ukoliko to nije unaprijed definirano i fiksirano od proizvođača plovila ili kupca“.

Nadalje, sporna je bila i odredba članka 5. stavka 7. i stavka 8. ugovora u kojima je navedeno kako se poduzetnik potpisom ugovora obvezuje da će proizvode iz ugovora naručivati isključivo kod Webasta d.o.o. i neće prodavati i ugrađivati proizvode koji su konkurenti proizvodima Webasto.

Sporna je bila i odredba članka 2. stavka 4. Servisnih ugovora kojom je određeno da serviser za vrijeme trajanja ugovora neće surađivati s poduzetnicima koji su konkurenti poduzetniku Webasto/Indel, odnosno u nekim ugovorima Webasto/Spheros (ako to nije unaprijed definirano od proizvođača plovila ili krajnjeg korisnika), u smislu nuđenja proizvoda konkurenata krajnjim korisnicima ako Webasto ima odgovarajući proizvod.

³⁷ Rješenje AZTN protiv Webasto Thermo & Comfort - avtomobilska tehnika d.o.o. - Podružnica Velika Gorica, klasa UP/I 034-03/17-01/008, od 8. studenoga 2017. godine; „Narodne novine“ br. 122/17 i mrežne stranice AZTN-a.

Na prijedlog Webasta za preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka svojih ugovora i rokova u kojima će to učiniti te nakon provedenog javnog poziva svim zainteresiranim stranama za dostavljanje pisanih primjedbi, stavova i mišljenja, AZTN je ocijenio da se predložene mjere, uvjeti i rokovi mogu smatrati dostatnima za otklanjanje negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja.

Konkretno, Webasto se obvezao da će se revokacijskom izjavom prema svojim poslovnim partnerima nedvosmisleno i jednoznačno odreći bilo kakvih mogućih prava koja proizlaze odnosno koja mu idu u korist prema spornim odredbama tipskih ugovora, te da će svim poslovnim partnerima s kojima ima sklopljen bilo koji od tipskih ugovora u odnosu na navedene odredbe predložiti sklapanje novog tipskog ugovora koji će sadržavati odgovarajuću odredbu.

- Prethodno ispitivanje stanja na tržištu zbog utvrđivanja indicija o postojanju zabranjenog sporazuma

Pored gore opisanih predmeta, AZTN je u 2017. godini u nekoliko predmeta izvršio **prethodno ispitivanje stanja na tržištu**. Riječ je o sljedećim tržištima:

- tržište prodaje prava na sakupljanje smilja³⁸,
- tržište pružanja bankovnih i financijskih usluga kreditnih institucija³⁹,
- tržište pružanja usluga cestovnog putničkog prometa⁴⁰,
- tržište pružanja usluga tehničkog pregleda i registracije vozila⁴¹,
- tržište otkupa svježeg sirovog mlijeka⁴²,
- tržište distribucije i iznajmljivanja Segway P-t uređaja⁴³,
- tržište pružanja usluge prijevoza učenika osnovnih škola⁴⁴,
- tržište trgovine na veliko električnim kućanskim aparatima⁴⁵,
- tržište djelatnosti upravljanja zgradama⁴⁶.

³⁸ Rješenje AZTN protiv Hrvatskih šuma d.o.o., klasa UP/I 034-03/16-01/020 od 9. veljače 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

³⁹ Rješenje AZTN protiv GIU Hrvatska udruga banaka, klasa UP/I 034-03/16-01/024 od 14. ožujka 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴⁰ Rješenje AZTN protiv Vijeća udruženja cestovnog putničkog prometa HGK, klasa UP/I 034-03/16-01/028 od 5. svibnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴¹ Rješenje AZTN protiv Centra za vozila Hrvatske d.d., Zagreb i Hrvatskog autokluba, Zagreb, klasa UP/I 034-03/16-01/031 od 23. svibnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴² Rješenje AZTN protiv Dukat d.d., klasa UP/I 034-03/17-01/004 od 12. lipnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴³ Rješenje AZTN protiv CLB Holding d.o.o., Molve, klasa UP/I 034-03/17-01/001 od 19. srpnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴⁴ Rješenje AZTN protiv Autotransport Karlovac d.d., Karlovac i Čazmatrans promet d.o.o., klasa UP/I 034-03/17-01/015 od 11. listopada 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴⁵ Rješenje AZTN protiv BSH kućanski uređaji d.o.o., Zagreb, klasa UP/I 034-03/16-01/008 od 8. studenoga 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴⁶ Rješenje AZTN protiv BA-KA-DOM j.d.o.o., Slavonski brod, klasa UP/I 034-03/17-01/017 od 23. studenoga 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Nakon provedenih ispitnih radnji na navedenim tržištima i pravno-ekonomske analize prikupljenih podataka, **u osam je predmeta doneseno rješenje kojim se odbacuje inicijativa** za pokretanje postupka, budući da je utvrđeno da nema indicija za pokretanje postupka, dok je u jednom predmetu doneseno rješenje o obustavi postupka.

U ovoj skupini predmeta, u nastavku se daje sažetak postupka koji je Agencija vodila na tržištu trgovine na veliko električnim kućanskim aparatima, protiv poduzetnika BSH kućanski uređaji d.o.o., Zagreb.

- Primjer 1.: AZTN protiv BSH Kućanski uređaji d.o.o., Zagreb⁴⁷

AZTN je pokrenuo postupak protiv poduzetnika BSH kućanski aparati d.o.o. Zagreb (u daljnjem tekstu: BSH) u cilju utvrđivanja predstavljaju li određene odredbe iz standardnih ugovora koje je sklopio s kupcima (distributerima) koji prodaju električne kućanske aparate u klasičnim trgovinama (tzv. hibridni trgovci), zabranjeni sporazum u smislu članka 8. ZZTN-a, kao i stavljaju li određene odredbe tih ugovora kupce proizvoda BSH koji prodaju isključivo on-line u nepovoljni položaj. Postupak je pokrenut 2016. godine.

Rezultati prethodnog ispitivanja stanja na tržištu pokazali su da je BSH u okviru svoje rabatne sheme za 2016. godinu, kupcima koji su prodavali električne kućanske aparate isključivo on-line, odobravao niže rabate nego kupcima koji su radili u tradicionalnim trgovinama. S druge strane, tzv. hibridni trgovci (kupci koji su istodobno sudjelovali u klasičnoj i on-line prodaji), imali su znatno veće rabate u smislu planiranog prometa, dok su isključivo e-trgovci dobili identične rabate bez obzira na realizirani promet.

AZTN je izvršio uvid u Obavijest Komisije: Smjernice o vertikalnim graničenjima (SL C 130, 19. svibnja 2010. godine), te Uredbu Komisije (EU) br. 330/2010 o primjeni članka 101. stavka 3. Ugovora o funkcioniranju Europske Unije na kategorije vertikalnih sporazuma i usklađena djelovanja (SL 102, 23. travnja 2010. godine)⁴⁸.

U smislu navedenih Smjernica, dobavljač može odrediti određene uvjete distributeru koji prodaje svoj proizvod na internetu, kao što je vizualizacija web stranice ili postavljanje klasične trgovine unutar određenog razdoblja, ali ne smije primjenjivati „dvostruko određivanje cijena“, što se smatra teškim ograničenjem tržišnog natjecanja.

Konkretno, uvidom u ugovore koje je BSH sklopio s trgovcima koji su istodobno bili angažirani na on-line i off-line trgovini (hibridni trgovci) i njihovom pravno-ekonomskom analizom, Agencija je utvrdila BSH nije primjenjivao dvojnju cijenu. Da je to bio slučaj, BSH bi za sve proizvode koji su prodavani on-line dao niže rabate, odnosno niži rabati ne bi bili odobreni isključivo poduzetnicima koji prodaju on-line, već i hibridnim trgovcima koji prodaju on-line i off-line.

⁴⁷ Rješenje AZTN protiv BSH kućanski uređaji d.o.o., Zagreb, klasa UP/I 034-03/16-01/008 od 8. studenoga 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁴⁸ Prijevodi navedenih smjernica na hrvatski jezik nalaze se na internetskim stranicama Agencije: www.aztn.hr, pod naslovom Tržišno natjecanje, podnaslov Izvori prava EU – Prijevodi na hrvatski.

Prema tome, iako su podaci prikupljeni u prethodnom ispitivanju stanja na tržištu predstavljali dostatne indicije za pokretanje postupka, pravno-ekonomskom analizom podataka prikupljenih tijekom postupka je utvrđeno da BSH nije primjenjivao sustav dvojnih cijena koje predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja. AZTN je, osim toga, uzeo u obzir i činjenicu da je BSH u rabatnoj shemi za 2017. godinu izmijenio svoj sustav rabata na način da više ne sadrži rabat "Basic Promo trade /mail order (BPT)" koji se primjenjivao isključivo na poduzetnike koji posluju isključivo putem interneta. Sukladno trenutno važećoj rabatnoj shemi koju primjenjuje BSH, internet trgovci mogu ostvariti iste rabate kao i klasični i hibridni trgovci, ovisno o ostvarenoj vrijednosti prometa.

Stoga je AZTN zaključio da ne bi bilo u skladu s načelom učinkovitosti i ekonomičnosti postupka provoditi detaljne analize učinaka rabata za 2016. godinu kako bi se utvrdilo jesu li i u kojoj mjeri razlike u rabatima stavljale trgovce koji posluju isključivo putem interneta u nepovoljniji položaj odnosno jesu li te razlike i u kojoj mjeri kompenzirane povoljnijim bonusima i mogućim drugim popustima na fakturama trgovaca koji posluju isključivo putem interneta.

AZTN je pri tome uzeo u obzir i činjenicu da nije razvidan štetan učinak u obliku viših cijena prema krajnjim kupcima, jer su internet trgovine u promatranom razdoblju imale podjednake ili niže cijene električnih kućanskih uređaja dobavljača BSH, kao i klasični i hibridni trgovci.

- Predstavljanje AZTN-ovog „Vodiča za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi“

U kontekstu borbe protiv zabranjenih sporazuma, dosadašnji rad i iskustvo AZTN-a u ovom području pokazali su da je uz otkrivanje, procesuiranje i kažnjavanje ovih najtežih oblika povrede pravila o tržišnom natjecanju, jednako ako ne i više, važan rad na prevenciji takvog postupanja poduzetnika. Stoga AZTN kontinuirano ulaže velike napore na podizanju svijesti opće i stručne javnosti o pozitivnim učincima tržišnog natjecanja na rast konkurentnosti nacionalnog gospodarstva i prednosti koje tržišno natjecanje između poduzetnika donosi potrošačima.

U tom je smislu za gospodarstvo jedna od najštetnijih i najskupljih pojava zabranjeni **dogovor između ponuditelja u javnoj nabavi**, tzv. *bid rigging karteli*.

Takvi su sporazumi u potpunoj suprotnosti sa svrhom javne nabave jer ukidaju tržišno natjecanje, a posljedica su više cijene i lošija kvaliteta. Stoga je prepoznavanje i otkrivanje zabranjenih dogovora u postupcima javnih natječaja iznimno važno radi dobrog gospodarenja proračunskim sredstvima.

Sve to upućuje na nužnost edukacije relevantnih dionika. AZTN je to prepoznao te je s tom svrhom, na samom kraju 2016. godine, izdao „**Vodič za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi**“⁴⁹.

⁴⁹ http://www.aztn.hr/uploads/documents/brosure/vodic_za_narucitelje.pdf

Riječ je o praktičnoj publikaciji namijenjenoj izobrazbi javnih službenika, ali i poduzetnika koji sudjeluju u postupcima javne nabave, u primjeni propisa iz područja javne nabave u kontekstu zaštite tržišnog natjecanja. Vodič je vrlo jednostavna publikacija koja kroz deset pitanja i odgovora omogućuje prepoznavanje indicija koje ukazuju da bi poduzetnici koji kao ponuditelji sudjeluju u postupku javne nabave mogli biti u sudionici zabranjenog sporazuma, odnosno prepoznavanje situacija u kojima je nadmetanje namješteno. Naručiteljima je u Vodiču ponuđeno i šest praktičnih preporuka koje, ako ih se pridržavaju, mogu znatno utjecati na smanjenje rizika od kartelskih aktivnosti ponuditelja.

Slijedom toga, AZTN se u 2017. godini, predstavljajući svoj Vodič, aktivno uključio u različite oblike edukacije koju su različite institucije provodile vezano uz donošenje novog Zakona o javnoj nabavi.

Naime, upravo javni službenici, a potom i poduzetnici imaju presudnu ulogu u otkrivanju i sankcioniraju rizika od zabranjenih dogovora u postupcima javne nabave jer tako pomažu u otkrivanju i razbijanju kartela u javnoj nabavi te omogućuju trošenje novca poreznih obveznika na najbolji način. Tako se postiže učinkovita kontrola postupaka javnih natječaja u cilju sprječavanja zloraba kojima se podižu cijene za naručitelje, odnosno povećava trošak za državni proračun i proračune jedinica lokalne (regionalne) uprave i samouprave.

Postupci utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja

Postojanje vladajućeg položaja pojedinog poduzetnika na određenom tržištu nije suprotno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Međutim, zabranjena je zlouporaba toga položaja.

Naime, želja poduzetnika za stalnim jačanjem tržišne snage prirodna je i opravdana. Međutim, poduzetnicima u vladajućem položaju može se dogoditi da se zbog svoje značajne tržišne snage na tržištu počnu ponašati i djelovati suprotno pravilima tržišnog natjecanja.

Ako je jačanje tržišne snage rezultat poslovne strategije poduzetnika koja počiva na stalnom poboljšanju učinkovitosti, kvalitete, inovacijama i ulaganju u nove tehnologije što sve utječe na povoljnije cijene i kvalitetnije i inovativnije proizvode ili usluge koje nudi na tržištu, prednost koju poduzetnik ostvaruje na tržištu u odnosu na konkurente je potpuno opravdana. Njegovo ponašanje sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u takvim slučajevima nije sporno.

Stoga propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne zabranjuju vladajući položaj sam po sebi, već utvrđuju određena ponašanja koja se pod određenim uvjetima mogu smatrati zlouporabom vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu.

Da bi se moglo prepoznati eventualno netržišno ponašanje nekog velikog poduzetnika, potrebno je znati što se točno, sukladno hrvatskom pravu tržišnog natjecanja, podrazumijeva pod pojmom vladajućeg položaja.

Pretpostavka vladajućeg položaja postoji kada se poduzetnik zbog svoje tržišne snage može na mjerodavnom tržištu ponašati u znatnoj mjeri neovisno o stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima i to naročito ako nema značajnih konkurenata na mjerodavnom tržištu, i/ili ima značajnu tržišnu snagu na mjerodavnom tržištu u odnosu na stvarne ili moguće konkurente.

U **zajedničkom vladajućem položaju** mogu biti dva ili više poduzetnika ako na tržištu djeluju zajednički.

Pritom se pretpostavlja da bi u vladajućem položaju mogao biti poduzetnik čiji je **tržišni udjel na mjerodavnom tržištu veći od 40 posto**.

Riječ je tek o **polaznim mjerilima**, ne i apsolutnim načelima. Naime, iako je veliki tržišni udjel često mjerodavan kriterij za utvrđivanje vladajućeg položaja poduzetnika, on ne predstavlja nužno i jedini kriterij koji je potreban za njegovo utvrđivanje. Tako se pri utvrđivanju postojanja vladajućeg položaja nekog poduzetnika na tržištu uzima u obzir cijeli niz čimbenika kao što su, primjerice, vrijeme kroz koje poduzetnik ostvaruje visoki tržišni udjel i položaj, financijsku snagu, prednosti u pristupu izvorima nabave ili tržištu, povezanost s drugim poduzetnicima, pravne ili činjenične zapreke pristupa drugih poduzetnika tržištu, sposobnost nametanja tržišnih uvjeta s obzirom na njegovu ponudu ili potražnju i sposobnost isključivanja konkurenata s tržišta usmjeravanjem na druge poduzetnike.

Zloupotrebavanje vladajućeg položaja može se pojaviti u više oblika od kojih su najčešći:

- izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta;
- ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača;
- primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju;
- uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.

Međutim, unatoč postojanju određenih indicija, AZTN u nekim postupcima nakon detaljno utvrđenog činjeničnog stanja, izvođenja dokaza i provedenih pravno-ekonomskih analiza tržišta, nije pronašao dokaze zloupotrebave vladajućeg položaja poduzetnika.

S obzirom na značaj postupaka te opsežan broj provedenih radnji, kao i za ilustraciju tijekom odlučivanja u postupcima utvrđivanja zloupotrebave vladajućeg položaja, nastavno dajemo opise konkretnih postupaka u kojem je utvrđeno da poduzetnici protiv kojih je vodila postupak nisu narušili tržišno natjecanje.

- Primjer 1.: AZTN protiv Grand auto d.o.o.⁵⁰

AZTN je utvrdio da poduzetnik Grand auto d.o.o. iz Zagreba (u daljnjem tekstu: Grand auto) nije narušio tržišno natjecanje zloupotrebom vladajućeg položaja na tržištima pružanja usluga popravaka i održavanja motornih vozila marki Land Rover i Jaguar u Hrvatskoj te da činjenica da je Grand auto samostalno obavljao poslove ovlaštenog serviser, za posljedicu nije imala ograničavanje tržišta na štetu potrošača.

AZTN je postupak pokrenuo po službenoj dužnosti na inicijativu Auto kuće Karlo (u daljnjem tekstu: AK Karlo) koja je, nakon što je Grand auto postao generalni zastupnik motornih vozila marke Land Rover i Jaguar, prestao biti ovlašten serviser tih vozila u Hrvatskoj.

U postupku je utvrđeno da Grand auto, nakon što je postao generalni zastupnik motornih vozila marke Land Rover i Jaguar, servisiranje motornih vozila obavlja samo taj poduzetnik te da u mrežu ovlaštenih serviser nije primio ni jednog poduzetnika.

Međutim, u postupku je utvrđeno da činjenica da nitko osim Grand auta nije mogao postati ovlašten serviser motornih vozila marki Land Rover i Jaguar nije imala za posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja na štetu potrošača u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. U prilog tome govore podaci iz kojih je vidljivo da se više od 90 posto prihoda od servisiranja motornih vozila marki Land Rover i Jaguar u Hrvatskoj ostvaruje izvan jamstvenog roka. Budući da segment popravaka unutar jamstvenog roka predstavlja zanemariv dio mjerodavnog tržišta, pristup ovlaštenoj servisnoj mreži ne predstavlja značajnu zapreku obavljanja djelatnosti servisiranja tih motornih vozila.

⁵⁰ Rješenje AZTN protiv Grand auto d.o.o., klasa UP/I 034-03/14-01/028, od 9. ožujka 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Indicije o mogućem ograničenju tržišnog natjecanja nisu utvrđene ni na tržištu distribucije rezervnih dijelova za motorna vozila marke Land Rover i Jaguar koje je usko povezano s tržištem servisiranja, gdje se AK Karlo pozivao na nejednako postupanje Grand auta prema njoj u odnosu na ovlaštene servisere. Ostalih ovlaštenih serviseri, osim samog Grand auta nije bilo, dok je AK Karlo originalne rezervne dijelove za vozila Land Rover nabavljao od Grand auta i od još jednog poduzetnika, dok je zamjenske dijelove nabavljao izravno od specijaliziranih dobavljača.

Pritom je Grand auto, 31. svibnja 2016. godine, prestao biti generalni zastupnik motornih vozila marke Land Rover i Jaguar za Hrvatsku.

- Primjer 2.: AZTN protiv Ukop d.o.o.⁵¹

AZTN je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak protiv poduzetnika Ukop d.o.o., sa sjedištem u Osijeku (u daljnjem tekstu: Ukop), radi utvrđivanja predstavlja li nenaplaćivanje naknade za određene monopolske usluge na grobljima u slučaju kad se kod tog poduzetnika kupi pogrebna oprema i/ili ugovore pogrebne usluge koje pruža u okviru gospodarske djelatnosti, zlouporabu vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu upravljanja grobljima na područja Grada Osijeka, s posljedicom narušavanja tržišnog natjecanja na tržištu prodaje pogrebne opreme i pogrebnih potrepština na području Grada Osijeka.

AZTN je postupak pokrenuo na temelju inicijative poduzetnika koji je zatražio zaštitu identiteta⁵².

Podnositelj inicijative je u bitnome naveo da je poduzetnik Ukop, nakon donošenja novog Zakona o pogrebničkoj djelatnosti u travnju 2015. godine, u svoj cjenik stavio naknadu od 300 kuna za primopredaju pokojnika na groblje i u hladnjaču s upisom u registar, na način da prilikom dovoza pokojnika u hladnjaču od strane pružatelja usluge prijevoza koji različit od poduzetnika Ukop, stranci zaračunava naknadu u iznosu od 116 kuna za dan korištenja hladnjače, te naknadu od 300 kuna za preuzimanje pokojnika. Međutim, u slučajevima kada Ukop pruža uslugu prijevoza pokojnika, tada dodatno ne naplaćuje strankama dnevnu naknadu za korištenje hladnjače ili za preuzimanje pokojnika.

Podnositelj inicijative navodi da Ukop okolo svima priča kako kod njega nema naplate primopredaje pokojnika na groblje i u hladnjaču ako se od njega kupi i oprema. Prema mišljenju podnositelja inicijative, takvim postupanjem Ukop, kao komunalno društvo u monopolističkom položaju, navodi stranke da kod njega nabavljaju i pogrebnu opremu.

AZTN je u provedenom postupku na temelju utvrđenog činjeničnog stanja utvrdila da Ukop svojim postupanjem nije povrijedio propise o zaštiti tržišnog natjecanja. Dakle, na temelju rezultata provedenog postupka utvrđeno je da Ukop nije zloupotrijebio svoj vladajući položaj na mjerodavnom tržištu upravljanja grobljima na području grada Osijeka na način da je

⁵¹ Rješenje AZTN protiv Ukop d.o.o., klasa UP/I 034-03/15-01/043, od 19. siječnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵² ZZTN; članak 37. stavak 5.

iskoristio monopolsku uslugu na groblju kao vezujući proizvod za navođenje na kupnju pogrebne opreme.

Provedenom pravno-ekonomskom analizom utvrđeno je da Ukop, neovisno o tome koji poduzetnik pruža uslugu prijevoza pokojnika te gdje su kupljeni pogrebna oprema i druge pogrebne potreštine, naknadu za preuzimanje pokojnika i korištenje rashladne prostorije naplaćuje jednako svim korisnicima svojih usluga, pa i u slučaju kad predmetnu uslugu pruža sam Ukop.

Također, AZTN je utvrdio da se naknada za izgradnju grobnica i uređenje grobnih mjesta na grobljima na području Grada Osijeka naplaćuje iz razloga korištenja infrastrukture Ukopa, a njena visina ovisi o složenosti posla koji se izvodi. Ta se naknada naplaćuje pod jednakim uvjetima svim poduzetnicima koji izvode radove, pa i kada radove izvodi sam Ukop, jer tada te troškove ukalkulira u cijenu izvođenja klesarskih radova.

- Prethodno ispitivanje stanja na tržištu zbog utvrđivanja indicija o zlouporabi vladajućeg položaja

Kao bi utvrdio postoje li indicije o zlouporabi vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, AZTN je proveo prethodno ispitivanje stanja na sljedećim mjerodavnim tržištima:

- tržište distribucije i prodaje duhanskih proizvoda⁵³,
- tržište proizvodnje plina i opskrbe plinom⁵⁴,
- tržište pružanja usluga dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije na području Osječko-baranjske županije⁵⁵,
- tržište pružanja usluga ukopa na području grada Virovitice⁵⁶,
- tržište pružanja usluga tehničke pomoći vozačima na cesti na području grada Zagreba⁵⁷,
- tržište obavljanja djelatnosti kolektivnog ostvarivanja prava autora glazbenih djela⁵⁸,
- tržište prijevoza specijalnih tereta željeznicom⁵⁹,
- tržište distribucije ortopedskih i drugih pomagala⁶⁰,
- tržište prodaje pogrebne opreme u gradu Virovitici⁶¹.

⁵³ Rješenje AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o., klasa UP/I 034-03/16-01/021, od 24. veljače 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁴ Rješenje AZTN protiv Hrvatska elektroprivreda d.d., klasa UP/I 034-03/16-01/030, od 19. siječnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁵ Rješenje AZTN protiv Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, klasa UP/I 034-03/17-01/002, od 11. svibnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁶ Rješenje AZTN protiv Flora VTC d.o.o., klasa UP/I 034-03/17-01/003, od 13. lipnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁷ Rješenje AZTN protiv Autoklub Maksimir, klasa UP/I 034-03/17-01/012, od 26. rujna 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁸ Rješenje AZTN protiv HDS ZAMP, klasa UP/I 034-03/17-01/013, od 23. studenoga 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁵⁹ Rješenje AZTN protiv F&F Rail d.o.o., klasa UP/I 034-03/17-01/014, od 20. listopada 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁰ Rješenje AZTN protiv HZZO Mediligo d.o.o., Medtronic Adriatic d.o.o., Ljekarne Olujić i Oktal pharma d.o.o., klasa UP/I 034-03/17-01/016, od 14. prosinca 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

AZTN u svim navedenim slučajevima **nije pronašao indicije za pokretanje postupka** po službenoj dužnosti. Stoga je postupak okončan rješenjem kojim se odbacuje inicijativa za pokretanje postupka.

⁶¹ Rješenje AZTN protiv Marija Kolarevića, vlasnika obrta za pogrebne usluge Lira i Lira d.o.o., klasa UP/I 034-03/17-01/020, od 14. prosinca 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija

Koncentracija poduzetnika u smislu prava tržišnog natjecanja nastaje promjenom u kontroli nad poduzetnikom na trajnijoj osnovi⁶².

Do promjene u kontroli nad poduzetnikom može doći:

- pripajanjem ili spajanjem poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika koji osnivaju novo društvo ili nastavljaju poslovati pod imenom jednoga od njih,
- stjecanjem kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog ili više poduzetnika nad drugim,
- stjecanjem većine dionica ili udjela ili stjecanjem većine prava glasa.

Zajednički pothvat (engl. *joint venture*), kao oblik ugovornog udruživanja u zajedničkom poslovnom pothvatu, također je koncentracija ako trajnije djeluje kao neovisan gospodarski subjekt.

Provođenje koncentracija poduzetnika donosi korist i potrošačima, tržišnom natjecanju i gospodarstvu u cjelini, primjerice kroz bolje iskorištavanje proizvodnih, trgovačkih i drugih resursa, veću fleksibilnost pri strukturiranju cijena, niže cijene, bolju kvalitetu i veći izbor proizvoda i usluga.

No, negativan učinak koncentracija na tržišno natjecanje može se, među ostalim, ogledati u manjem broju tržišnih takmaca (veća tržišna snaga sudionika koncentracije), nižoj razini tržišnog natjecanja (stvaranje novog ili jačanje postojećeg vladajućeg položaja), mogućnosti koluzije (dogovor o cijenama ili o podjeli tržišta), smanjivanju dobrobiti potrošača (rast cijena, pad kvalitete, izostanak ulaganja u inovacije, smanjena mogućnost izbora) i zaprekama ulasku novih tržišnih takmaca na tržište.

Za razliku od postupaka utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja koje Agencija pokreće po službenoj dužnosti i *ex post*, postupak ocjene koncentracije provodi se *ex ante* i to u pravilu temeljem prijave njezinih sudionika⁶³.

AZTN-u se na ocjenu moraju prijaviti samo koncentracije koje kumulativno premašuju zakonom utvrđeni prag ekonomske veličine:

- ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskih izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj, i
- ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskih izvještajima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 100 milijuna kuna.

⁶² ZZTN; članak 15.

⁶³ ZZTN; članak 38. stavak 2.

Ako AZTN na temelju dokumenata i podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije, odnosno na temelju drugih raspoloživih podataka i saznanja kojima raspolaže ocijeni da se može opravdano pretpostaviti da nije riječ o koncentraciji koja će imati značajne negativne učinke na tržišno natjecanje ili ako u roku od 30 dana od dana zaprimanja potpune prijave koncentracije ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene na 2. razini, smatrat će se da je koncentracija dopuštena. U tom slučaju AZTN će podnositelju prijave dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije na 1. razini⁶⁴.

- Ocjena koncentracija na 1. razini

AZTN je većinu koncentracija u 2017. godini, ocijenio dopuštenim na 1. razini, budući da nije bila riječ o koncentracijama s negativnim učinkom na tržišno natjecanje.

Međutim, da bi se to utvrdilo i u tim je slučajevima u svakom predmetu potrebno provesti između 10 i 20 procesnih radnji. Pritom je u svakom od tih slučajeva AZTN putem svojih mrežnih stranica pozvala sve zainteresirane treće osobe na dostavu primjedaba i mišljenja o namjeravanoj koncentraciji, navodeći o kojim je poduzetnicima i o kojem je mjerodavnom tržištu riječ.

Od predmeta pokrenutih u 2016. godini, a dovršenih u izvještajnoj 2017. godini, na 1. razini dopuštene su koncentracije:

- Müller d.o.o./Kozmo (dio Konzuma d.d.)⁶⁵,
- SPAR AG Austrija/ BILLA d.o.o., BILLA Nekretnine d.o.o., Minaco d.o.o.⁶⁶
- VIPnet d.o.o./ Metronet Telekomunikacije d.d.⁶⁷.

Od složenijih predmeta ocjene koncentracija koji su okončani na 1. razini treba spomenuti koncentracije poduzetnika:

- OTP banka d.d./Splitska banka d.d.⁶⁸,
- RWE Hrvatska d.o.o./Gradsko komunalno poduzeće Komunalac (Koprivnica)⁶⁹,
- ARRIVA Hrvatska d.o.o./Autotrans d.o.o.⁷⁰,
- Baumit GmbH/W&P Baustofe GmbH/Konoch/Kerma&Co. KG⁷¹.

⁶⁴ ZZTN; članak 22. stavci 1. i 2.

⁶⁵ Rješenje Müller d.o.o., Zagreb i dio poduzetnika Konzum d.d., Zagreb (Kozmo), klasa UP/I 034-03/16-02/010, od 24. veljače 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁶ Rješenje SPAR AG Austrija i BILLA d.o.o., Zagreb i BILLA Nekretnine d.o.o. i Minaco d.o.o., Zagreb, klasa UP/I 034-03/16-02/011, od 26. siječnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁷ Rješenje VIPnet d.o.o., Zagreb, i Metronet Telekomunikacije d.d., Zagreb, klasa UP/I 034-03/16-02/009, od 26. siječnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁸ Rješenje OTP banka d.d., Zadar i Societe Generale Splitska banka d.d., Split, klasa UP/I 034-03/17-02/001, od 10. travnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁶⁹ Rješenje RWE Hrvatska d.o.o., Zagreb i Gradsko komunalno poduzeće Komunalac d.o.o., Koprivnica, klasa UP/I 034-03/17-02/002 od 19. travnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁷⁰ Rješenje ARRIVA Hrvatska d.o.o., Osijek i AUTOTRANS d.o.o., Cres, klasa UP/I 034-03/17-02/006 od 30. lipnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

⁷¹ Rješenje Baumit Beteiligungen GmbH (BBG), Austrija i dio udjela i imovine W&P Baustoffe GMBH, Austrija i Konoch, Kerm&Co. KG, Austrija, klasa UP/I 034-03/17-02/009 od 13. srpnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Detaljni opis ovih postupaka dajemo u nastavku.

- Primjer 1.: Koncentracija OTP banka d.d. / Societe Generale-Splitska banka d.d.⁷²

AZTN je odobrio koncentraciju kojom OTP banka Hrvatska stječe izravnu kontrolu nad Soci t  G n rale - Splitskom bankom te, neizravnu kontrolu nad poduzetnicima SG Leasing, SB nekretnine, S. B. Zgrada te Soci t  G n rale Osiguranjem.

OTP banka i Splitska banka su univerzalne banke koje posluju na području cijele Hrvatske. Provedbom koncentracije nastat će novi gospodarski entitet s tržišnim udjelom iznad 10 posto te će po veličini tržišnog udjela biti četvrta banka po snazi u Hrvatskoj. Potpuna integracija planira se do kraja 2019. godine.

Prema navodima podnositelja prijave, budući da se cjenovne politike banaka kreiraju na nacionalnoj razini, koncentracija bi zbog pojačanog konkurentskog pritiska, uz daljnje smanjenje nacionalne referentne stope (NRS), mogla dovesti do smanjenja prosječne kamatne stope na tržištu, što bi rezultiralo ni im kamatnim stopama za krajnje korisnike u cijeloj Hrvatskoj.

Stoga se očekuje se da će se provedbom te koncentracije na nacionalnoj razini stvoriti dodatni konkurentski pritisak na ostala tri najjača tržišna takmaca – ZABA-u, PBZ i Erste banku.

Provedenom detaljnom analizom svih zaprimljenih podataka, AZTN je utvrdio da će provedba koncentracije imati učinak na mjerodavnom tržištu primanja novčanih depozita i odobravanja kredita i drugih plasmana na području Hrvatske te na području nekih  upanija.

U okviru analize mjerodavnog tržišta i njegovih pojedinih dijelova, AZTN je utvrdio da će se, promatrano prema parametrima ukupno primljenih štednih depozita i oro enih depozita stanovništva te prema kriteriju plasiranih stambenih i nenamjenskih gotovinskih kredita stanovništvu, tržišni udjeli OTP banke kao novog novoga entiteta, povećati u Splitsko-dalmatinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj i Zadarskoj  upaniji. Riječ je o županijama u kojima su banke – sudionice koncentracije, kako zbog povijesnih razloga vezanih uz njihov nastanak, tako i zbog lojalnosti domicilnih klijenata nekadašnjim lokalnim bankama, već imale snažne tržišne pozicije.

Međutim, to neće imati negativni učinak na tržišno natjecanje na tim dijelovima mjerodavnog tržišta zbog snažnog konkurentskog pritiska i ukupne veličine i snage tri najveća konkurenta sudionika koncentracije, koji oni drže gotovo 60 posto ukupne aktive i primljenih depozita svih banaka u Hrvatskoj. Naime, u svim navedenim županijama sa svojim su poslovnicama prisutni i drugi konkurenti, pa klijenti banaka imaju mogućnost izbora, a ne postoje niti regulatorne zapreke otvaranju novih poslovnica. Dodatno, internet i mobilno bankarstvo

⁷² Rješenje OTP banka d.d., Zadar i Societe Generale Splitska banka d.d., Split, klasa UP/I 034-03/17-02/001, od 10. travnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

predstavljaju rastući kanal distribucije u odnosu na tradicionalne poslovnice što također doprinosi jačanju konkurentskog pritiska na vodećeg takmaca u navedenim tržišnim segmentima navedenih županija.

Osim što OTP banka izravno stječe kontrolu nad Splitskom bankom, provedbom koncentracije neizravno stječe i kontrolu nad poduzetnicima SG Leasing, SB Zgrada, SG Osiguranje i SB nekretnine. No, učinci provedbe koncentracije na tržište nekretnina, tržište upravljanja investicijskim fondovima, tržište životnog osiguranja i tržište leasinga neće biti značajni.

Na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju AZTN nije zaprimio nijednu reakciju te je koncentraciju odobrio na 1.razini.

- Primjer 2.: Koncentracija RWE Hrvatska d.o.o. / Gradsko komunalno poduzeće Komunalac d.o.o., Koprivnica⁷³

AZTN je odobrio koncentraciju kojom RWE Hrvatska stječe većinu udjela u temeljom kapitalu poduzetnika Koprivnica Plin i Koprivnica Opskrba.

Koncentracija će imati učinak na mjerodavnom tržištu distribucije prirodnog plina na području Koprivničko-križevačke županije na kojem Koprivnica Plin ima koncesiju za obavljanje distribucije plina te na tržištu opskrbe prirodnim plinom na teritoriju Republike Hrvatske. Provedbom koncentracije, RWE Hrvatska ulazi na tržište distribucije prirodnog plina na području Koprivničko-križevačke županije. Budući da je djelatnost distribucije prirodnog plina u cijelosti regulirana te je nije moguće obavljati bez koncesije koja se odnosi na točno određeno područje jedinica lokalne samouprave, provedbom ove koncentracije neće doći do promjene strukture mjerodavnih tržišta.

Preuzimanjem udjela koji Koprivnica Opskrba ima na tržištu opskrbe prirodnim plinom na području cijele Hrvatske, ukupni tržišni udjel RWE Hrvatska na nacionalnom tržištu opskrbe plinom povećat će se i iznositi će manje od pet posto. Pritom valja imati na umu da vodeći takmaci na tom tržištu, Prvo plinarsko društvo ima tržišni udjel između 25 i 30 posto, a Ina udjel od 15 do 20 posto.

S druge strane, preko vertikalne integracije unutar RWE Grupacije, poduzetniku Koprivnica Opskrba će se omogućiti nabava jeftinijeg plina iz vanjskog izvora odnosno, zahvaljujući boljoj pregovaračkoj poziciji, iz izvora na hrvatskom tržištu što će utjecati na smanjenje transportnih troškova. Naime, iako su jedinične cijene transporta prirodnog plina regulirane, provedba koncentracije omogućit će manje cijena transporta po jedinici proizvoda.

Također, u daljnjoj liberalizaciji tržišta plina, kao i vjerojatnom okrupnjavanju distributera plina na tržištu Hrvatske, RWE Hrvatska putem stjecanja koncesijskih distributivnih područja, kao i izgradnjom nove distributivne mreže na postojećim distributivnim područjima, vidi

⁷³ Rješenje RWE Hrvatska d.o.o., Zagreb i Gradsko komunalno poduzeće Komunalac d.o.o., Koprivnica, klasa UP/I 034-03/17-02/002 od 19. travnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

priliku za širenje poslovanja i prisutnosti na tom tržištu. Time će se proširiti dostupnost prirodnog plina za krajnje korisnike. Sve bi to trebalo dovesti do smanjenja cijene plina koju plaćaju krajnji kupci.

Na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju AZTN nije zaprimio nijednu reakciju konkurenata, potrošača ili drugih dionika.

Budući da je AZTN ocijenjeno da nema negativni učinak na tržišno natjecanje, koncentracija je odobrena na 1. razini.

- Primjer 3.: Koncentracija Arriva Hrvatska d.o.o. / Autotrans d.o.o.⁷⁴

AZTN je odobrio koncentraciju poduzetnika Arriva iz Osijeka i Autotransa iz Cresa. Riječ je o koncentraciji na tržištu javnog linijskog cestovnog prijevoza putnika na županijskim i međuzupanijskim linijama u Hrvatskoj i u međunarodnom cestovnom prometu iz Hrvatske.

Osnovna djelatnost Arrive, uglavnom putem Panturista koji je pod njezinom kontrolom, je pružanje usluga autobusnog putničkog prijevoza. Osim toga, poduzetnik se bavi turističkim uslugama turoperatora i putničke agencije te upravlja autobusnim kolodvorom u Đakovu. Neizravnu kontrolu nad Arrivom, putem više poduzetnika, ostvaruje Deutsche Bahn iz Berlina.

Arriva ima mrežu od preko 300 pojedinačnih linija u domaćem prijevozu te ima redovite međunarodne linije.

Autotrans grupa je, pak, vodeći tržišni takmac u autobusnom prijevozu u Hrvatskoj koji ima mrežu od preko 500 pojedinačnih linija u domaćem prijevozu te linijama u međunarodnom prijevozu. Uz to pruža usluge putničke agencije i usluge na 15 vlastitih autobusnih kolodvora.

Temeljem podataka iz prijave i ostalih raspoloživih saznanja, AZTN je ocijenio da koncentracija neće imati značajnog učinka na tržištu javnog linijskog cestovnog prijevoza.

AZTN je ocijenio da koncentracija neće imati značajnijih učinaka ni na tržištu obavljanja kolodvorske djelatnosti, iako će nakon provedbe koncentracije Arriva upravljati sa 16 kolodvora. Međutim, to je područje regulirano posebnim propisima u skladu s kojima je svaki autobusni kolodvor dužan pružati usluge svim prijevoznicima pod jednakim uvjetima. Cjenike kolodvorskih usluga, ovisno o kategoriji autobusnog kolodvora, usklađuje i potvrđuje Hrvatska gospodarska komora (HGK). Mjerila kategorizacije utvrđuje ministarstvo nadležno za promet, a odluku o kategorizaciji donosi nadležni ured državne uprave.

Na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju, Agencija nije primila nijednu reakciju konkurenata, potrošača ili drugih dionika. AZTN je koncentraciju ocijenio dopuštenom na 1.razini.

⁷⁴ Rješenje ARRIVA Hrvatska d.o.o., Osijek i AUTOTRANS d.o.o., Cres, klasa UP/I 034-03/17-02/006 od 30. lipnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

- Primjer 4.: Koncentracija Baumit Beteiligungen GmbH (BBG) / WOPB⁷⁵

AZTN je odobrio koncentraciju poduzetnika Baumit Beteiligungen, Austrija (u daljem tekstu: Baumit) i poduzetnika W&P poslovanje građevinskim materijalima, kojeg čini poduzetnik W&P Baustoffe, Austrija (u daljnjem tekstu: WOPB) te udjeli koje WOPB ima u drugim poduzetnicima kao i pripadajuća prava na žigove i domene, osobito pravo na grupu žigova Baumit i Kema.

Koncentracija ima učinke na tržišta više europskih država. U Hrvatskoj, učinci koncentracije proizlaze iz preklapanja djelatnosti povezanih poduzetnika sudionika koncentracije sa sjedištem u Hrvatskoj. Konkretno je riječ o poduzetnicima I.T.V., Baumit Croatia i Kema. Stoga će provedba koncentracije imati učinak na tržištu masa za lijepljenje i izravnavanje, tržištu pastoznih i suhих završnih premaza te na tržištu toplinskih izolacijskih cjelovitih sustava (ETICS). Na tim će tržištima koncentracija imati učinke na teritoriju cijele Hrvatske, dok će učinke na tržištu suhog građevinskog morta i žbuka za zidove i deke koncentracija imati učinak samo na području nekih hrvatskih regija. Uz to, Baumit je u Hrvatskoj, putem povezanih poduzetnika Austroterm i Lovrenčić prisutan i na tržištu izolacijskih materijala i tržištu maloprodaje građevinskih materijala.

Provedbom koncentracije, Baumit bi na tržištu suhog građevinskog morta neznatno ojačao svoj tržišni položaj, te bi na razini Hrvatske i na području pojedinih hrvatskih regija ostvarivao tržišne udjele manje od 5 posto. Na tržištu žbuka za zidove i deke ojačao bi i ujednačio svoju tržišnu snagu, te bi na razini Hrvatske i na području pojedinih regija ostvarivao tržišne udjele između 10 i 20 posto. Nadalje, na tržištu masa za lijepljenje i izravnavanje, Baumit će nakon provedbe koncentracije biti vodeći tržišni takmac s tržišnim udjelom između 20 i 30 posto dok će na tržištu pastoznih i suhих završnih premaza, s tržišnim udjelom između 10 i 20 posto, zauzeti drugo mjesto u poretku tržišnih takmaca. Istu poziciju imat će i na tržištu toplinskih izolacijskih cjelovitih sustava (ETICS).

AZTN je provedenom analizom utvrdio da je na svim mjerodavnim tržištima prisutan veliki broj konkurenata. Najznačajniji su ROFIX, Samoborka, Chromos Svjetlost i Bekement. Nabrojani poduzetnici, ovisno o promatranom mjerodavnom tržištu, pojedinačno ostvaruju tržišne udjele između 10 i 20 posto.

Sudionici koncentracije su vertikalno integrirani, ali razmjeri vertikalne integracije u Hrvatskoj nisu značajni. U prilog tome govori činjenica da značajan udio proizvoda nabavljaju i od neovisnih poduzetnika.

Očekuje se da bi provedba koncentracije trebala imati pozitivne učinke na smanjenje troškova, jer će ekonomija razmjera sudionicima omogućiti nabavu po povoljnijim uvjetima od onih koje su imali prije provedbe koncentracije.

⁷⁵ Rješenje Baumit Beteiligungen GmbH (BBG), Austrija i dio udjela i imovine W&P Baustoffe GMBH, Austrija i Konoč, Kerm & Co. KG, Austrija, klasa UP/I 034-03/17-02/009 od 13. srpnja 2017. godine; mrežne stranice AZTN-a.

Imajući na umu činjenicu da je riječ o tržištu koje je dobro strukturirano s obzirom na broj konkurenata i njihovu tržišnu snagu, konkurentski pritisak bi u konačnici trebao dovesti do nižih cijena za krajnjeg kupca.

Na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju Agencija nije primila nijednu reakciju.

Budući da je ocijenila da provedba koncentracija neće imati negativan učinak na tržišno natjecanje, AZTN je koncentraciju odobrio na 1. razini.

- Ponovni porast broja neprijavljenih koncentracija na tržištu medija

AZTN je u 2017. godini uočio da broj koncentracija na tržištu medija koje su provedene bez podnošenja prijave Agenciji ponovo raste. Stoga je AZTN po završetku postupka ocjene koncentracije na 1. razini, u četiri predmeta po službenoj dužnosti proveo postupak utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere obvezniku prijave koncentracije.

Agenciju zabrinjava da se broj neprijavljenih koncentracija na tržištu medija u 2017. godini dvostruko povećao u odnosu na 2016. godinu, kada se dvostruko smanjio u odnosu na 2015. godinu. Pri tom je potrebno naglasiti da je svrha izricanja upravno-kaznenih mjera zbog neprijavlivanja koncentracija prvenstveno stvaranje svijesti počinitelja, ali i drugih poduzetnika na tržištu medija o protupravnosti takvog postupanja. Međutim, u 2017. godini primijećena je čak pojava recidivizma u neprijavlivanju koncentracija u medijima, odnosno da već jednom sankcionirani poduzetnici ponavljaju isto djelo.

Sve to ukazuje na potrebu izmjene zakonskog okvira za ocjenu medijskih koncentracija ili pak da se AZTN-u omogući izricanje značajno većeg iznosa upravno-kaznenih mjera poduzetnicima u medijskoj industriji u slučaju nepodnošenja prijave namjere provedbe koncentracije i njezine provedbe bez odobrenja Agencije.

Stoga se i u ovom godišnjem izvješću naglašavaju opetovani višegodišnji napori AZTN-a da informira sudionike na tržištu medijskog nakladništva da podliježu obveznoj prijavi namjere provedbe koncentracije po posebnim propisima (Zakon o medijima), bez obzira na prihodovne pragove te da pokrene izmjenu posebnih propisa koji reguliraju obvezu prijave koncentracija u medijima.

- Ocjena koncentracija na 2. razini

Ako AZTN na temelju podataka dostavljenih uz prijavu namjere provedbe koncentracije te na temelju drugih podataka i obavijesti kojima raspolaže ocijeni da bi njezina provedba mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj njezinih sudionika na tržištu, donijet će **zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije**. Donošenjem toga zaključka Agencija pokreće postupak ocjene koncentracije na 2. razini.

Pokretanje postupka na 2. razini znači da AZTN smatra da je za ocjenu dopuštenosti koncentracije potrebno utvrditi dodatne činjenice, prikupiti dodatne dokaze te provesti dubinske pravno-ekonomske analize.

Nakon provedenog postupka AZTN donosi rješenje u kojem se koncentracija:

- ocjenjuje dopuštenom,
- ocjenjuje zabranjenom
- ocjenjuje uvjetno dopuštenom.

Uvjetna dopuštenost podrazumijeva određivanje mjera i uvjeta unutar zadanih rokova kako bi se otklonili negativni učinci koncentracije. Podnositelji prijave imaju mogućnost predložiti Agenciji odgovarajuće strukturne mjere i/ili mjere praćenja poslovanja. U tom slučaju sudionici koncentracije mogu nastaviti poduzimati radnje radi provedbe koncentracije, ali ako ne ispune mjere i uvjete određene u rješenju, Agencija to rješenje može ukinuti ili izmijeniti.

Ovdje izdvajamo dva predmeta ocjene koncentracije na 2. razini, koja su po svojoj složenosti obilježila prethodnu 2017. godinu. Radi se o koncentracijama poduzetnika:

- HT Hrvatski Telekom d.d. / OT-Optima Telekom d.d.,
- OT-Optima Telekom d.d./ H1 Telekom d.d..

Riječ je o predmetima u kojima su naložene sveobuhvatne mjere, uvjeti i rokovi za otklanjanje negativnih učinaka predmetnih koncentracija na tržišno natjecanje.

Da bi se u takvim predmetima mogla donijeti meritorna odluka, Agencija mora provesti oko 100 do 150 radnji u postupku te prikupiti i analizirati više stotina stranica dokaznog materijala.

Spomenuti su predmeti bili iznimno zahtjevni i izuzetno su opteretili stručne resurse Agencije tijekom 2017. godine. Donošenje odluka u tim predmetima predstavljalo je poseban izazov jer je trebalo anticipirati buduće uvjete na mjerodavnom tržištu, odnosno uvjete za stvaranje trećeg tržišnog takmaca.

- Primjer 1.: Koncentracija HT-Hrvatski Telekom d.d. / OT-Optima Telekom d.d.⁷⁶

AZTN je donio rješenje o produljenju roka trajanja koncentracije HT/Optima.

Ocjenom svih činjenica i okolnosti AZTN je utvrdio da sudionici koncentracije ne mogu ispuniti neke od uvjeta u za to predviđenim rokovima utvrđenih prethodnim rješenjem Agencije od 19. ožujka 2014. godine, kojim je rok upravljanja HT-a nad Optimom bio utvrđen za razdoblje od četiri godine⁷⁷. Riječ je o objektivnim okolnostima za koje je AZTN utvrdio da se u trenutku donošenja spomenutog rješenja AZTN-a nisu mogle predvidjeti niti izbjeći i ne ovise o volji stranke.

⁷⁶ Rješenje Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, klasa UP/I 034-03/13-02/007, od 9. lipnja 2017. godine; „Narodne novine“ br. 75/17. i mrežne stranice AZTN-a.

⁷⁷ Rješenje Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, klasa UP/I 034-03/2013-02/007, od 19. ožujka 2014. godine; „Narodne novine“ br. 52/14. i mrežne stranice AZTN-a.

Tako je, između ostalog, utvrđeno da sudionicima koncentracije nije unaprijed u cijelosti mogao biti poznat opseg i trajanje njihovih regulatornih obveza koje su donesene nakon donošenja spomenutog rješenja AZTN-a od 19. ožujka 2014. godine. Stoga je Agencija zauzela stav da se regulatorne obveze donesene nakon stupanja na snagu predmetnog rješenja mogu smatrati okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti niti izbjeći i koje ne ovise o volji stranke⁷⁸.

S druge strane, u odnosu na okolnost koju su istaknuli podnositelji zahtjeva vezano uz preuzimanje kontrolnog udjela u poduzetniku Metronet i pripajanje poduzetnika Amis od strane VIPneta, AZTN je utvrdio da, iako ta okolnost pozitivno utječe na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, ona se ne može smatrati dostatno relevantnom za djelomično ukidanje predmetnog rješenja⁷⁹.

Pri donošenju odluke o tome mogu li se regulatorne obveze donesene nakon stupanja na snagu rješenja AZTN-a od 19. ožujka 2014. smatrati okolnostima koje se nisu mogle predvidjeti niti izbjeći i koje ne ovise o volji stranke, Agencija je uzela u obzir i zaključke iz izvješća i očitovanja Povjerenika koji su detaljno obrazloženi tijekom predmetnog postupka, kao i zaključke KPMG-a iz dokumenta pod nazivom: „Osvrt na efekte dodatne regulacije HAKOM-a na poslovanje Optime“. Iz njihovih zaključaka u bitnome proizlazi da je Optima u dosadašnjem tijeku provedbe koncentracije ostvarila lošije poslovne rezultate od projekcija predviđenih Poslovnim planom usvojenim u postupku predstečajne nagodbe.

AZTN je pri donošenju odluke o produljenju trajanja koncentracije uzeo u obzir i projekcije iz Novog poslovnog plana Optime. Novi poslovni plan Optime, koji je izrađen u prosincu 2016. godine, uzima u obzir ostvarene rezultate poslovanja, umanjene korisničke baze, očekivana kretanja na tržištu, kao i utjecaj prethodne regulacije mjerodavnog tržišta koji se odnosi na Optimu kao operatora sa značajnom tržišnom snagom. Konkretno, projekcije iz Novog poslovnog plana Optime ukazuju da bi Optima do 2021. godine otplatila veći dio postojećeg duga te bi od 2021. godine ostvarivala pozitivan novčani tok.

Pod pretpostavkom ostvarenja projiciranih novčanih tokova Optime, njena financijska pozicija bila bi povoljnija te bi mogla biti u mogućnosti samostalno djelovati i ispunjavati sve svoje obveze i bez sinergijskih efekata HT-a te bi se na taj način ispunila svrha i cilj predmetne koncentracije, a to je stvaranje trećeg neovisnog operatora na mjerodavnom tržištu. Navedenom će pridonijeti i određeno povećanje broja korisnika zbog pripajanja poduzetnika H1 Optimi (predmet opisan u nastavku ovog poglavlja), čime će izvjesno doći i do korekcije Novog poslovnog plana Optime za razdoblje produljenog trajanja koncentracije i pridonijeti njegovom ostvarenju, što će AZTN pratiti kroz izvješća Povjerenika.

Novim rješenjem AZTN je djelomično ukinuo svoje ranije rješenje od 19. ožujka 2014. godine o uvjetnoj dopuštenosti koncentracije HT/Optima, te odredio nove mjere, uvjete i rokove koje sudionici koncentracije moraju ispuniti u narednom razdoblju, s ciljem da se Optima sačuva kao treći neovisni takmac na mjerodavnom tržištu, odnosno da se kroz postupak prodaje Optime otvori mogućnost stvaranje trećeg operatora na hrvatskom telekomunikacijskom tržištu. Konkretno:

⁷⁸ U smislu članka 23. stavka 3. ZZTN-a.

⁷⁹ Ibid.

(i) HT se obvezuje da u siječnju 2020. godine (od 1. do 31. siječnja 2020. godine) započne s postupkom prodaje svih svojih dionica Optime. Postupak prodaje provest će objavom međunarodnog konkurentnog javnog natječaja u najmanje jednom uglednom međunarodnom financijskom glasilu.

(ii) HT mora pripremiti postupak prodaje najkasnije šest mjeseci prije početka prodaje, dakle, do 1. srpnja 2019. godine. Postupak prodaje mora biti transparentan, objektivan, nediskriminatoran i u skladu s najboljim praksama. Tijekom pripreme postupka prodaje, neovisni savjetnik izradit će procjenu vrijednosti Optime. HT mora o postupku prodaje izvijestiti Agenciju te joj dostaviti i dokumentaciju koja sadrži procjenu vrijednosti Optime.

(iii) U slučaju da u roku od šest mjeseci od utvrđenog početka prodaje dionica ne bude interesa za preuzimanje Optime odnosno ako podnesene ponude ne budu objektivno prihvatljive, HT se obvezuje angažirati investicijsku banku s mandatom za vođenje prodaje.

(iv) Ako se unatoč svemu navedenom dionice Optime ne uspiju prodati najkasnije do 10. srpnja 2021. godine (istek sedmogodišnjeg upravljanja Optimom), automatski prestaje kontrola HT nad Optimom, a HT sva upravljačka prava nad Optimom mora prenijeti na Zagrebačku banku ili treću osobu koja nije povezana s HT-om.

(v) Ako tijekom postupka prodaje Optime budu podnesene dvije ili više jednako vrijedne ponude, prednost pri kupnji imati ponuditelj koji u trenutku kupnje nije prisutan na konkretnom mjerodavnom tržištu. Isto tako, dodatno su propisani i uvjeti vezani za upravljanje Optimom u razdoblju u kojem HT ostvaruje kontrolu nad njom, a mjere i uvjeti se odnose na Optiminu imovinu iskazanu kroz korisničku bazu i infrastrukturu.

- Primjer 2.: Koncentracija OT-Optima Telekom d.d. / H1 Telekom d.d.⁸⁰

AZTN je donio rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji koja nastaje pripajanjem H1 Telekoma i Optima telekomu. Prihvaćene su mjere i uvjeti za otklanjanje negativnih učinaka koncentracije na tržišno natjecanje koje je predložila Optima.

U konkretnom je slučaju primijenjen tzv. kriterij opadajućeg poslovanja poduzetnika (engl. *failing firm defence*), primjenjujući na odgovarajući način⁸¹ kriterije iz Smjernica za ocjenu horizontalnih koncentracija prema Uredbi Vijeća (EZ) o kontroli koncentracija između poduzetnika 139/2004 (dalje u tekstu: *Smjernice*).⁸²

Tri kriterija koja moraju biti kumulativno ispunjena su:

- (i) poduzetnik s opadajućim poslovanjem bi u bliskoj budućnosti, ako ga ne preuzme drugi poduzetnik, bio prisiljen izaći s tržišta zbog financijskih poteškoća,
- (ii) osim prijavljene koncentracije ne postoji druga mogućnost kupnje koja bi bila manje protivna načelima tržišnog natjecanja i
- (iii) u odsutnosti koncentracije sredstva poduzetnika s opadajućim poslovanjem neizbježno bi izašla s tržišta.

⁸⁰ Rješenje OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, i H1 Telekom d.d., Split, klasa UP/I 034-03/16-02/006, od 9. lipnja 2017. godine; „Narodne novine“ br. 80/17. i mrežne stranice AZTN-a.

⁸¹ U smislu članka 74. stavka 1. ZZTN-a.

⁸² Smjernice za ocjenu horizontalnih koncentracija prema Uredbi Vijeća o kontroli koncentracija između poduzetnika 139/2004; SL 2004/C 31/03.

Vezano uz obranu primjenom kriterija opadajućeg poslovanja poduzetnika, u prijavi koncentracije se navodi da Optima obrazlaže da H1 kumulativno ispunjava sve navedene kriterije, što znači da, (i) izostane li koncentracija H1 će biti prisiljen izaći s tržišta, (ii) osim koncentracije Optime i H1 ne postoji druga mogućnost kupnje H1 koja bi povoljnije djelovala na tržišno natjecanje, te (iii) u odsutnosti koncentracije, imovina H1 bi ionako neizbježno izašla s tržišta.

U predmetnom je postupku AAZTN utvrdio da postoje argumenti za prihvaćanje obrane primjenom kriterija opadajućeg poslovanja H1. Utvrđeno je da bi u slučaju izlaska poduzetnika H1 s tržišta struktura natjecanja na konkretnom mjerodavnom tržištu bila narušena barem do jednake razine kao i u odsutnosti predmetne koncentracije.

Na temelju utvrđenih činjenica i okolnosti u postupku, prihvaćene su mjere i uvjeti kojima će se otkloniti negativni učinci koncentracije koje je predložila Optima, kako slijedi:

(i) Optima se obvezuje da će za vrijeme trajanja koncentracije na svim kolokacijama koje je imala prije pripajanja H1, zainteresiranim trećim osobama omogućiti korištenje slobodnog kolokacijskog prostora, pod uvjetom da može osigurati uvjete za davanje prostora u zakup ili podzakup. U svrhu ispunjavanja te mjere, Optima će izdati Minimalnu ponudu kojom će odrediti uvjete i postupak postavljanja zahtjeva za korištenjem slobodnih kapaciteta.

(ii) Optima se obvezuje zainteresiranim trećim osobama ponuditi kupnju ili zakup/podzakup ispražnjenih H1 kolokacija s kojih će H1 migrirati na kolokacije Optime.

(iii) Postupak prodaje mora biti transparentan, putem javnog poziva za dostavu ponuda, a Optima ga mora provesti u roku od mjesec dana od izvršene migracije. Pri definiranju komercijalnih uvjeta za davanje slobodnih prostora u podzakup, cijena korištenja mora biti temeljena na objektivno opravdanim troškovima za izvršenje ove mjere.

(iv) Optima se obvezuje i na objavu veleprodajne ponude temeljem koje bi zainteresirane treće osobe mogle koristiti i infrastrukturu H1.

(v) S obzirom na nove uvjete iz oba rješenja Agencije, HT i Optima se obvezuju ponoviti postupak izbora Povjerenika koji će pratiti ispunjenje naloženih mjera te o tome redovito izvještavati Agenciju. Troškove izbora i obavljanja poslova Povjerenika snosit će Optima.

- Praćenje provedbe mjera iz rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji Agrokor / Poslovni sistemi Mercator

Osim praćenja provedbe mjera u naprijed opisana dva predmeta o uvjetno dopuštenim koncentracijama, AZTN je u 2017. godini nastavio pratiti mjere koje je utvrdio svojim rješenjem u predmetu uvjetno dopuštene koncentracije **Agrokor/ Poslovni sistemi Mercator** iz 2014. godine.

Tako je Agencija u 2017. godini usvojila Šesto izvješće Povjerenika vezano u provedbu mjera i uvjeta iz rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji Agrokor/Mercator iz 2014. godine. To je ujedno bilo i završno izvješće Povjerenika, budući da su uslijed stupanja na snagu Zakona o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku (u daljnjem tekstu: ZPIU) u poslovanju Agrokor nastupile bitno promijenjene okolnosti. Između ostalog, odredbe toga ZPIU-a propisuju zabranu pokretanja i

vođenja upravnih postupaka u odnosu na društva od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku⁸³.

Stoga je AZTN od Trgovačkog suda u Zagrebu zatražio tumačenje u smislu odnose li se odredbe o zabrani pokretanja upravnih postupaka i na upravne postupke koje Agencija vodi ili bi mogla voditi u odnosu na Agrokor. Prema tumačenju Trgovačkog suda u Zagrebu, zabrana pokretanja i vođenja upravnih postupaka odnosi se i na upravne postupke koje vodi AZTN. Sukladno tom tumačenju, Agencija za vrijeme važenja ZPIU-a neće voditi upravne postupke vezane uz društva koncerna Agrokor na koja se odnosi primjena toga Zakona.

- Notifikacije koncentracija zaprimljene od Europske komisije

U 2017. godini Agencija je zaprimila **390 notifikacija koncentracija** Europskoj komisiji.

Riječ je o koncentracijama koje imaju dimenziju EU-a te ih njihovi sudionici moraju prijaviti Europskoj komisiji. Takve je notifikacije Komisija, temeljem Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika, obvezna dostaviti nacionalnim agencijama svih država članica pa tako i AZTN-u.

Takve je notifikacije AZTN dužan temeljito proučiti kako bi utvrdio imaju li prijavljene koncentracije učinak na tržištu Republike Hrvatske. U ovako složenom i zahtjevnom sustavu, to je važno zbog toga što Europska komisija u postupku u okviru ECN mreže⁸⁴ određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene konkretne koncentracije.

U skladu s općim pravilom isključive nadležnosti, u kontroli koncentracija nema paralelne nadležnosti Europske komisije i nacionalnih agencija država članica, već konkretnu koncentraciju kontrolira ili Komisija ili jedna, odnosno više nacionalnih agencija država članica. Međutim, valja napomenuti da iznimno, **sustav upućivanja predmeta koncentracija**⁸⁵, predviđa mogućnost da Komisija pod određenim uvjetima može preuzeti kontrolu koncentracija koje nemaju dimenziju Zajednice, a s druge strane nacionalna tijela mogu preuzeti kontrolu koncentracija koje imaju dimenziju Zajednice, ako se tržište te države u konkretnom slučaju može smatrati izdvojenim tržištem.

Za hrvatske poduzetnike to konkretno znači da imaju obvezu prijave namjere provedbe koncentracije Europskoj komisiji u svim slučajevima kada su ispunjeni uvjeti propisani Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004⁸⁶, odnosno kada koncentracija ima tzv. EU dimenziju. No, ako Europska komisija ipak odluči da neće ocjenjivati određenu koncentraciju, taj posao može uputiti AZTN-u.

⁸³ Poglavlje 5. članka 41. stavaka 1.,2.,3. i 6. Zakona o postupku izvanredne uprave u trgovačkim društvima od sistemskog značaja za Republiku Hrvatsku.

⁸⁴ Europska mreža tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) ustrojena je 2004. godine ponajprije radi ostvarivanja uske suradnje nacionalnih tijela i Europske komisije koji zajednički osiguravaju usklađenu primjenu pravila koja jednako vrijede u svim državama članicama EU-a.

⁸⁵ Temeljna načela za upućivanje su načelo upućivanja najprikladnijem tijelu, načelo jedne notifikacije koncentracije, te načelo pravne sigurnosti.

⁸⁶ Nadležnost EU u području kontrole koncentracija predviđa primjenu kriterija ukupnog prihoda poduzetnika na svjetskom tržištu odnosno na tržištu EU koji je utvrđen Uredbom br. 139/2004.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

Učinkovita provedba prava tržišnog natjecanja usko je povezana s kulturom tržišnog natjecanja i razinom znanja među općom i stručnom javnošću. Što je ta razina viša, to je učinkovitija zaštita tržišnog natjecanja. Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja odnosi se na one aktivnosti AZTN-a koje su usmjerene na promicanje kulture tržišnog natjecanja, osobito kada se radi o stvaranju ukupnog (institucionalnog i gospodarskog) okruženja kojim se potiče ulazak na tržište i/ili uklanjanju prepreka razvitku konkurencije.

Aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja AZTN, između ostaloga, provodi davanjem stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih popisa sa ZZTN-om, ili o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava zaštite tržišnog natjecanja u razvoju tržišnog gospodarstva, kao i mišljenja i stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse u ovom području.

Navedena stručna mišljenja AZTN donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Nastavno, dajemo sažeti prikaz dva odabrana stručna mišljenja.

- Primjer 1.: Mišljenje u predmetu Hrvatska komora inženjera građevinarstva - metodologija procjene vrijednosti nabave⁸⁷

AZTN je na zamolbu Hrvatske komore inženjera građevinarstva (dalje: Komora) izvršio uvid u „Smjernice za javnu nabavu inženjerskih usluga“ (dalje: Smjernice) i „Prijedloga metodologije utvrđivanja procijenjene vrijednosti nabave inženjerskih usluga“ (dalje: Prijedlog metodologije).

Prema navodima Komore, svrha Smjernica je sudionicima javne nabave olakšati primjenu propisa o javnoj nabavi na inženjerske usluge i odabir ekonomski najpovoljnije ponude, dok je se u Prijedlogu metodologije opisuje metodologija izračuna procijenjene vrijednosti nabave koja proizlazi iz opisa predmeta nabave i očekivanog opsega usluge.

Nakon uvida u navedene dokumente AZTN je zaključio da načelno podržava stručni rad Komore u svrhu dostave podatka i informacija javnim naručiteljima i gospodarskim subjektima u svrhu transparentnije i učinkovitije provedbe javne nabave inženjerskih usluga.

Međutim, isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN ukazuje da pritom treba osigurati učinkovito tržišno natjecanje, odnosno izbjeći postupanja koja mogu narušiti tržišno natjecanje na konkretnom tržištu. Naime, načelno, cijena proizvoda/usluga koji pojedini poduzetnik nudi na tržištu treba prije svega biti rezultat odnosa ponude i potražnje

⁸⁷ Klasa 034-08/16-01/023

odnosno učinkovitog tržišnog natjecanja, što u konačnici ima za posljedicu korist za krajnje korisnike usluge u smislu niže cijene, većeg izbora i kvalitete usluge/proizvoda. Određivanje fiksnih i minimalnih cijena proizvoda ili usluga, nije dopušteno.

Također, AZTN smatra da određivanje cijene sata rada na način da ono u konačnici znači određivanje cijenu pružanja usluge, izvjesno može utjecati na tržišno natjecanje. Stoga je Agencija upozorila da je u slučaju donošenja odluka udruženja poduzetnika kojima se utvrđuju cijene potrebno razlikovati slučaj kada udruženje takve odluke donosi na temelju izričitih zakonskih ovlasti od slučaja kada udruženja donose odluke koje ne proizlaze iz zakonskih odredbi i ovise isključivo o volji udruženja.

AZTN je ovdje dodatno istaknuo kako metodologija i određivanje standarda u smislu norme sati rada ne bi bilo sporno s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja ako je riječ o tehničkim i stručnim odrednicama kojima Komora kao strukovno udruženje raspolaže. U pravilu takva postupanja strukovnih udruženja, odnosno standardizacija usluga ima pozitivne učinke. Dakle, broj norme sati rada nije sporna. Međutim, utvrđivanje vrijednosti odnosno iznosa/cijene norme sati rada bili bi sporni u smislu prava tržišnog natjecanja. Posebno kada bi takvi standardi odnosno izračuni bili obvezujući pod prijetnjom sankcije članu udruženja koji ih se ne pridržava.

- Primjer 2.: Mišljenje u predmetu Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije - Pravilnik o cijenama usluga i standardu⁸⁸

AZTN je na zamolbu Hrvatske komore inženjera šumarstva i drvne tehnologije (dalje: Komora) izvršio uvid u prijedlog „Pravilnika o cijenama usluga i standardu usluga Komore“ (dalje: Prijedlog Pravilnika). Pritom je Agencija radi sveobuhvatne analize Prijedloga Pravilnika dodatno izvršila uvid i u Statut Komore te Kodeks strukovne etike ovlaštenih inženjera šumarstva i drvne tehnologije (dalje: Kodeks). Dodatno, AZTN je izvršio uvid i u druge propise koji uređuju predmetno područje.

Uvidom i analizom navedenih dokumenata AZTN je zaključio da je temeljem posebnih propisa nesporna ovlast Komore za donošenje cjenika. Međutim, Agencija je upozorila da postupanje Komore pritom ne smije biti u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Određivanje cijene sata rada na način da ono u konačnici znači određivanje cijene pružanja usluge, izvjesno može utjecati na tržišno natjecanje. Poduzetnici koji bi se inače natjecali na mjerodavnom tržištu, između ostalog i politikom cijena, u pravilu se isključuju iz tržišnog natjecanja. Time se uklanjaju tržišni mehanizmi koji bi inače utjecali na troškovno efikasnije poslovanje poduzetnika/tržišnih takmaca, na stvaranje kvalitetnijih i cjenovno prihvatljivijih proizvoda, a krajnjim potrošačima onemogućava se cjenovni izbor.

Nadalje, AZTN je istaknuo da u slučaju kada je Komora temeljem posebnog propisa ovlaštena donijeti Pravilnik o cijenama, cijene ni u kojem slučaju ne bi smjele biti određene u

⁸⁸ Klasa 034-08/17-01/004

minimalnom i/ili fiksnom iznosu. Preporučene cijene su u pravilu dopuštene, ali samo pod uvjetom da nisu rezultat pritiska ili poticaja od strane Komore, već su određene slobodnom voljom pružatelja usluge.

Nadalje, određivanje maksimalne cijene od strane Komore, odnosno strukovne udruge u pravilu ima prednost jer štiti potrošače, kupce, korisnike usluga budući da onemogućuju pružatelju usluge određivanje nerealno visoke cijene u odnosu na kvalitetu usluge/proizvoda. Drugim riječima, u takvom slučaju pružatelj usluge samostalno i slobodno određuje (u pravilu nižu) cijenu pružanja usluge do određenog najvišeg iznosa, bez bojazni od sankcija. Time se osigurava tržišno natjecanje do visine određenog maksimalnog iznosa cijene usluge.

Dakle, svakom bi poduzetniku, pružatelju predmetne usluge trebalo omogućiti da u dogovoru s naručiteljem samostalno odredi cijenu, neovisno o konkurentima.

Sektorska istraživanja tržišta

AZTN uvijek naglašava da je njezino poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima kao i analiza regulatornog okvira za pojedine djelatnosti, preduvjet za učinkovitu provedbu propisa iz njezine nadležnosti. Stoga AZTN provodi sektorska istraživanja u cilju boljeg razumijevanja strukture i odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, osobito onima koja ukazuju na slabosti u funkcioniranju. Takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na tržištu često otkrivaju nepravilnosti koje nisu u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te Agenciji daju osnovu za pokretanje postupaka protiv poduzetnika.

Uz to, sektorska istraživanja postaju izvor podataka za mišljenja i preporuke koje AZTN upućuje Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica neadekvatnoga regulatornog okvira. Također, budući da se rezultati sektorskih istraživanja javno objavljuju, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti AZTN-a vezanih uz promicanje tržišnog natjecanja odnosno jačanja kulture tržišnog natjecanja.

Nastavno, AZTN daje prikaz rezultata provedenih sektorskih istraživanja.

- Primjer 1.: Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj (za mjerodavnu 2016. godinu)⁸⁹

Jedna od iznimno dinamičnih djelatnosti u kojoj su prisutne česte promjene vlasničkih odnosa te konsolidacije i okrupnjavanje je tržište distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo (u daljnjem tekstu: roba široke potrošnje) u Hrvatskoj.

Stoga AZTN, počevši od 2003. godine (za mjerodavnu 2002. godinu), kontinuirano provodi istraživanje toga sektora. Rezultati tih istraživanja predstavljaju kvantitativne pokazatelje stanja na tržištu koje Agencija koristi prije svega u postupcima ocjene koncentracija poduzetnika na tom mjerodavnom tržištu.

Tijekom izvještajne 2017. godine, rezultati predmetnog istraživanja imali su posebnu važnost pri ocjeni koncentracija poduzetnika na tržištu trgovine na malo robe široke potrošnje. Konkretno, ti podaci bili su korišteni u predmetu ocjene koncentracija poduzetnika Spar AG Austrija/Billa d.o.o., Billa Nekretnine d.o.o. i Minaco d.o.o. Također, podaci iz prethodnih istraživanja tržišta trgovine na malo robe široke potrošnje za 2015. godinu i ranije, bili su korišteni u zahtjevnom predmetu ocjene koncentracije poduzetnika Agrokor/Mercator kako u

⁸⁹ Tekst objave u svezi istraživanja objavljen je 13. rujna 2017. godine. Dostupan na poveznici: <http://www.aztn.hr/7915/>, dok je Prikaz tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u 2016. godini, dostupan na poveznici: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/Maloprodaja-2016.pdf>

smislu utvrđivanja tržišne snage prije i poslije provedbe koncentracije, tako i u smislu izvršenja mjere dezinvestiranja 96 prodajnih mjesta Konzuma/ Mercatora-H)⁹⁰.

Naravno, i u eventualnim budućim postupcima ocjene koncentracije poduzetnika na tržištu trgovine na malo robe široke potrošnje bit će korišteni podaci iz navedenog istraživanja tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo, prije svega vezano uz moguće restrukturiranje Koncerna Agrokor, odnosno eventualne prodaje ili davanja u zakup nekih prodajnih mjesta Konzuma.

Naime, u predmetnom istraživanju tržišta trgovine na malo robom široke potrošnje, među ostalim, utvrđuju se kvantitativni pokazatelji o ostvarenom prihodu trgovaca na malo i ostalim pokazateljima poslovanja i to kroz zbirne pokazatelje i kroz uže segmentirane, odnosno pokazatelje za svako pojedino prodajno mjesto. Također, utvrđuju se podaci o broju i neto prodajnoj površini prodajnih mjesta po tipu prodajnih mjesta, prosječne marže, rokovi plaćanja, vlasnička povezanost s drugima i ostali oblici povezanosti, prodajna politika u dijelu koji se odnosi na određivanje maloprodajnih cijena i drugo.

Utvrđenja koja proizlaze iz sektorskog istraživanja predstavljaju korisne podatke u postupcima ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika na predmetnom tržištu i kompatibilna su s ostalim utvrđenjima koja se sukladno pravilima o ocjeni koncentracije poduzetnika u svakom pojedinom slučaju provode. Takvo praćenje kroz duže vremensko razdoblje koristi Agenciji, s jedne strane kao pokazatelji pri ocjeni koncentracija poduzetnika, a s druge strane joj omogućuje bolje razumijevanje stanja na tržištu i promjene koje mogu utjecati na stanje konkurentnosti.

Pored navedenog, sektorsko istraživanje u pravilu uključuje i prikupljanje dokumentacije poput ugovora između trgovaca i dobavljača. Tako je iz uvida u predmetne ugovore kroz komercijalne i financijske uvjete, moguće utvrditi antikompetitivne prakse poduzetnika na tržištu koji kao krajnji učinak mogu negativno utjecati na dobrobit krajnjih potrošača kroz smanjeni izbor i više cijene. Stoga rezultati provedenog sektorskog istraživanja i utvrđenja određenih činjenica o stanju na tržištu mogu predstavljati indicije temeljem kojih Agencija počinje detaljnije utvrđivati pojedine prakse na tržištu u pravilu kroz upravne postupke utvrđivanja postojanja zabranjenih sporazuma.

(i) Uzorak

Istraživanje za 2016. godinu provedeno je na uzorku od ukupno 51 poduzetnika koji po ostvarenim prihodima predstavljaju najznačajnije poduzetnike koji djeluju na mjerodavnom tržištu trgovine na malo mješovitom robom.

U istraživanju je, u odnosu na prethodnu godinu, jedan novo uvršteni poduzetnik. Riječ je o Šparu d.o.o. iz Bjelovara koji je s 38 prodajna mjesta relativno značajan trgovac u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, dok je u Zagrebačkoj županiji imao tri prodajna mjesta te u Koprivničko-križevačkoj županiji samo jedno.

⁹⁰ Rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji od 24. ožujka 2014. godine, klasa: UP/I 034-03/2013-02/008, objavljeno u Narodnim novinama, broj: 56/14

Dodatno je, prvi put anketiran i Ultragros d.o.o., Zagreb, kao matično društvo Ultragros grupacije, ujedno najbrojnije grupacije po broju članica, u smislu odnosa sa svojim osnivačima-članicama te s dobavljačima pri nabavi roba.

Istraživanjem nisu obuhvaćeni:

- trgovci koji tu djelatnost obavljaju temeljem Zakona o obrtu,
- prodajna mjesta čija primarna djelatnost nije prodaja prehrambenih proizvoda (primjerice, benzinske postaje ili drogerije),
- prodajna mjesta koja su specijalizirana za prodaju pojedine grupe prehrambenih proizvoda (pekarnice, mesnice itd.).

U ovogodišnjem upitniku AZTN je zatražio zatražila dodatne podatke i dokumentaciju koji se odnose na vertikalni lanac nabave, odnosno na odnos između trgovaca i njihovih dobavljača.

Navedeno je zatraženo za one trgovce koji su u prethodnom istraživanju za 2015. godinu ostvarili više od 100 milijuna kuna prihoda od djelatnosti trgovine na malo mješovitom robom. Riječ je o ukupno 31 poduzetniku, uz dodatno uključenje Metroa Cash&Carry d.o.o. i već spomenutog Ultragrosa d.o.o., dakle od ukupno 33 poduzetnika trgovca zatraženi su određeni podaci i dodatna dokumentacija.

(ii) Opći pokazatelji tržišta trgovine mješovite robe na malo i na veliko u 2016. godini

Poduzetnici obuhvaćeni istraživanjem u 2016. godini ostvarili su prihod od 33,9 milijardi kuna. Iako isto predstavlja rast od 2,5 posto u odnosu na prethodnu (2015.) godinu, istodobno je riječ o usporavanju trenda, budući da je rast prihoda u 2015. u odnosu na 2014. godinu iznosio 4,5 posto. Rast prihoda u 2016. godini bilježi 31 poduzetnik, dok ih 19 bilježi pad.

Djelatnost trgovine na malo u 2016. godini je obilježilo jedno manje preuzimanje izravnog konkurenta na tržištu, kojim je Lonia iz Kutine preuzela dodatnih 20 prodajnih mjesta Dinove-Dione.

Najveća dinamika na tržištu očitovala se u preuzimanjima, odnosno uzimanja u zakup prodajnih mjesta na regionalnim razinama i to uglavnom manjih lokalnih trgovaca. Tako su Istarski supermarketi iz Poreča u 2016. godini od drugih trgovaca preuzeli 28 prodajnih mjesta, Trgostil iz Donje Stubice preuzeo je osam prodajnih mjesta od Zaprešićanke i jednu od Dinove-Dione, Prehrana Trgovina je uzela u najam jednu trgovinu, Puljanka je zakupila tri samoposluge u Istarskoj županiji, Mlin i pekare iz Siska su preuzele pet prodajnih mjesta Papuka iz Našica i 13 od drugih manjih lokalnih trgovaca, dok je NTL preuzeo 16 prodajnih mjesta (većinom od fizičkih osoba, i manjih trgovaca na malo-pravnih osoba).

(iii) Pokazatelji koncentriranosti tržišta

Upravo zbog naprijed opisanih promjena neki su lokalni i regionalni trgovci imali rast prihoda zamjetno veći nego što su to zabilježili najveći trgovci iz „Top 10 trgovaca“. Time je

nastavljen pozitivan trend iz prethodnog razdoblja, jer manji trgovci pokazuju „žilavost“ te uspijevaju bilježiti rast u konkurentskom okružju.

To proizlazi iz pokazatelja trenda koncentriranosti tržišta. Koncentriranost tržišta promatrana je kroz su omjer tržišne koncentracije. Omjer tržišne koncentracije (CR) prikazuje zajednički tržišni udjel relativno malog broja najvećih poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu. Tako je u 2016. godini prvi puta nakon sedam godina zabilježen blagi pad pokazatelja koncentriranosti tržišta temeljem ostvarenih tržišnih udjela prvih deset trgovaca na malo. Konkretno, pokazatelj CR10 iznosio 82,1 u usporedbi s 82,4 u prethodnoj godini. Također, taj trend pada proizlazi i u slučaju pokazatelja koncentriranosti prvih pet trgovaca na malo, te je CR5 iznosio 65,1, u odnosu na 65,3 u 2015. godini. Iz toga slijedi da prvih pet poduzetnika drži nešto manje od dvije trećine, a prvih deset poduzetnika nešto više od četiri petine ukupnog tržišta.

(iv) Struktura tržišta

Poredak najvećih trgovaca je u 2016. godini isti kao godinu ranije. Međutim, s obzirom na rezultate poslovanja, došlo je do promjena u visini tržišnih udjela. Tako su, primjerice, Konzum i Plodine neznatno smanjile tržišni udio, dok su ih poduzetnici poput NTL-a, Lidla i Kauflanda povećali.

Nastavljeno je smanjenje asimetrije na tržištu maloprodaje, odnosno razlika između Konzuma kao tržišnog lidera i njegovih konkurenata. Naime, Konzum je u 2016. godini zabilježio blago smanjenje prihoda no i nadalje je najznačajniji trgovac na malo u Hrvatskoj. Međutim, Konzumov tržišni udjel ostao je u 2016. godini u rasponu od [20-30] posto.

Slijedi ga Lidl Hrvatska s tržišnim udjelom od [10-20] posto koji nastavlja kontinuirani sedmogodišnji rast prihoda, a u 2016. godini, iako uz blago usporavanje rasta, bilježi najveći nominalni rast prihoda od maloprodaje od svih promatranih trgovaca.

Slijede Plodine, Kaufland, Tommy i Spar Hrvatska, svi s tržišnim udjelom od [5 - 10] %. Promatrano zajedno, prihode maloprodaje za obje članice Schwarz grupe (Lidl i Kaufland), zbirni tržišni udjel, kao najznačajnijeg konkurenta Konzuma, iznosi od [20 - 30] %.

Promatrano po županijama, najveći broj trgovaca na malo iz uzorka je u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji (ukupno 19 trgovaca na malo), a zatim u Primorsko-goranskoj županiji i Varaždinskoj županiji (16 trgovaca). Najmanji broj trgovaca na malo iz uzorke je u Dubrovačko-neretvanskoj i Ličko-senjskoj (6 trgovaca) te Vukovarsko-srijemskoj (8 trgovaca).

U Splitsko-dalmatinskoj županiji trgovci na malo zajedno su ostvarili ukupan prihod od 4,5 milijarde kuna, dok su više od dvije milijarde kuna prihoda ostvarili trgovci u još četiri županije: Primorsko-goranskoj (nešto više od 3 milijarde kuna), Istarskoj (2,4 milijarde kuna), Zagrebačkoj (2,2 milijarde kuna) i Zadarskoj županiji (2,1 milijardi kuna).

U pet županija zabilježen je prihod između jedne i dvije milijarde kuna (Osječko-baranjska, Dubrovačko-neretvanska, Šibensko-kninska, Sisačko-moslavačka i Varaždinska županija), dok je u preostalim deset županija prihod trgovaca bio manji od jedne milijarde kuna.

Požeško-slavonska i Ličko-senjska županija i nadalje su jedine županije s ostvarenim prihodom manjim od 500 milijuna kuna.

U Gradu Zagrebu, najvažnijem maloprodajnom tržištu u Hrvatskoj u 2016. godini, ukupno ostvareni prihod kretao se na razini od 6,4 milijardi kuna što je više nego u 2015. godine (kada je ostvareno 6,3 milijardi kuna).

Kao i godinu ranije, najveći su prihodi iz maloprodaje u 2016. godini ostvareni u Gradu Zagrebu, ukupno 19 posto. Visoke udjele u maloprodaji imaju još Splitsko-dalmatinska (13,2 posto) Primorsko-goranska (9,1 posto), Istarska (7 posto), Zagrebačka (6,4 posto), Zadarska (6,2 posto) i Osječko-baranjska županija (5,1 posto).

Dakle, u Gradu Zagrebu i navedenih šest županija u 2016. godini ostvareno je dvije trećine od ukupnog prihoda u maloprodaji u Hrvatskoj, dok je u preostalih 14 županija ostvarena tek jedna trećina ukupnog prometa.

Kada je riječ o pozicijama prva tri najveća trgovca po županijama, vrijedi istaknuti promjenu u Splitsko-dalmatinskoj županiji gdje je Tommy preuzeo drugu poziciju od Plodina, dok je u Šibensko-kninskoj na trećoj poziciji prestigao Lidl. Kaufland je osnažio svoju poziciju te je i nadalje najveći trgovac na malo u Bjelovarsko-bilogorskoj i Brodsko-posavskoj županiji. Zanimljivo je da Lidl, druga članica Schwarz grupe, i dalje nije lider ni u jednoj županiji niti u Gradu Zagrebu, štoviše, nije čak niti na drugoj poziciji. No, ipak u značajnijim županijama (Primorsko-goranska, Istarska i Zagrebačka) i Gradu Zagrebu drži poziciju trećeg tržišnog takmaca, dok je u nekoliko županija Lidl zabilježio pomak u poretku na višu poziciju.

Rijeka, Split i Osijek su, uz Grad Zagreb, lokalno tri najznačajnija tržišta. Zajedničko obilježje u sva tri grada je da su tržišni lideri Plodine (u Rijeci), Tommy (u Splitu) i Konzum (u Osijeku), zadržali svoje pozicije, ali s nešto manjim tržišnim udjelom nego što su ga imali u 2015. godini, dok je najveće pomake na listi najznačajnijih trgovaca imao Lidl. Primjerice, u Rijeci je Lidl prestigao Brodokomerc Novu i došao na treću poziciju, dok je u Osijeku prestigao Spar i Kaufland te je s pete došao na treću poziciju.

Najsnažnija trgovačka grupacija u Hrvatskoj je Schwarz grupa (Lidl i Kaufland), dok je s 23 članice, Ultragros trenutno najbrojnija grupacija na tržištu maloprodaje. U 2016. godini je novi član Ultragrosa postao lokalni trgovac Mali Palit. NTL Grupacija je u 2016. godini brojila devet članica, uključujući i matično društvo Ntl d.o.o., kao i posredno dva podčlana, povezana društva Trgovina Krk i Trgostil (preko Čakovečkih mlinova).

(v) Formati prodajnih mjesta

Izrazito dominira kupovina u prodajnim mjestima velikog formata u kojima je ostvareno 70 posto ukupnog prihoda. Tako je prodajom u supermarketima ostvareno 47 posto, a u hipermarketima 23 posto od ukupne prodaje. Uz manje oscilacije, riječ je o nastavku višegodišnjeg trenda.

Prihodi su rasli u sva četiri tipa prodajnog mjesta. Najviše su rasli, i to 5 posto, u malim prodavaonicama do 100 četvornih metara bez upotrebe potrošačkih košarica, kojih je i

najviše u ukupnom broju prodajnih mjesta. Supermarketi bilježe rast od 3 posto, a hipermarketi 2 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Za razliku od 2015. godine, u kojoj su najviše rasli prihodi hipermarketa, uočljiv je trend porasta prometa u prodavaonicama "u susjedstvu" koje su prvi izbor potrošača. U tom svjetlu treba cijeniti i podatak da neto prodajna površina u 2016. godini bilježi trend rasta upravo u malim prodavaonicama i supermarketima, dok je pad zabilježen u samoposlugama i nešto blaže, u hipermarketima.

Budući da je već ranije spomenuto preuzimanje Bille od strane Spara stvarno provedeno sredinom 2017. godine, ono će tek u kasnijem razdoblju imati učinke na poslovanje Spara te na njegovu poziciju na listi deset najvećih trgovaca, što će biti prikazano u istraživanju za 2017. godinu.

- Primjer 2.: Istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj (za mjerodavnu 2016. godinu)⁹¹

AZTN je u sklopu svojih redovitih aktivnosti u 2016. godini proveo istraživanje tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Cilj je istraživanja da, temeljem podataka i dokumentacije pribavljenih od Hrvatskog ureda za osiguranje i drugih javno dostupnih izvora podataka⁹², AZTN utvrdi osnovne pokazatelje stanja na tržištu kako bi stvorila i izradila bazu podataka tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj.

Istraživanjem je obuhvaćeno tržište životnih i tržište neživotnih osiguranja. Unutar tržišta neživotnih osiguranja detaljnije je obuhvaćeno i analizirano tržište osiguranja motornih vozila.

Tržišni udjeli poduzetnika na pojedinim segmentima tržišta utvrđeni su na temelju kriterija ukupno zaračunate bruto premije osiguranja.

AZTN je istraživanjem utvrdila da je najveću promjenu na tržištu osiguranja u 2016. godini predstavljalo uvođenje novog regulatornog okvira poslovanja društava za osiguranje i društava za reosiguranje temeljenog na Direktivi Solventnost II. Riječ je o novom Zakonu o osiguranju koji je stupio na snagu 1. siječnja 2016. godine (osim manjeg broja odredaba koje su stupile na snagu u travnju i srpnju 2015. godine), koji je društvima donio značajne promjene u načinu izračuna kapitalnih zahtjeva koji uključuju vrednovanje imovine i obveza,

⁹¹ Tekst objave u svezi istraživanja tržišta osiguranja u 2016. AZTN je objavio na mrežnim stranicama 17. listopada 2017. godine (<http://www.aztn.hr/8041/>). Cjeloviti prikaz s rezultatima istraživanja dostupan je na poveznici: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/tr%C5%BEi%C5%A1te-tiska-2015.-i-2016..pdf>

⁹² „Tržište osiguranja u Republici Hrvatskoj 2016.“, Hrvatski ured za osiguranje, srpanj 2017. godine; „Motorna vozila i osiguranje 2016.“, Hrvatski ured za osiguranje, kolovoz 2017. godine; Godišnje izvješće za 2016. godinu, Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga (HANFA), preuzeto sa internetskih stranica Hrvatskog sabora [www.sabor.hr] 28. kolovoza 2017. godine.

izračun tehničkih pričuva, određivanje vlastitih sredstava te izračun potrebnog solventnog kapitala i minimalnog potrebnog kapitala.

Također, u dijelu pravnog i institucionalnog okvira tržišta, utvrđeno je da je u odnosu na ranija razdoblja došlo do promjena Statuta Hrvatskog ureda za osiguranje (HUO)⁹³. U novom statutu HUO-a, od 27. veljače 2017. godine, nema više odredbe da društvo za osiguranje čiji je udio u ukupnoj zaračunatoj bruto premiji veći od 25 posto tržišta osiguranja, ima pravo na dva člana u Upravnom odboru, kao ni odredbe o ograničenju trajanja mandata članova i zamjenika članova Upravnog odbora koji je ranije trajao četiri godine, uz mogućnost ponovnog imenovanja.

(i) Opći pokazatelji tržišta osiguranja u Republici Hrvatskoj u 2016. godini

Na tržištu osiguranja u Hrvatskoj je u 2016. godini poslovalo 21 društvo za osiguranje.

Istraživanje nije pokazalo postojanje pravnih ili činjeničnih zapreka pristupu tržištu, koje je u znanoj mjeri regulirano od strane sektorskog regulatora - Hrvatske agencije za nadzor financijskih usluga (HANFA).

Tržište osiguranja je u 2016. godini, u kojoj je zaračunata bruto premija osiguranja iznosila 8,76 milijardi kuna, raslo za neznatnih 0,5 posto u odnosu na prethodnu godinu (u kojoj je zaračunata bruto premija iznosila 8,72 milijarde kuna). Taj se rast uglavnom temeljio na rastu tržišta neživotnog osiguranja, posebice osiguranja cestovnih vozila – kasko osiguranje (12,5 posto), kao i zdravstvenog osiguranja (24,3 posto).

Najveći iznos zaračunate bruto premije u 2016. godine je ostvarilo Croatia osiguranje, čime je taj osiguratelj, s tržišnim udjelom od 29,2 posto (uključujući i Croatia zdravstveno osiguranje d.d. koje je u 2016. godini još bilo zasebno društvo), najznačajniji poduzetnik na tržištu osiguranja u Hrvatskoj. Ipak, s obzirom na neznatan pad ukupno zaračunate premije u odnosu na 2015. godinu i tržišni udio Croatia osiguranja u 2016. je neznatno manji u odnosu na godinu ranije.

Slijedi Agram koncern čije članice, Euroherc osiguranje, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježe trend rasta premije, a zajednički tržišni udio u 2016. godini iznosio je 19,4 posto. Promatrano pojedinačno, vidljivo je da Agram Life u nominalnim iznosima bilježi izraženiji rast bruto zaračunate premije.

Pad zaračunate bruto premije te posljedično i neznatno smanjenje tržišnog udjela u 2016. godini bilježi i Allianz Zagreb, čiji je udjel na tržištu osiguranja u 2016. godini iznosio 12,7 posto.

Trend rasta nastavlja Wiener osiguranje VIG koje s 8,75 posto (uključujući i Erste osiguranje VIG) zauzima četvrtu poziciju s koje je istisnulo Uniqa osiguranje koje bilježi određeni pad zaračunate bruto premije i posljedično, tržišnog udjela.

⁹³ Hrvatski ured za osiguranje je sukladno Zakonu o osiguranju, nacionalni ured za osiguranje u RH koji je pravna osoba koja u pravnom prometu s trećim osobama predstavlja udruženje društava za osiguranje.

Rast od 7,2 posto bilježi Triglav osiguranje, a Generali osiguranje rast od 4,1 posto. Pritom tržišni udio Generali osiguranja u 2016. godini iznosi 5,7 posto, a Triglav osiguranja 4,2 posto.

(ii) Pokazatelji koncentriranosti tržišta

Kao pokazatelji koncentriranosti tržišta osiguranja promatrani su omjer tržišne koncentracije (CR) i Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI). Omjer tržišne koncentracije prikazuje ukupni (zajednički) tržišni udjel relativno malog broja najvećih poduzetnika koji djeluju na istom mjerodavnom tržištu, a Herfindahl-Hirschmanov indeks se računa kao zbroj kvadrata tržišnih udjela svih poduzetnika koji djeluju na nekom tržištu.

U 2016. godini je omjer tržišne koncentracije CR5, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio 61,6 pa se u usporedbi s 2015. godinom, u kojoj je iznosio 63,4, bilježi pad koncentriranosti. Ako se, pak, osiguratelji promatraju kao povezana društva odnosno kao jedan gospodarski subjekt, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2016. godini iznosio je 76,6 dok je u 2015. godini isti iznosio 77,1.

HHI ukupnog tržišta osiguranja u 2016. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.165 te se u odnosu na prethodnu 2015. godinu, u kojoj je iznosio 1.212, bilježi pad koncentriranosti tržišta. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI je u 2016. iznosio 1.596 i gotovo je jednak kao i u 2015. godini.

Temeljem podataka o koncentriranosti tržišta, proizlazi kako je ukupno tržište osiguranja u RH u 2016. godini bilo relativno dobro strukturirano, uz pokazatelje umjerene koncentriranosti te se bilježi trend pada koncentriranosti u odnosu na 2015. godinu.

(iii) Tržište životnih osiguranja

Ukupno je na tržištu životnih osiguranja u 2016. godini djelovalo 14 osiguratelja.

Nakon trogodišnjeg trenda rasta, u 2016. godini je zabilježen blagi pad zaračunate bruto premije životnih osiguranja od 0,5 posto. Ukupna premija iznosila je 2,92 milijarde kuna, a pad se prije svega može pripisati izraženijem smanjenju premije koje je u ovom segmentu zabilježila Uniqa osiguranje.

Najznačajniji osiguratelji u segmentu životnih osiguranja su Allianz i Croatia osiguranje čiji su i udjeli na ovom tržištu izjednačeni (18,5 posto odnosno 18,3 posto), a slijede Wiener osiguranje VIG s udjelom od 10 posto, Grawe Hrvatska s udjelom od 8,7 posto te Agram Life osiguranje s udjelom od 8,6 posto.

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta životnih osiguranja, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 64,1 u 2016. godini. U usporedbi s 2015. godinom u kojoj je iznosio 65,4, bilježi se blagi pad koncentriranosti. Ako se osiguratelji promatraju kao povezana društva, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2016. iznosio je 70,1, dok je isti u 2015. godini iznosio 71,3.

HHI tržišta životnih osiguranja u 2016. godini, promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.166 i u odnosu na prethodnu 2015. godinu u kojoj je iznosio 1.162 bilježi se neznatan pad. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI je u 2016. godini iznosio 1.286.

(iv) Tržište neživotnih osiguranja

Na tržištu neživotnih osiguranja je u 2016. godini djelovalo 18 osiguratelja.

U skupini neživotnih osiguranja, zaračunata bruto premija iznosila je 5,8 milijardi kuna te je u odnosu na 2015. godinu povećana za 1 posto. Lider u ovom segmentu je Croatia osiguranje s tržišnim udjelom od 29,7 posto. Dodatnih 5 posto tržišnog udjela ostvarilo je Croatia zdravstveno osiguranje, tako da njihov zajednički tržišni udio u 2016. godini iznosi 34,7 posto.

Koncern Agram, sa svojim članicama – Euroherc, Jadransko osiguranje i Agram Life, bilježi tržišni udio od 24,8 posto.

Allianz Zagreb ima tržišni udio od 9,9 posto, a slijede Uniqa osiguranje, Triglav osiguranje, Wiener osiguranje VIG, Generali osiguranje čiji tržišni udjeli pojedinačno iznose između 5 i 6 posto.

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta neživotnih osiguranja u 2016. godini, promatran prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 69,3 te u usporedbi s 2015. godinom u kojoj je iznosio 71, bilježi pad koncentriranosti. Ako se osiguratelji promatraju kroz vlasničku povezanost, omjer tržišne koncentracije CR5 u 2016. godini je iznosio 80,6 što je u bitnome jednak pokazatelj u usporedbi s 2015. godinom. HHI tržišta neživotnih osiguranja u 2016., promatrano prema pojedinačnim osigurateljima, iznosio je 1.432 i u usporedbi s 2015. godinom u kojoj je iznosio 1.505 bilježi se pad pokazatelja koncentriranosti. Kada se osiguratelji promatraju kao povezana društva, HHI u 2016. godini iznosio je 2.047.

Temeljem tih podataka, proizlazi kako je tržište neživotnih osiguranja u 2016. godini bilo relativno dobro strukturirano uz pokazatelje umjerene koncentriranosti koja je neznatno izraženija u odnosu na pokazatelje cjelokupnog tržišta osiguranja i tržišta životnih osiguranja.

(v) Tržište obveznog osiguranja motornih vozila

Tržišni segment osiguranja motornih vozila koji uključuju obvezno osiguranje vlasnika – korisnika motornih vozila od odgovornosti za štete nanese trećim osobama (obvezno osiguranje) i osiguranje cestovnih vozila (kasko osiguranje), predstavljaju najznačajnije vrste osiguranja, koje u ukupno zaračunatoj bruto premiji na tržištu osiguranja u 2016. godini bilježe udjel od 32,5 posto uz trend blagog rasta.

Zaračunata bruto premija obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u 2016. godini je iznosila 1,94 milijardi kuna i u usporedbi s 2015. godinom u kojoj je iznosila 2 milijarde kuna, bilježi trend pada.

Zaračunata bruto premija kasko osiguranja u 2016. godini iznosila je 737,5 milijuna kuna i raste 12 posto usporedbi s 2015. godinom. Taj pozitivni trend u korelaciji je s 123.206 novoregistriranih vozila u 2016. godini, što je 30 posto više nego godinu ranije, primarno zahvaljujući flotnoj nabavci vozila koja su u pravilu pokrivena kasko osiguranjem.

Na tržištu osiguranja motornih vozila u 2016. godini bilo je aktivno 13 osiguravatelja. Od toga, osam osiguratelja bilježi pad premije i to najviše Allianz Zagreb, Croatia osiguranje, Euroherc osiguranje, Uniqa osiguranje i Grawe. Rast premije bilježe Jadransko osiguranje, Triglav osiguranje, Izvor osiguranje, Velebit osiguranje i Ergo osiguranje.

Najveći tržišni udio na tržištu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti od 36,1 posto ima Agram koncern kroz Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje. Slijede Croatia osiguranje s tržišnim udjelom od 23,3 posto te Allianz, Wiener osiguranje VIG, Triglav, HOK osiguranje, Uniqa, Generali, koji svi, promatrano pojedinačno, bilježe tržišne udjele između 5 i 7 posto.

Omjer tržišne koncentracije CR5 tržišta obveznog osiguranja motornih vozila u 2016. godini je iznosio 72, ako se promatraju zasebno osiguratelji, odnosno 77,7 ako se promatraju kao povezana društva te se u usporedbi s 2015. godinom bilježi neznatan pad koncentriranosti. HHI tržišta obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti je u 2016. godini iznosio 1.420 ako se promatraju zasebno osiguratelji, odnosno 2.053 ako se promatraju osiguratelji kroz vlasničku povezanost.

- Primjer 3.: Istraživanje tržišta tiska u Republici Hrvatskoj (za mjerodavnu 2015. i 2016. godinu)⁹⁴

AZTN je proveo ispitivanje tržišta tiska u Hrvatskoj u 2015. i 2016. godini, s ciljem utvrđivanja tržišnih udjela poduzetnika koji djeluju na tom tržištu, kako bi raspolagala bazom podataka s naglaskom na strukturi konkretnog tržišta.

Istraživanjem su obuhvaćeni poduzetnici iz Upisnika o izdavanju i distribuciji tiska sukladno Zakonu o medijima (dalje u tekstu: ZoM), koji vodi Hrvatska gospodarska komora.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 53 novinska nakladnika i distributera tiska.

Analizom su obuhvaćena tržišta naklade tiska (općeinformativni dnevници i tjednici), tržišta oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima i tjednicima te tržišta trgovine tiskom na području Republike Hrvatske.

Tržište tiska regulirano je ZoM-om kao osnovnim propisom. Tim se propisom, između ostaloga, uređuje način zaštite tržišnog natjecanja na području javnog informiranja.

⁹⁴ Tekst objave u svezi istraživanja tržišta tiska u 2015. i 2016. godini AZTN je objavio na mrežnim stranicama 8. studenog 2017. godine. Tekst objave dostupan na poveznici: <http://www.aztn.hr/8041/>, a cjeloviti prikaz s rezultatima istraživanja dostupan je na poveznici: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/tr%C5%BEi%C5%A1te-tiska-2015.-i-2016..pdf>

ZoM utvrđuje da je nedopuštena svaka koncentracija poduzetnika na tržištu naklade općeinformativnih dnevnika ili na tržištu općeinformativnih tjednika, kojom bi tržišni udjel sudionika koncentracije poduzetnika nakon njene provedbe prelazio 40 posto ukupno prodane naklade na teritoriju Hrvatske.

Dakle, tržišni udjeli se na tom tržištu računaju isključivo prema kriteriju broja primjeraka prodanih na području Hrvatske bez obzira na zemljopisnu rasprostranjenost prodaje dnevnika i tjednika (nacionalne i regionalne novine). Tržište stoga uključuje lokalne, regionalne i nacionalne dnevnike i tjednike (kao podvrste tiska s obzirom na zemljopisnu rasprostranjenost prodaje tiska, njihov programski sadržaj, ciljane skupine čitatelja i sl.), te ga definira kao jedinstveno tržište naklade općeinformativnog tiska. S obzirom na takav izričaj ZoM-a, u mjerodavno tržište uključuju se i tržišni udjeli stranog tiska prodanog u Hrvatskoj.

(i) Tržište prodane naklade dnevnika

Prodana naklada svih općeinformativnih dnevnika u Hrvatskoj u 2016. godini iznosila je 73,7 milijuna primjeraka te je u odnosu na prethodnu godinu pala za 8 posto. Pad prodane naklade bilježe svi općeinformativni dnevnici.

Najveću prodanu nakladu u 2016. godini, kao i u prethodne četiri godine, ostvario je dnevnik „24sata“ (Styria grupa Hrvatska), s tržišnim udjelom od [30-40] posto. Slijedi „Jutarnji list“ (Hanza Media Grupa) s tržišnim udjelom od [20-30] posto, dok je treći tržišni takmac po prodajnoj nakladi „Večernji list“ (Styria grupa Hrvatska) čiji je tržišni udjel od [10- 20] posto.

Od općeinformativnih dnevnika s tržišnim udjelom u prodanoj nakladi od [5-10] posto „Slobodna Dalmacija“ (Hanza Media Grupa) i „Novi list“ (Glas Istre), oba regionalnog karaktera, bilježe pad prodaje u odnosu na 2015. godinu.

Promatrano prema vlasničkim grupama, na tržištu općeinformativnih dnevnika najveći tržišni udjel ima Styria grupa Hrvatska (u većinskom vlasništvu Styria AG), koja putem „24 sata“ i „Večernjeg lista“ na ima tržišni udjel od [50-60] posto, uz blagi pad tržišnog udjela u odnosu na prethodnu godinu.

Hanza Media Grupa je, putem „Jutarnjeg lista“ i „Slobodne Dalmacije“ u 2016. godini imala tržišni udjel na tržištu općeinformativnih dnevnika od [30- 40] posto, uz blagi porast zajedničkog udjela.

Treća grupacija, Glas Istre u kojoj su nakladnici „Novog lista“, „Glasa Istre“, i „Zadarskog lista“, u 2016. godini je imala zbirni tržišni udjel od [10-i 20] posto. Kontrolu nad nakladnicima ta tri dnevna lista je u srpnju 2016. godine preuzela JOJ Media House, a.s. iz Slovačke.

(i) Tržište prodane naklade tjednika

U Hrvatskoj je u 2016. godini prodano ukupno 4,3 milijuna primjeraka općeinformativnih tjednika. Riječ je prodaji svih tjednika, bez obzira na zemljopisnu rasprostranjenost prodaje (nacionalni ili regionalni). To je pad od 13 posto u odnosu na prethodnu godinu.

Pad prodane naklade bilježi većina tjednika, uz iznimku „Hrvatskog tjednika“, „Nacionala“, „Malog podravskog“ i „Bjelovarskog lista“.

Najprodavaniji tjednik je „7Dnevno“ u nakladi poduzetnika Portal dnevno d.o.o. u stečaju. Međutim i taj tjednik u 2016. godini ima izraženi padajući trend prodaje. Drugi po prodanoj nakladi je tjednik „Globus“, nakladnika Hanza Medije, dok je treći tržišni takmac tjednik „Međimurje“, nakladnika List Međimurje d.o.o. iz Čakovca. Sva tri tjednika bilježe tržišne udjele od [10- 20] posto.

(iii) Tržište oglašavanja u tisku

Oglašavanje u općeinformativnim dnevnicima i tjednicima čini više od 75 posto ukupno ostvarenog prihoda nakladnika.

- Oglašavanje u općeinformativnim dnevnicima

Ukupni приход nakladnika od oglašavanja u dnevnicima u 2016. godini iznosio je 167 milijuna kuna te je bio 12 posto manji u odnosu na prethodnu godinu. Pri tome svi nakladnici, izuzev nakladnika Novog lista, bilježe zamjetan pad prihoda od oglašavanja u dnevnicima. Dva vodeća nakladnika dnevnika po potrošnji oglašivača u 2016. godini su Hanza Media d.o.o. i Večernji list d.o.o., koji drže nešto manje od polovine tržišta oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima.

Na tržištu oglašavanja u dnevnicima tržišni lider je nakladnik „Jutarnjeg lista“, Hanza Media Grupa s tržišnim udjelom od [20-30] posto. Kad se udjelu tog nakladnika pribroji i tržišni udjel „Slobodne Dalmacije“, trećeg tržišnog takmaca od [10-20] posto udjela na tržištu, Hanza Media Grupa je najjača grupacija na tržištu oglašavanja u dnevnom tisku.

„Večernji list“ je druga dnevna novina po prihodu od oglašavanja s tržišnim udjelom od [20-30] posto), dok se drugi član grupacije, dnevnik „24 sata“, s tržišnim udjelom od [10-20] posto, nalazi na petom mjestu. Promatrano zbirno, Styria grupa Hrvatska je druga grupacija po snazi na tržištu oglašavanja u dnevnom tisku.

„Novi list“ se nalazi na četvrtom mjestu s tržišnim udjelom od [10-20] posto, ali za razliku od konkurenata, bilježi neznatan pad prihoda od oglašavanja.

Ostala četiri nakladnika općeinformativnih dnevnika (Glas Slavonije, Glas Istre, Zadarski list i La Voce del Popolo) u 2016. godini su ostvarili pojedinačne tržišne udjele manje od 10 posto.

- Oglašavanje u općeinformativnim tjednicima

Za razliku od znatnog smanjenja prihoda od oglašavanja u dnevnom tisku, tjedni općeinformativni tisak u 2016. godini bilježi neznatan pad prihoda, od svega 1 posto.

Ukupni prihod od oglašavanja u tjednicima u toj je godini iznosio 27,77 milijuna kuna. Obilježje toga mjerodavnog tržišta je i činjenica da najveće i relativno stabilne prihode od oglašavanja imaju regionalni i lokalni tjednici.

Tako je, promatrajući pojedinačno nakladnike općeinformativnih tjednika, najveći tržišni udjel od [10-20] posto ostvario tjednik „Dubrovački vjesnik“ (nakladnik Dubrovački vjesnik d.o.o. koji posluje u sastavu Hanza Media Grupe), čime je zadržao lidersku poziciju iz prethodne godine. Najveći konkurent su mu „Varaždinske vijesti“ (nakladnik Varaždinske vijesti d.o.o.), dok je treći tržišni takmac tjednik „Globus“ (nakladnik Hanza Media Grupa). Dakle, zbirni udjel Hanza Media Grupe na ovom tržištu je u 2016. godini iznosio od [20-30] posto.

(iv) Tržište trgovine tiskom

Na tržištu trgovine tiskom na veliko (distribucija tiska) u 2016. godini je poslovao jedino Tisak d.d. koji je u toj djelatnosti zabilježio pad prihoda.

Kada je riječ o tržištu trgovine tiskom na malo, Agencija je u istraživanju promatrala isključivo prodaju na prodajnim mjestima specijaliziranim za prodaju tiska i duhanskih proizvoda, u vlasništvu ili najmu distributera u kioscima ili čvrstim objektima, prodaju u kioscima ostalih poduzetnika, koji nisu primarno distributeri, prodaju putem pretplate i kolportaže (izravna prodaja od strane novinskih nakladnika) te prodaju putem „Newspaper Direct“, licenciranog tiskanja stranog tiska preko mrežnih stranica za hotele.

Dakle, u istraživanje nije uključena prodaja na nespecijaliziranim prodajnim mjestima kao ni prodaja poduzetnika sa specijaliziranim prodavaonicama tiska koji međutim, nemaju mrežu, odnosno lanac maloprodajnih mjesta.

Prema pokazateljima poslovanja u 2016. godini, ukupno ostvareni prihod od trgovine na malo tiskom iznosio je 362,7 milijuna kuna, što je u odnosu na prethodnu godinu pad od 5 posto.

Većina nakladnika u 2016. godini bilježi trend rasta maloprodajnih aktivnosti, osim nakladnika „Večernjeg lista“, „Slobodne Dalmacije“ i „Glasa Slavonije“. Istovremeno, Tisku i iNovinama, «klasičnim» i najznačajnijim trgovcima na malo tiskom s najvećim brojem specijaliziranih maloprodajnih mjesta, prihodi u odnosu na 2015. godinu padaju.

Međutim, budući da je većina novinskih nakladnika zabilježila rast prihoda od trgovine na malo tiskom, izvjesno je da je to rezultat jačanja izravne prodaje tiskovina krajnjim potrošačima i putem pretplate, čime nakladnici nastoje ojačati neovisnost od distributera tiska i zadržati dio prihoda.

Javnost rada AZTN-a

AZTN osobitu pozornost i brigu posvećuje javnosti i transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale.

Sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a⁹⁵, Agencija to čini objavljivanjem svojih odluka, mišljenja i godišnjih izvješća na svojim mrežnim stranicama, objavljivanjem stručnih članaka, objavljivanjem priopćenja za javnost i medije o donesenim odlukama i praksi Agencije, nastupanjem u medijima, aktivnostima posebnog savjetnika za komunikacije i odnose s javnošću, redovitim kontaktima s novinarima, organiziranjem tiskovnih konferencija, izdavanjem mjesečnog biltena i ostalih publikacija i brošura, organiziranjem edukacijskih skupova, kao i sudjelovanjem na edukacijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

Uz navedeno, AZTN na svojim mrežnim stranicama redovito objavljuje i odluke Visokog upravnog suda RH donesenih po tužbama protiv rješenja Agencije, kao i odluke Ustavnog suda RH koje su u vezi s njenim odlukama. Jednako tako, u smislu svoje zakonske obveze utvrđene ZZTN-om, Agencija svoja rješenja objavljuje u „Narodnim novinama“.

Tijekom 2017. Godine, **AZTN je na svojim mrežnim stranicama objavio velik broj odluka** (vidjeti Prilog I. ovom izvješću), **priopćenja za javnost i odgovora na upite novinara i stranaka**.

Kao i prethodnih godina, objavljeno je **11 mjesečnih informativnih biltena Agencije u elektroničkom obliku - AZTN Info**⁹⁶, koji donosi detaljnije informacije o odlukama i drugim aktivnostima Agencije i njenih stručnjaka te izvještava o najvažnijim rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja u EU i u svijetu.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a nadovezuje se i **ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama** u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama⁹⁷. AZTN-a je u 2017. godini riješila ukupno **9 zahtjeva** za pristup informacijama, od kojih je 8 zaprimljeno u 2017. godini, dok je jedan prenesen iz prethodne godine. Od toga je 7 bilo prihvaćenih i 2 odbačena. Također, Povjereniku za pristup informacijama dostavljeno je izvješće o provedbi zakona za 2017. godinu.

⁹⁵ Dokument objavljen i dostupan na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici: http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/programi_rada/Komunikacijska_strategija_2014.pdf

⁹⁶ Mrežne stranice AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>

⁹⁷ „Narodne novine“, br. 25/13.

Sudska kontrola odluka AZTN-a

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Visoki upravni sud), u roku od 30 dana od dana dostave rješenja. Visoki upravni sud o tužbi odlučuje u vijeću sastavljenom od tri suca.

Tužbu protiv rješenja Agencije kojim se utvrđuje povreda ZZTN-a i članka 101. ili članka 102. UFEU-a i izriču upravno-kaznene mjere može podnijeti nezadovoljna stranka u postupku. Tužbu protiv rješenja Agencije kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje i rješenja kojim se obustavlja postupak, može podnijeti i podnositelj inicijative, odnosno osoba kojoj su rješenjem Agencije utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Tužba se može podnijeti zbog:

- povrede propisa materijalnog prava o tržišnom natjecanju,
- bitne povrede odredbi o postupku,
- pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja,
- pogrešne odluke o upravno-kaznenoj mjeri i drugim pitanjima o kojima odlučuje Agencija.

Visoki upravni sud je u 2017. godini donio **9 presuda** po tužbama protiv odluka AZTN-a (vidjeti Prilog II. ovom Izvješću). U svim predmetima **tužbe protiv akata Agencije su odbačene, odnosno odbijene.**

Važan je podatak da je Republika Hrvatska, s prosječnim **trajanjem sudskih postupaka** koji se vode primjenom članka 101. ili članka 102. UFEU-a **od oko 200 dana**, u statistici *EU Justice Scorebord*, svrstana na **visoko drugo mjesto po ažurnosti** postupanja, odmah nakon Ujedinjene Kraljevine.

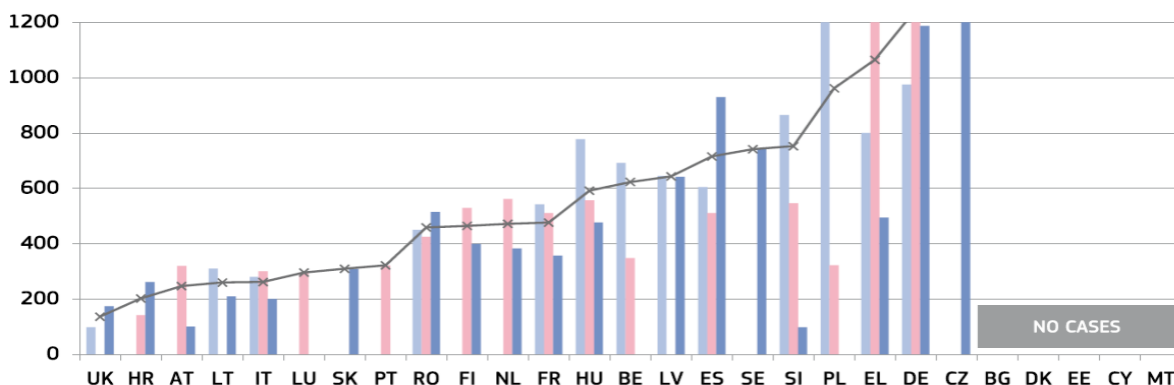
Usporedni detaljni prikaz trajanja sudskih postupaka koje vode nacionalni sudovi država članica EU-a vidljiva je dolje na Slici 2.

Slika 2. Trajanje sudskih postupka temeljem članka 101. i 102. u državama članicama Europske unije u razdoblju 2013.-2015. godine

Competition: Average length of judicial review (*) (1st instance/in days)

2013 2014 2015 Average 2013 - 2015

Source: European Commission with the European Competition Network

(*) IE and AT: scenario is not applicable as the authorities do not have powers to take respective decisions. AT: data not based on appeals against the national competition authority. The number of cases was limited (below 5 per year) in some years for the majority of Member States, which can make the annual data dependent on one exceptionally long or short case and result in large variations from one year to the other. DE: data refer to fines cases, where the '1st instance' court issues its own judgment, with the competition authority decision functioning as an indictment. FR: data include 2 cases concerning the review of decisions granting interim measures and therefore handled with particular speed. An empty column in respective year means no cases reported by BE, CZ, HR, LV, LT, LU, NL, PL, SK, FI, SE and UK and not data available for AT. In Member States where no cases occurred, this could be because no decisions of the competition authority were challenged in court (e.g. in LU). DE: average is 1 246 days; CZ: average is 2 091 days.

Izvor: *The 2017 EU Justice Scoreboard, publikacija dostupna na stranicama Europske komisije*⁹⁸

Adresati ZZTN-a imaju izbor pri podnošenju inicijative za pokretanje postupka utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika zbog kršenja članka 101. ili članka 102. UFEU.

U takvim slučajevima **AZTN-u mogu podnijeti inicijativu za pokretanje postupka ili se odlučiti na podnošenje privatne tužbe nadležnom trgovačkom sudu.**

Naime, poduzetnici mogu pred trgovačkim sudovima u Hrvatskoj pokrenuti privatno-pravnih spor radi utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika u smislu članka 101. ili članka 102. UFEU. U takvom je slučaju trgovački sud dužan o tome bez odlaganja obavijestiti AZTN.

O naknadama štete zbog povreda ZZTN-a ili članka 101. ili 102. UFEU-a u prvom stupnju odlučuju nadležni trgovački sudovi koji, kao specijalizirani sudovi i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose. U tom kontekstu svakako još jednom treba spomenuti **Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**, koji je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Taj bi propis trebao doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima naknade štete te bi mogao imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknade štete u Republici Hrvatskoj i cijeloj Europskoj uniji, a poduzetnike dodatno odvratiti od kršenja propisa o tržišnom natjecanju.

⁹⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/justice_scoreboard_2017_en.pdf

II. Provedba propisa o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom

U ovom dijelu godišnjeg izvješća, AZTN prvi put daje izvješće o svojim aktivnostima u području utvrđivanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

To je područje u Republici Hrvatskoj po prvi puta regulirano donošenjem **Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** (dalje u tekstu: **ZNTP**)⁹⁹ koji je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine.

Ovdje treba naglasiti kako zakonodavstvo u ovom području predstavlja novinu i u ostatku EU-a. Tek posljednjih godina države članice počele su donositi propise u svrhu regulacije i borbe protiv nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Naime, lanac opskrbe hranom važan je element europskog gospodarstva. O opskrbi hranom ovisi svaki od 500 milijuna građana EU-a. Osim toga, maloprodajne usluge čine 4,3 posto BDP-a EU-a. U tom je segmentu gospodarstva zaposleno 18,7 milijuna (ili 8,3 posto) stanovništva te 17 posto malih i srednjih poduzetnika u EU. 100

Lanci opskrbe hranom jamče distribuciju potrošačima proizvoda i usluga koji proizlaze iz drugih gospodarskih sektora, kao što su poljoprivreda, proizvodnja, logistika i IT usluge. Lancima opskrbe hranom osiguravaju se dostava hrane i pića za osobnu ili kućnu potrošnju.

Prema podacima EUROSTAT-a, izdaci za hranu čine oko 14 posto prosječnog proračuna kućanstava EU. Prekogranična trgovina između država članica EU-a čini oko 20 posto ukupne proizvodnje hrane i pića u EU, a najmanje 70 posto ukupnog izvoza poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda zemalja članica EU-a namijenjeno je drugim državama članicama EU-a.

Međutim, na razini cijele EU je uočeno da je zbog konsolidacije trgovine došlo do izrazite asimetrije u pregovaračkoj snazi između trgovaca i dobavljača, naročito malih i srednjih poduzetnika.

Iako se takve prakse mogu rješavati primjenom građanskog prava u sudskim postupcima, mali i srednji poduzetnici ih rijetko koriste zbog visokih troškova i "faktora straha" od raskida poslovnog odnosa od strane trgovaca.

⁹⁹ Zakon o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom („Narodne novine“, br. 117/17.).

¹⁰⁰ Prijedlog rezolucije Europskog parlamenta o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom ([2015/2065\(INI\)](#)).

U nastavku se daje sažeti pregled geneze i razvoja propisa u ovom području u EU i Republici Hrvatskoj.

Geneza zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u EU

O temi funkcioniranja lanca opskrbe hranom na razini EU-a raspravlja se od financijske krize 2008. godine. Rasprava se dodatno zaoštrila nakon poremećaja na tržištu poljoprivrednih proizvoda uzrokovanog ruskom zabranom uvoza iz 2014. godine i traje do danas.

Na postojanje nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom ukazuju dokumenti Europske komisije iz 2009. godine pod nazivom „Bolje funkcioniranje lanca opskrbe hranom u Europi”, u kojem se predlažu različita rješenja za povećanje konkurentnosti lanca opskrbe hranom u EU i gospodarski rast ovoga sektora, kao i provedbu aktivnosti kojima se ukidaju nepoštene ugovorne prakse između sudionika u cijelom lancu, zbog kojih je teret krize i povećanih troškova neproporcionalno podijeljen unutar lanca opskrbe hranom i prebačen na proizvođače i potrošače.

Kao daljnji korak u upravljanju ovim problemom, Europska komisija je 2010. godine osnovala Forum na visokoj razini za bolje funkcioniranje lanca opskrbe hranom, čija je zadaća bila pomoći Komisiji u analizi pitanja vezanih uz lanac opskrbe hranom i dati preporuke. U Forum su bili uključeni predstavnici sektora poljoprivrede, prerade i distribucije hrane država članica EU i nevladinih udruženja.

Početak 2012. godine, Europski parlament je objavio Rezoluciju o neuravnoteženosti u lancu opskrbe hranom, u kojoj između ostalog poziva Europsku komisiju na pripremu prijedloga propisa na razini EU, kojim će se osigurati poštenu trgovački odnosi između proizvođača, dobavljača i distributera hrane. Pri tome se naglašava kako je potrebno brinuti o poljoprivrednicima i zaštititi njihove prihode te potaknuti poljoprivrednu proizvodnju i investicije u poljoprivredi. Rezolucijom je zatraženo jasno definiranje nepoštenih trgovačkih praksi te je navedena lista najčešće uočenih nepoštenih trgovačkih praksi.

Europska komisija je u srpnju 2014. godine donijela Komunikaciju Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o „Rješavanju problema nepoštenih trgovačkih praksi među poduzećima u lancu opskrbe hranom”¹⁰¹.

U Komunikaciji je objašnjeno zašto je lanac opskrbe hranom zbog svoje tržišne strukture posebno podložan nepoštenim trgovačkim praksama te je opisana šteta koju nepoštene trgovačke prakse mogu nanijeti tržišnim subjektima sa slabijom pregovaračkom snagom.

U 2015. godini na području EU-a jača rasprava o rješavanju problema nepoštenih trgovačkih praksi među poduzetnicima u lancu opskrbe hranom (NTP), osobito zato što su zbog pada cijena poljoprivrednici postali podložniji potencijalnom nepoštenom ponašanju svojih trgovinskih partnera. Stoga ministri poljoprivrede sedam država članica traže od Europske komisije da predloži zakonodavstvo EU-a za njihovo suzbijanje.

¹⁰¹ COM/2014/0472 final

Početak 2016. godine Komisija je Europskom parlamentu i Vijeću podnijela Izvješće o NTP-u u lancu opskrbe hranom. U tom trenutku, ukupno 20 država članica imalo je takvo zakonodavstvo ili ga je uskoro namjeravalo donijeti. Od tih 20 država, njih čak 15 donijelo je takav propis u posljednje tri godine. Analiza je pokazala da su se mjere za suzbijanje NTP-a znatno razvile, a države članice u kojima je to pitanje istaknutije, uvele su zakonodavne i provedbene mjere protiv NTP-a. Iako je za procjenu učinka tog zakonodavstva bilo prerano, Izvješćem se utvrdio niz posebnih područja u kojima ima prostora za napredak.

Kad je riječ o procjeni učinka „dobrovoljne inicijative o lancu opskrbe hranom“ (*supply chain Initiative - SCL*) na razini EU-a i uspostavljenih nacionalnih platformi za provođenje te inicijative, u izvješću se predlaže niz mogućih mjera za poboljšanje kako bi se povećala vjerodostojnost i djelotvornost inicijative.

U lipnju 2016. godine, Europski parlament je objavio Rezoluciju o nepoštenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom, u kojoj se navodi kako bi države članice trebale na nacionalnoj razini osnovati ili priznati javne agencije ili posebna tijela, kao što je arbitar, nadležne za provedbu mjera za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom. Također se naglašava da bi provedbena tijela trebala imati na raspolaganju niz različitih mjera provedbe i sankcija kako bi mogla prilagoditi svoju reakciju ozbiljnosti slučaja i posebnim okolnostima. Takve mjere i sankcije trebale bi imati odvratajući učinak u cilju promjene ponašanja u poslovnim odnosima.

Krajem 2016. godine radna skupina za poljoprivredna tržišta predstavila je Europskoj komisiji svoje Izvješće u kojem izražava zabrinutost zbog globalnih promjena u lancu opskrbe hranom, posebno zbog položaja proizvođača u tome lancu.¹⁰² Poljoprivrednici u EU sve su više izloženi promjenama na globalnom tržištu opskrbe hranom stoga treba poboljšati njihov položaj. Poljoprivrednici najteže snose posljedice volatilnih cijena i produženih razdoblja niskih cijena pa treba donijeti zakonodavni okvir koji će urediti lanac opskrbe hranom. Izvješće poziva na nove propise EU-a kojima bi se riješila pitanja poput nepoštenih trgovačkih praksi, ali i učinkovita provedba propisa u državama članicama.

Zaključeno je kako postoji potreba za uvođenjem minimalnih EU standarda za zaštitu od nepoštenih trgovačkih praksi, kako bi se smanjila njihova pojava i pridonijelo osiguranju primjerenog životnog standarda za poljoprivredne proizvođače. To bi koristilo svim poljoprivrednim proizvođačima, odnosno svakoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja je dobavljač prehrambenih proizvoda, uključujući proizvođačke organizacije i udruženja proizvođačkih organizacija, pod uvjetom da sve navedene osobe odgovaraju definiciji „mikropoduzeća“ te malih i srednjih poduzeća iz Priloga Preporuci Komisije 2003/361/EZ12, s obzirom da je ocijenjeno kako je ta kategorija proizvođača posebno izložena nepoštenim trgovačkim praksama i najmanje sposobna suočiti se s njima bez negativnih posljedica za svoju gospodarsku održivost.

Budući da se financijski pritisak na mala i srednja poduzeća, koji je rezultat nepoštenih trgovačkih praksi, često lančano prenosi do poljoprivrednih proizvođača, pravilima o

¹⁰² Više o izvješću na stranici Europske komisije - Poljoprivreda i ruralni razvoj http://ec.europa.eu/agriculture/agri-markets-task-force_en

nepoštenim trgovačkim praksama zaštitili bi se i mali i srednji posredni dobavljači u fazama udaljenijima od primarne.

Zbog svega iznesenog, započeo je rad na prijedlogu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zabranjenim trgovačkim praksama u poslovnim odnosima u lancu opskrbe hranom, kako bi se malim i srednjim prehrambenim i poljoprivrednim poduzetnicima osigurao pravedniji tretman. Prijedlog uključuje učinkovite provedbene odredbe da u slučaju povrede, nacionalna tijela mogu izreći sankcije.

AZTN, kao tijelo zaduženo za provedbu ZNTP-a na nacionalnoj razini, aktivno surađuje s Ministarstvom poljoprivrede dajući stručnu podršku prilikom izrade službenih stajališta o pojedinim odredbama Prijedloga Direktive.

Nastavno tome, tijekom 2016. i 2017. godine Ministarstvo poljoprivrede osniva Radnu skupinu za izradu **Nacrta prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom**. U radu Radne skupine sudjeluje gospođa Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, kao stručnjakinja iz institucije koja dobro razumije problem asimetrije u pregovaračkoj snazi poduzetnika. Nacrt kao provedbeno tijelo predviđa Agenciju za zaštitu tržišnog natjecanja. Provodi se javno savjetovanje i Nacrt upućuje u zakonodavnu proceduru.

ZNTP je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine. Taj je zakon u velikoj mjeri usklađen s najvažnijim dokumentima Europske komisije i Europskog parlamenta koje su gore detaljnije navedeni.

Zakon utvrđuje pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom čijim se nametanjem iskorištava značajna pregovaračka snaga otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače.

Cilj Zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom.

Dakle, razvidno je da je Republika Hrvatska odlučila zakonski urediti područje zabrane nepoštenih trgovačkih praksi, nastojeći u propis ugraditi najbolja moguća rješenja iz Komunikacije Europske komisije iz 2014. godine.

Nakon stupanja ZNTP-a na snagu, AZTN je izdvojio najčešća pitanja, analizirao ih i obradio u suradnji s Ministarstvom poljoprivrede i na svojoj mrežnoj stranici objavio odgovore i dodatna pojašnjenja kako bi se i adresatima ZNTP-a (dobavljačima, otkupljivačima, prerađivačima i trgovcima) pomoglo u uređivanju njihovih međusobnih odnosa u skladu s odredbama ZNTP-a¹⁰³.

¹⁰³ Odgovori na pitanja, objavljeni 5. veljače, dostupni na http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2018/02/Odgovori-na-pitanja-ZNTP_MP-i-AZTN.pdf, kao i dodatna pojašnjenja, objavljena 28. veljače i 7. ožujka 2018. godine, dostupna na <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2018/02/Dodatna-obja%C5%A1njenja-vezana-uz-dokument-Odgovori-na-pitanja->

Pravni okvir ZNTP-a

Adresati ZNTP-a

Adresati Zakona su svi sudionici u lancu opskrbe hranom:

- proizvođači,
- otkupljivači,
- prerađivači,
- trgovcima na veliko i trgovcima na malo.

Sukladno ZNTP-u, zabranjeno je iskorištavanje značajne pregovaračke snage otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u odnosu na njihove dobavljače, nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi.

Pod trgovcem značajne pregovaračke snage podrazumijeva se trgovac čiji ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva trgovca) u RH prelazi iznos od 100.000.000 kuna.

Značajna pregovaračka snaga otkupljivača i prerađivača podrazumijeva se ako ukupni godišnji prihod (uključujući povezana društva) u RH prelazi iznos od 50.000.000 kuna. U prihode se ne uračunava prihod ostvaren između povezanih društava (društava unutar grupe).

Rok za usklađivanje ugovora

ZNTP-om je trgovcima, otkupljivačima i prerađivačima ostavljen rok do 31. ožujka 2018. godine da usklade sve ugovore sa svojim dobavljačima sklopljene prije stupanja na snagu Zakona. Ako to ne učine, takvi će ugovori prestati važiti od 1. travnja 2018. godine.

Nepoštene trgovačke prakse koje utvrđuje ZNTP

Definirajući pojam nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom u članku 2. točki b) ZNTP-a, upućujući pritom izričito na odredbe od članka 4. do 12. ZNTP-a, taj zakon taksativno uređuje trgovačke prakse koje se smatraju nepoštenima. Posebno se naglašava kako izvan okvira ugovornih odredbi i trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, a koje su taksativno navedene u navedenim odredbama, dakle koje se prema odredbama ZNTP-a smatraju nepoštenima, Agencija nije ovlaštena ispitivati i istraživati situacije i okolnosti koje ne ulaze u sferu ZNTP-a, niti u odnosu na njih provoditi bilo kakav postupak.

Nepoštene trgovačke prakse u smislu ZNTP-a mogu postojati:

- u odnosima između otkupljivača i/ili prerađivača i dobavljača;

[adresata-ZNTP.pdf](#) i <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2017/12/Pojam-poljoprivredni-i-prehrambeni-proizvod-svjezi-proizvod-i-krug-osoba-na-koje-se-ZNTP-ne-primjenjuje.pdf>

- u odnosima između trgovaca i dobavljača.

Nepoštene trgovačke prakse u proizvodnji, preradi i/ili trgovini poljoprivrednim ili prehrambenim proizvodima koje se iskorištavanjem značajne pregovaračke snage nameću dobavljačima su:

- pisani ugovor između otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca i njihovih dobavljača koji nije sastavljen u skladu s odredbama Zakona ili obveze nametnute dobavljaču koje nisu predviđene u pisanom ugovoru između otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca i njihovih dobavljača
- plaćanja koja nisu jasno istaknuta i specificirana na izdanom računu ili otkupnom bloku
- opći uvjeti poslovanja otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca koji nisu u skladu s odredbama Zakona
- mogućnost jednostranog raskida ugovora s dobavljačem od strane otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora ili mogućnost otkaza ugovora s dobavljačem bez primjerenog otkaznog roka ili mogućnost jednostrane izmjene ugovora od strane otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovca
- nerazmjerno visoke ugovorne kazne s obzirom na vrijednost i značenje objekta obveze
- ostale nepoštene trgovačke prakse propisane ovim Zakonom.

U odnosu dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača Zakon utvrđuje ostalih 9 nepoštenih trgovačkih praksi kao što su primjerice: netransparentno umanjenje količine i/ili vrijednosti proizvoda standardne kvalitete, uvjetovanje sklapanja ugovora i poslovne suradnje kompenzacijom roba i usluga, nepreuzimanje ugovoreni količina poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda u skladu s ugovorenom dinamikom otkupa, naplatu naknade za sklapanje ugovora s dobavljačem koja nije razmjerna administrativnom trošku koji treba snositi dobavljač itd.

Također, **u odnosu dobavljača i trgovca ZNTP utvrđuje 24 ostale nepoštene prakse**, koje se prije svega odnose na naplatu različitih naknada, poput naknade za uvrštavanje u prodaju, naknadu za smještaj proizvoda na policama, osim u slučaju kada dobavljač od trgovca izričito traži smještaj svog proizvoda na određenoj polici u prodajnom mjestu trgovca, naplatu naknade za vraćanje isporučenih, a neprodanih proizvoda, odnosno naplatu naknade za zbrinjavanje takvih proizvoda, osim u slučaju proizvoda koji se prvi put isporučuju trgovcu, kao i proizvoda za koje dobavljač izričito traži prodaju, a unaprijed je pisanim putem upozoren od strane trgovca da zbog slabog obrtaja može doći do isteka roka trajanja tih proizvoda, naplatu naknade za dostavu proizvoda izvan ugovorenog mjesta isporuke, naknadu za širenje prodajne mreže trgovca odnosno preuređenje postojećih prodajnih mjesta ili skladišnih kapaciteta trgovca itd.

Obvezni sadržaj ugovora

Ugovori između ugovornih strana moraju biti sklopljeni u pisanom obliku i sadržavati sve odredbe važne za poslovni odnos ugovornih strana.

Ugovor između dobavljača i/ili otkupljivača i/ili prerađivača te ugovor između dobavljača i trgovca obavezno mora sadržavati:

- cijenu proizvoda i/ili način određivanja, odnosno izračuna cijene
- kvalitetu i vrstu poljoprivrednog ili prehrambenog proizvoda koji se isporučuje
- uvjete i rokove plaćanja (najviše 60 dana od dana primitka / najviše 30 dana za svježe proizvode)
- uvjete i rokove isporuke
- mjesto isporuke
- trajanje ugovora

Ugovor koji nije sklopljen u pisanom obliku i koji ne sadrži navedene propisane odredbe, ništetan je.

Iznimke od obveze ugovora sklopljenog u pisanom obliku propisane su samo za odnos dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača, dakle za odnos trgovca i dobavljača ne postoji iznimka od obveze pisanog oblika ugovora. Naime, u članku 5. stavku 3. ZNTP-a predviđena je iznimka kada nije potreban pisani ugovor između otkupljivača i/ili prerađivača i njihovih dobavljača i to u slučaju kada proizvođač (dobavljač) prihvati narudžbu otkupljivača na temelju njegovih javno objavljenih uvjeta koji su obvezujući i koji se prilažu otkupnom bloku te sadržavaju sve sastojke koji su prethodno navedeni (točke 1. do 5.) kao nužni sadržaj pisanog ugovora, osim odredbe o trajanju ugovora.

Još jedna iznimka od obveze pisanog ugovora koju predviđa članak 5. u stavku 3. ZNTP-a je da pisani ugovor nije potreban ako proizvođač i otkupljivač imaju sklopljen ugovor o zajedničkoj proizvodnji koji u sebi sadržava sve nužne elemente pisanog ugovora navedene u članku 5. stavku 1. ZNTP-a. Iznimka od pisanog oblika ugovora dopuštena je i u slučaju kada proizvođač isporučuje proizvod otkupljivaču koji je zadruga, a njen član je taj proizvođač, ako statut te zadruge ili pravila i odluke u pisanom obliku, utvrđeni u statute ili izvedeni iz njega, sadržavaju odredbe koje su po sadržaju u skladu s odredbama koje članak 5. stavak 1. ZNTP-a propisuje kao bitni sadržaj ugovora, koji je nužan da bi ugovor bio valjan.

Iz navedenoga proizlazi da javno objavljeni uvjeti otkupljivača prilikom otkupa obvezno moraju sadržavati cijenu proizvoda ili način određivanja cijene, kvalitetu ili vrstu proizvoda, uvjete i rokove plaćanja, uvjete i rokove isporuke i mjesto isporuke proizvoda.

Ništetne odredbe u ugovorima

Odredbe u ugovorima koje otkupljivaču i/ili prerađivaču, odnosno trgovcu, omogućuju jednostrani raskid ugovora u nepisanom obliku ili bez navođenja osnovanih razloga za raskid ugovora, koje uređuju otkaz ugovora bez primjerenog otkaznog roka ili koje uređuju jednostranu izmjenu ugovora, ništetne su.

Način pokretanja postupka

AZTN po službenoj dužnosti ili na zahtjev stranke vodi upravni postupak, utvrđujući sve relevantne činjenice i okolnosti vezane kako uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača, tako i iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi te postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima, sve na temelju odredbi Zakona o općem upravnom postupku i ZNTP-a.

Mogućnost preuzimanja obveza od strane trgovca i/ili otkupljivača i/ili prerađivača

Stranka protiv koje je pokrenut postupak može AZTN-u u roku od 40 dana od dana pokretanja postupka predložiti preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta te rokove u kojima će to učiniti kako bi se otklonile nepoštene trgovačke prakse. Ovisno o težini povrede, opsegu povrede i vremenu trajanja povrede koji se utvrđuju u ispitnom postupku, Agencija će ocijeniti jesu li predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi te će u slučaju pozitivne ocjene, privremenim rješenjem prihvatiti predložene mjere, uvjete i rokove koji time postaju obvezni za predlagatelja.

Dostavljanjem dokaza o ispunjavanju preuzetih mjera i obveza, AZTN obustavlja postupak bez utvrđenja da je povrijeđen Zakon i bez izricanja upravno-kaznene mjere.

AZTN potiče stranke protiv kojih je pokrenula postupak da predlože izvršenje određenih obveza u vidu mjera, uvjeta i rokova, kako bi se žurno otklonile uočene nepravilnosti i uspostavile poštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom. Ako stranke protiv kojih je pokrenut postupak ne predlože mjere ili AZTN ocijeni da predložene mjere nisu dostatne za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi, odnosno ako stranka ne dostavi dokaze o izvršenju mjera, Agencija će nastaviti voditi upravni (ispitni) postupak.

Postupovne odredbe

Postupak predviđen ZNTP-om je složen postupak, koji zahtijeva multidisciplinarni pristup svakom pojedinom predmetu te ispitivanje svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odluke u tom predmetu. Riječ je dakle, o postupku formalnog legaliteta pa ovaj postupak ni na koji način ne može biti skraćen. Tome u prilog ide i činjenica da je protiv odluka AZTN-a jedini pravni lijek tužba na temelju koje nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor, što znači da sam postupak mora biti proveden u cijelosti; dakle uz provođenje svih radnji i izvođenje svih dokaza bitnih za donošenje meritorne odluke te uz osiguranje prava na korištenje svih procesnih ovlaštenja strankama, radi zaštite njihovih Ustavom i zakonima zajamčenih prava.

Njegovo trajanje svakako ovisi ne samo o količini i složenosti podatka i dokumentacije koja je predmetom analize i obrade pred AZTN-om, već i o samoj aktivnosti stranke te njezinoj suradnji s Agencijom i spremnosti da samoinicijativno ispravi svoje postupanje koje je rezultiralo nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Eksperti Stručne službe AZTN-a ovlašteni za vođenje postupka u nadležnosti Agencije su pravnici s položenim pravosudnim ispitom i četiri godine iskustva na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita. U postupku sudjeluju i stručnjaci ekonomisti u dijelu vezanim uz ekonomska pitanja pojedinog predmeta.

Postupak se može podijeliti u pet dijelova.

I. dio postupka – prikupljanje pisanih obavijesti, podataka, ugovora i druge potrebne dokumentacije

Riječ je o upravnom postupku u kojem se od stranaka u postupku i drugih pravnih ili fizičkih osoba koje nemaju položaj stranke u postupku, zadruga, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga ili udruženja i komora, prikupljaju pisane obavijesti, podaci i dokumenti (članak 17. ZNTP-a). Prikupljeni materijali analiziraju se s pravnog i ekonomskog aspekta te se na taj način utvrđuju sve relevantne činjenice i okolnosti u konkretnom postupku vezane uz utvrđivanje propisane visine ukupnoga godišnjeg prihoda trgovaca, otkupljivača i prerađivača kao i činjenice i okolnosti vezane uz iskorištavanja značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi i postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere u pojedinačnim predmetima.

Iako se ispitni postupak uglavnom provodi prikupljanjem pisanih očitovanja, podataka ugovora i drugih potrebnih dokumenata, u situacijama kad je za utvrđivanje neke činjenice ili za razjašnjenje bitnih okolnosti potrebno neposredno opažanje službene osobe, provodi se očevid.

II. dio postupka - usmena rasprava

U cilju utvrđivanja svih okolnosti i činjenica bitnih za razjašnjenje pravog stanja stvari, ali i omogućivanja strankama ostvarenje i zaštitu njezina prava i pravnog interesa, u okviru ispitnog postupka održava se i usmena rasprava.

Na usmenoj raspravi izvode se dokazi saslušanjem stranaka i svjedoka (najčešće će se raditi o dobavljaču za kojeg se smatra da mu je nametnuta nepoštena trgovačka praksa) i vještaku (u situacijama kada AZTN ne raspolaže stručnim znanjima potrebnim za razjašnjenje pojedinog aspekta poslovnog odnosa, primjerice, agronomska znanja, znanja vezana uz sustav kvalitete, kao znanja iz kemijskog inženjerstva i tehnologije, i sl.).

U ovoj fazi se stranka protiv koje se vodi postupak ima pravo pisano i usmeno izjašnjavati o svim okolnostima i činjenicama koje su iznesene u ispitnom postupku, o prijedlozima za izvođenje dokaza i podnesenim dokazima, sudjelovati u izvođenju dokaza saslušanjem svjedoka i vještaka, postavljati pitanja kao i upoznati se s rezultatima dokaza i izjašnjavanja o rezultatima dokaza.

III. dio postupka - odluka Vijeća o utvrđenim činjenicama u postupku

Nakon utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti u ispitnom postupku, stručna služba o tome izvješćuje Vijeće koje temeljem utvrđenog činjeničnog stanja donosi odluku o tome je li stranka povrijedila odredbe ZNTP-a.

IV. dio postupka - Obavijest o utvrđenim činjenicama u postupku dostavlja se stranci i upućuje joj se poziv na glavnu raspravu

Ako Vijeće ZTN donese odluku o tome da je stranka nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi svom dobavljaču povrijedila ZNTP, započinje postupak utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

U tom postupku AZTN stranci u postupku dostavlja:

- obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju u konkretnom predmetu
- obavijest o sadržaju odluke Vijeća donesene na temelju utvrđenog činjeničnog stanja
- poziv na glavnu raspravu i dostavu pisane obrane.

Na glavnoj raspravi stranci protiv koje se vodi postupak, mora biti omogućeno iznositi svoju obranu i štiti svoje interese, odnosno mora joj biti omogućeno izvođenje dokaza radi utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere te utvrđivanja olakotnih i otegotnih okolnosti, kao i kriterija za određivanje visine upravno-kaznene mjere.

V. dio postupka - izricanje upravno-kaznenih mjera

Po okončanju glavne rasprave Vijeće ZTN donosi odluku o postojanju uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere, određuje njezinu visinu te određuje rokove i način njezina izvršenja.

Na temelju dvije odluke Vijeća i to odluke kojima je utvrđeno iskorištavanje značajne pregovaračke snage nametanjem nepoštenih trgovačkih praksi, odnosno utvrđenja povreda ZNTP-a i odluke kojima je utvrđeno postojanje uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere i njezina visina, AZTN okončava postupak donošenjem jedinstvenog rješenja.

Rok za donošenje rješenja je 60 dana od dana utvrđenja svih činjenica relevantnih za donošenje odluke

Rješenje kojim se okončava postupak objavljuje se na mrežnim stranicama AZTN-a, bez podataka označenih poslovnom tajnom.

Upravno-kaznenim mjerama je cilj uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi kojima se štite sudionici u lancu opskrbe hranom, kažnjavanje počinitelja povreda te odvratanje počinitelja i drugih osoba od povreda Zakona.

Pri utvrđivanju i izricanju upravno-kaznene mjere, AZTN uzima u obzir težinu, opseg, vrijeme trajanja i posljedice konkretne povrede za dobavljače. Utvrđeni iznos upravno-kaznene mjere se smanjuje ili povećava ovisno o utvrđenim olakotnim i/ili otegotnim okolnostima.

ZNTP razlikuje iznimno teške, teške i lakše povrede Zakona te u skladu s tim definira i maksimalne iznose upravno-kaznenih mjera.

Iznimno teškom povredom ZNTP-a okvalificirana je prodaja proizvoda krajnjem potrošaču po cijeni nižoj od bilo koje nabavne cijene u nabavnom lancu tog proizvoda (članak 12. točka 14.), za koju je predviđena upravno-kaznena mjera do najviše 5.000.000 kn za pravnu osobu, odnosno 2.500.000 kn za fizičku osobu.

Teškim povredama ZNTP-a smatraju se nepoštene trgovačke prakse koje svojim dobavljačima nameću otkupljivači i/ili prerađivači ili trgovci iskorištavajući svoju značajnu pregovaračku snagu, a propisane su odredbama članka 4. do članka 12. ZNTP-a, uključujući propuste otkupljivača i/ili prerađivača ili trgovaca da postupe po rješenju Agencije, u dijelu koji se odnosi na obvezu izvršenja određenih mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje nepoštenih trgovačkih praksi (članak 20. stavak 1. podstavak 1.), kao i propuštanje usklađivanja ranije sklopljenih ugovora s odredbama ZNTP-a (članak 32.). Za te je povrede predviđena upravno-kaznena mjera do najviše 3.500.000 kn za pravnu osobu, odnosno 1.500.000 kn za fizičku osobu.

Lakšim povredama smatraju se propusti stranke u postupku, dakle otkupljivača/ili prerađivača ili trgovaca, da na zahtjev AZTN-a dostavi zatražene obavijesti u obliku pisanih očitovanja, potrebnih podataka ili dokumentacije (članak 17. stavak 3. ZNTP-a), kao i ne postupanje po predloženim preuzetim obvezama za izvršenje određenih mjera i uvjeta u za to određenim rokovima koje su privremenim rješenjem Agencije postale obvezne za stranku u postupku (članak 18. stavci 1., 2. i 3. i članak 20. stavak 2. ZNTP-a). Za ove je povrede zapriječena upravno-kaznena mjera do najviše 1.000.000 kn za pravnu osobu, odnosno 500.000 kn za fizičku osobu.

ZNTP predviđa i upravno-kaznene mjere u visini do najviše 100.000 kn za pravnu osobu, odnosno 25.000 za fizičku osobu, koja nema status stranke u postupku, ako propusti dostaviti po zahtjevu Agencije pisane obavijesti, podatke ili dokumentaciju.

- Sudska zaštita

Protiv rješenja AZTN-a nije dopuštena žalba, ali se može pokrenuti upravni spor pred nadležnim upravnim sudom; u drugom stupnju nadležan je Visoki upravni sud Republike Hrvatske.

Tužba ne zadržava izvršenje rješenja, osim u dijelu upravno-kaznene mjere.

Tužba protiv rješenja AZTN-agencije radi odlučivanja o postupovnim pitanjima ne zaustavlja tijek postupka.

- Jednaki tretman domaćih i inozemnih dobavljača

Bitno je također naglasiti kako ZNTP **jednako tretira domaće i inozemne dobavljače**.

Odluka o tome s kim će sklapati ugovore donose trgovci, u skladu sa svojom poslovnom politikom, sukladno konkurentnosti proizvoda dobavljača i preferencijama potrošača.

U tom bi smislu bilo preporučljivo udruživanje malih dobavljača, jer bi na taj način bili osnaženi i imali bolju pregovaračku poziciju u odnosima s trgovcima i otkupljivačima.

- Koja pitanja nisu u nadležnosti AZTN-a

S obzirom na napise i navode iz medija, kojima se AZTN upozorava zbog nepoduzimanja radnji i mjera u situacijama kada je u pitanje dovedena kvaliteta i zdravstvena ispravnost hrane, potrebno je razjasniti da **AZTN u smislu ZNTP-a nije ovlašten kontrolirati kvalitetu ni zdravstvenu i higijensku ispravnost poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda** koji se plasiraju na hrvatsko tržište, **već su za to zadužena nadležna inspekcijska tijela u skladu s posebnim propisima**.

Naime AZTN je u smislu ZNTP-a ovlašten utvrđivati samo činjenicu sadrži li pojedini ugovor između dobavljača i trgovca, ili dobavljača i otkupljivača i/ili prerađivača, odredbe o kvaliteti i vrsti poljoprivrednog i prehrambenog proizvoda te eventualno sadrži li popratna dokumentacija (primjerice, izdatnica, otpremnica, tovarni list i slično) podatak o kvaliteti proizvoda koji je predmetom ugovora.

Samo iznimno AZTN može ispitivati i samu kvalitetu poljoprivrednog i prehrambenog proizvoda u okviru konkretnog upravnog postupka. Takva bi iznimna situacija, primjerice, bila situacija kada trgovac/otkupljivač ili prerađivač jednostrano, u pisanom obliku raskine ugovor s dobavljačem, obrazlažući raskid ugovora isporučenom lošom kvalitetom proizvoda, odnosno da isporučeni proizvodi ne odgovaraju ugovorenoj kvaliteti. U toj situaciji AZTN može postupati samo ako joj dobavljač podnese formalni zahtjev za pokretanje postupka zbog jednostranog i neosnovanog raskida ugovora od strane trgovca, otkupljivača ili prerađivača, s obzirom na to da dobavljač smatra da su isporučeni proizvodi imali ugovorenu kvalitetu. Međutim, u tom iznimnom slučaju bi AZTN u upravnom postupku, zbog specifičnosti situacije i prirode predmeta, između ostalog morala odrediti i **dokaz vještačenjem po sudskom vještaku** odgovarajuće struke, a radi utvrđenja svih relevantnih činjenica i okolnosti bitnih za donošenje odgovarajuće odluke.

- Bitno razgraničenje nadležnosti između inspekcijskih službi Ministarstva financija i AZTN-a u situacijama prodaje proizvoda ispod nabavne cijene

U smislu odredbe članka 12. točke 14. ZNTP-a, AZTN je ovlašten utvrđivati isključivo činjenicu prodaje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvod ispod nabavne cijene u situacijama kada se ta prodaja obavlja prema krajnjem potrošaču. U tom slučaju AZTN utvrđuje po kojoj je nabavnoj cijeni trgovac na malo nabavio konkretni poljoprivredni ili prehrambeni proizvod i po kojoj ga je cijeni prodao krajnjem potrošaču.

AZTN može promatrati daljnji lanac opskrbe samo u iznimnom slučaju kada se trgovac na veliko i trgovac na malo nalaze u međusobnom odnosu povezanih društava u smislu propisa o trgovačkim društvima i propisa o računovodstvu.

U tom iznimnom slučaju promatra se, s jedne strane, odnos između samih povezanih društava, trgovca na veliko, kao dobavljača s trgovcem na malo, koji prodaje poljoprivredni ili prehrambeni proizvod krajnjem potrošaču, a s druge strane, odnos između tog trgovca na veliko i njegovog dobavljača (primjerice, proizvođača) koji s njim nije povezano društvo.

U tom iznimnom slučaju povezanih društava, najviša cijena nabave je najniža cijena po kojoj se proizvod može prodati krajnjem potrošaču. Primjerice, ako je trgovac na malo, kupio od trgovca na veliko s kojim se nalazi u odnosu povezanosti, proizvod po cijeni od 3 kune, a taj trgovac na veliko je nabavio isti proizvod od svog dobavljača koji s njim nije povezano društvo po cijeni od 5 kuna, trgovac na malo isti proizvod ne može prodati krajnjem potrošaču po cijeni manjoj od 5 kuna.

Na sve ostale slučajeve prodaje poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda ispod nabavne cijene, primjerice između trgovca na veliko i njihovih dobavljača (proizvođača), ili trgovca na veliko i trgovca na malo, ili otkupljivača ili prerađivača i trgovca, primjenjuju se isključivo odredbe Zakona o trgovini („Narodne novine“, br. 87/08., 96/08., 116/08., 76/09., 114/11., 68/13., 30/14.), kojim je nepošteno trgovanje zabranjeno, a prakse koje se smatraju nepoštenima jasno definirane.

Tako je između ostalog, **odredbom članka 64. stavka 1. Zakona o trgovini određeno da se nepoštenim trgovanjem smatra i prodaja robe ispod njezine nabavne cijene s porezom na dodanu vrijednost** pa je za povredu te odredbe propisana i odgovarajuća sankcija.

Upravni nadzor nad provedbom Zakona o trgovini provodi ministarstvo nadležno za gospodarstvo, a inspekcijski nadzor na provedbom istog nadležni inspektori Ministarstva financija (članak 66. Zakona o trgovini).

U okviru odredbi članak 68. Zakona o trgovini, inspektori Ministarstva financija imaju širok krug ovlaštenja pa tako između ostalog mogu, utvrde li da je trgovac učinio ili provodi radnju koja se smatra nepoštenih trgovanjem:

- zabraniti pravnoj ili fizičkoj osobi daljnje obavljanje djelatnosti trgovine na rok od najmanje 30 dana do otklanjanja utvrđenih nedostataka;
- izreći mjeru zabrane obavljanja djelatnosti trgovine onim proizvodima za koje je utvrđena povreda propisa.

Uz opisane mjere, za počinitelje je zapriječena i novčana kazna u iznosu od 5.000 kn do 300.000 kn za pravnu osobu, odnosno novčana kazna od 4.000 kn do 70.000 kn za odgovornu osobu u pravnoj osobi kao i fizičku osobu.

Jasno razgraničavanje nadležnosti između tijela državne uprave i Agencije te svijest adresata o ovlaštenjima koje imaju nadležne inspekcijske službe Ministarstva financija s jedne strane i Agencija s druge strane, bitno je između ostalog i radi promptnog reagiranja

tijela državne uprave i Agencije na povrede zakona i dobrih trgovačkih običaja, sve u cilju otklanjanja istih i uspostave zdrave klime u gospodarsko - pravnom prometu.

- Edukacija i jačanje svijesti među dionicima

Kao što je to naprijed već spomenuto, trgovci, otkupljivači i prerađivači su bili dužni do 31. ožujka 2018. godine uskladiti s odredbama ZNTP-a sve ugovore koje su s dobavljačima poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda sklopili do 7. prosinca 2017. godine, odnosno prije stupanja Zakona na snagu.

Kako bi se osigurale jasne i nedvojbene informacije te adresatima zakona dale smjernice oko postupanja i nužnih usklađivanja njihova poslovanja sa ZNTP-om, AZTN je tijekom prosinca 2017. godine putem Hrvatske gospodarske komore (HGK), Hrvatske udruge poslodavaca (HUP), Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata Zakona, prikupila pitanja vezana uz primjenu Zakona.

Odgovori na ta pitanja objedinjeni su u dokumentu od 5. veljače 2018. pod nazivom „**Odgovori na pitanja adresata Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom**“. Dodatna pojašnjenja vezana uz pitanja akcijske prodaje, asortimana i polica objavljena su 28. veljače, a 7. ožujka 2018. godine objavljena su detaljnija pojašnjenja pojma poljoprivredni i prehrambeni proizvod.

Ministarstvo poljoprivrede i AZTN su 30. ožujka 2018. izradili i **pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a**, koji je objavljen na mrežnim stranicama Agencije i dostupan je adresatima Zakona¹⁰⁴.

Dodatno, tijekom veljače i ožujka 2018. godine, održane su interaktivne radionice u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Rijeci, Puli i Varaždinu u kojima je sudjelovalo gotovo 700 sudionika.

Radionice su bile organizirane na način da je dr. sc. Krunoslav Karalić, pomoćnik ministra poljoprivrede uvodno davao uvid u materijalne odredbe Zakona. Gospođa Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja objašnjavala je procesne odredbe Zakona, a zatim su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i AZTN-a odgovarali na brojna pitanja sudionika. Najveći interes bio je usmjeren na akcije i popuste, asortimanski rabat, pozicioniranje proizvoda na policama trgovaca, te povrat neprodanih proizvoda.

Tako su predstavnici Ministarstva poljoprivrede i AZTN-a kroz pisana pojašnjenja i izravnu komunikaciju na radionicama odgovorili su na gotovo 200 pitanja.

- Aktivnosti AZTN-a nakon početka pune primjene ZNTP-a

Iako je ZNTP u punoj primjeni tek od 1. travnja 2018., dakle, nakon završetka razdoblja na koje se odnosi ovo Godišnje izvješće, držimo da je zbog iznimnog zanimanja javnosti ovdje

¹⁰⁴ Pročišćeni tekst Odgovora na pitanja adresata ZNTP-a objavljen je na mrežnim stranicama AZTN-a (<http://www.aztn.hr/nepostene-trgovacke-prakse/cesta-pitanja>) i na mrežnim stranicama Ministarstva poljoprivrede (<http://www.mps.hr>).

korisno spomenuti da je AZTN je do trenutka predaje ovog Izvješća, metodom uzorka, od trgovaca po službenoj dužnosti zatražio i zaprimio oko 150 ugovora koji su trgovci zaključili s domaćim i inozemnim dobavljačima kako bi utvrdila poštuju li trgovci odredbe ZNTP-a.

Riječ je o veoma složenom, zahtjevnom i dugotrajnom procesu, zbog kojeg pokrenuti postupak radi velikog opsega radnji koje je potrebno provesti kako bi se ustanovilo je li došlo do nepoštivanja odredbi ZNTP_a, može trajati od šest do devet mjeseci.

U trenutku predaje ovog Godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru, iako je analiza ugovora još uvijek u tijeku, AZTN je u 30-ak zaprimljenih ugovora uočio postojanje jedne ili više nejasnih, odnosno spornih odredbi. Budući da su pojedine odredbe tih ugovora nejasne, odnosno sporne, postojale su indicije za pokretanje postupaka. Slijedom toga, Agencija je po službenoj dužnosti protiv određenih trgovaca, odnosno otkupljivača i/ili prerađivača pokrenula 20 upravnih postupaka.

AZTN je zaprimio i nekoliko anonimnih prijava na temelju kojih je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak protiv nekoliko otkupljivača poljoprivrednih proizvoda.

Zbog zaštite poslovnih tajni ugovornih strana, Agencija ne može komentirati niti iznositi detalje o postupcima koji su u tijeku, ali će odluku kojom okončava konkretne postupke u cijelosti objaviti na svojim mrežnim stranicama.

AZTN će o svim meritornim odlukama koje će donijeti u pokrenutim postupcima detaljno izvijestiti u Godišnjem izvješću o radu Agencije za 2018. godinu.

Međunarodna suradnja AZTN-a

Najvažnija postignuća u segmentu međunarodnih aktivnosti AZTN-a u 2017. godini bila su: redovita aktivnost u Odboru za tržišno natjecanje OECD-a, sudjelovanja na seminarima Regionalnog centra OECD-a te posjet i održavanje radionice/seminara člana Odbora za tržišno natjecanje OECD-a u Agenciji.

Značajan je i doprinos Agencije u pregovorima o ECN+ Direktivi Europske komisije za jačanje neovisnosti i ovlasti nacionalnih agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, na čijim sastancima su predstavnici Agencije u 2017. godini redovito sudjelovali.

Svakako je važno napomenuti i redovno sudjelovanje u radu Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) te ostalih foruma kao što su ICN, UNCTAD i SEETO, kao i daljnje razvijanje bilateralne suradnje Agencije. Detaljniji prikaz ovih aktivnosti nalazi se u nastavku.

Multilateralna suradnja

OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak

OECD je forum na kojem vlade uspoređuju i razmjenjuju iskustva o politici, utvrđuju dobre prakse u odnosu na izazove koji dolaze i promiču odluke i preporuke u cilju stvaranja novih politika. OECD-ova misija je promicati politike kojima se unapređuje gospodarsko i socijalno blagostanje ljudi. OECD-ov Odbor za tržišno natjecanje najistaknutije je mjesto rasprava o politici i provedbi popisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Okuplja čelnike tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, promiče redovitu razmjenu iskustava i analizira najbolje prakse u važnim pitanjima politike tržišnog natjecanja. Rad odbora podržava Sektor za tržišno natjecanje OECD-ove Uprave za pitanja financija i poduzetništva.

Iako Hrvatska nije članica OECD-a, AZTN je u lipnju 2016. godine dobila status sudionika u OECD-ovom Odboru za tržišno natjecanje te od tada aktivno sudjeluje u radu tog tijela. Dobivanje tog statusa bio je rezultat prepoznavanja zalaganja Agencije u okviru OECD-ovih aktivnosti otvorenih državama nečlanicama te napora koji je Agencija, zajedno s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, uložila u stjecanje statusa sudionika. Naime, predstavnici AZTN-a redovito sudjeluju u aktivnostima koje su dostupne i zemljama nečlanicama, kao što su seminari OECD-ovog Regionalnog centra u Budimpešti. Riječ je o seminarima koje već godinama tradicionalno pohađaju članovi stručne službe Agencije. Isto tako, njeni stručnjaci aktivno sudjeluju u radu OECD-ovog Globalnog foruma koji se jednom godišnje održava u Parizu.

Na prvom sastanku OECD-ovog Odbora za tržišno natjecanje koji je održan u Parizu od 19. do 23. lipnja 2017. godine, AZTN je sudjelovao s pisanim priložima koji su se odnosili na Godišnje izvješće o radu AZTN-a za 2016. godinu te na izabranu temu sastanka o tzv. post-tržištima koja se u Hrvatskoj i u svijetu sve više razvijaju. Post-tržišta i tržišta vezanih usluga

i brige o potrošaču najčešće se razvijaju oko mreže autosalona, farmaceutske industriji te u drugim gospodarskim sektorima i granama.

Na drugom sastanku Odbora za tržišno natjecanje i Globalnog foruma tržišnog natjecanja OECD-a, koji su održani u Parizu od 4. do 8. prosinca 2017. godine, pisani prilog AZTN-a je bio na temu „*Safe Harbours*”, odnosno tzv. sigurnih luka za poduzetnike te digitalne ekonomije. Aktivno sudjelujući u raspravama i razmjenjujući iskustva s državama članicama i nečlanicama koje su kao i Republika Hrvatska ishodile pravo sudjelovanja u radu Odbora, AZTN stječe izravni uvid u najbolje prakse u pogledu prava i politike tržišnog natjecanja.

Nakon Međunarodne konferencije o pravu i politici zaštite tržišnog natjecanja kojom je obilježeno 20 godina rada AZTN-a, 16. studenog 2017. godine, gospođa Despina Pachnou, iz Odbora za tržišno natjecanje OECD-a za stručnu službu Agencije održala je seminar na temu „Suzbijanje zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave (bid rigging)“. Predstavljajući OECD, Pachnou je istakla kako OECD nije izvršno tijelo koje rješava predmete, nego forum za razmjenu iskustava koje na temelju dobrih i loših iskustava država sudionica izrađuje najbolje prakse. OECD širenju znanja o štetnosti zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave pridaje veliku pažnju ponajprije zbog važnosti javnih nabava i njihove ekonomske veličine u današnjem gospodarstvu. Na seminaru su prezentirani različiti oblici zabranjenih sporazuma u javnoj nabavi i preporuke koje je donio OECD za njihovo suzbijanje te su iznijeti konkretni primjeri nekih zemalja u borbi protiv zabranjenih sporazuma u javnoj nabavi.

ECN – Europska mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja

Europska mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) formirana je 2004. godine ponajprije radi ostvarivanja bliske suradnje nacionalnih tijela i Europske komisije koji zajednički osiguravaju usklađenu primjenu pravila koja jednako vrijede u svim članicama EU-a.

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2017. godine na 19 održanih sastanaka radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja sudjelovalo je 17 predstavnika AZTN-a.

AZTN je u godinu dana od Europske komisije zaprimio i analizirao 390 notifikacija koncentracija. Pokrenut je jedan postupak temeljem EU prava, dok su četiri predmeta još u tijeku.

AZTN je zaprimila i odgovorila na 34 zahtjeva za dostavu informacija agencijama država članica EU-a, a uputila je četiri takva zahtjeva prema drugim agencijama.

Kao i svake godine od stupanja u članstvo EU-a, predstavnik AZTN-a sudjelovao je u godišnjem programu obuke o zaštiti tržišnog natjecanja. Obuku za službenike tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a, u trajanju od mjesec dana, organizira Glavna uprava za tržišno natjecanje Europske komisije (dalje u tekstu: DG COMP). Cilj ovog oblika edukacije je prije svega usvajanje i usporedba pravila i procedura koje se primjenjuju u postupcima zaštite tržišnog natjecanja koji se vode u Komisiji, odnosno u nacionalnim

tijelima, ali i korisna razmjena iskustava i stvaranje kontakata s ekspertima koji rade na konkretnim predmetima. Stručnjak iz AZTN-a je bio raspoređen u antitrustovsku jedinicu A4 ECN&Private Enforcement. Zajedno s predstavnicima ostalih nacionalnih tijela prošao je obuku u odjelu za antitrust i odjelu za ocjenu koncentracija, kao i uobičajenu edukaciju o ustroju, organizaciji rada, etici, sigurnosti, provođenju nenajavljenih pretraga i raznim drugim procedurama u radu DG COMP-a. Uz to, sudjelovao je na sastancima vezanim uz rad na konkretnom predmetu. S druge strane, naš je stručnjak prezentirao ustroj i djelokrug rada AZTN-a te notifikacije s kojima se Agencija do sada susretala u svom radu.

Iako je Europska mreža tijela za zaštitu tržišnog natjecanja formirana još 2004. godine radi ostvarivanja bliske suradnje nacionalnih agencija i Europske komisije, uočeno je da nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja imaju velik potencijal za kvalitetniju suradnju. Naime, uočeno je da **nacionalne agencije rješavaju preko 85 posto predmeta iz područja zaštite tržišnog natjecanja**. Stoga nije dovoljno samo ovlastiti ih za provedbu pravila o zaštiti tržišnog natjecanja EU-a, već im je za učinkovito djelovanje potrebno osigurati odgovarajuća sredstva i alate. U tom je smislu krajem ožujka 2017. godine Europska komisija predložila nacrt Direktive kojima će se nacionalnim agencijama za zaštitu tržišnog natjecanja država članica omogućiti efikasnija provedba pravila o zaštiti tržišnog natjecanja Europske unije. Prijedlogom Direktive se omogućava poštovanje nacionalnih posebnosti, ali i dodatno osnažuje tijela država članica, nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja. Direktiva je prosljeđena Europskom parlamentu i Vijeću. Nakon donošenja, države članice su njezine odredbe obvezne prenijeti u svoje nacionalno zakonodavstvo.

U listopadu 2017. godine zaključen je prvi krug pregovora o sadržaju **Direktive Europskog parlamenta i Vijeća EU o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta**. U razdoblju od lipnja do listopada 2017. godine održavali su se sastanci u Vijeću EU na kojem su delegacije država članica EU, pa tako i Republike Hrvatske, iznosile Europskoj komisiji svoje primjedbe i komentare na prvi prijedlog teksta članaka Direktive, a osim pregovora u Vijeću, predstavnici tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica, 11. listopada 2017. godine sudjelovali su i na savjetovanju s Odborom za gospodarska i socijalna pitanja Europskog parlamenta, koji je izradio svoje izvješće i prijedloge izmjena u tekstu Direktive.

Sve države članice snažno podržavaju zakonodavnu inicijativu kojom će se ojačati učinkovitost rada tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Glavni naglasci su potreba da Direktiva uredi pitanja neovisnosti i resursa kako bi se omogućilo tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja da neovisno određuju svoje prioritete u radu i samostalno upravljaju svojim proračunom. Ujedno, podržavaju Direktivu da uređuje sve istražne alate koje države članice trebaju imati za uspješnu provedbu prava tržišnog natjecanja. Korisnim smatraju i odredbe Direktive o uzajamnoj pomoći i suradnji nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja kada provode predmete primjenom članka 101. ili članka 102. UFEU-a.

AZTN također snažno podržava usvajanje Direktive te kao najvažnije izdvaja uređenje pitanja neovisnosti i financijskih i ljudskih resursa kao osnovnih elemenata za učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja, osobito za male agencije. AZTN smatra da je potrebno i preciznije urediti odredbe koje se odnose na oslobođenje od kazne za fizičke osobe, osobito

kada je riječ o oslobođenju od kaznenog progona koje je u isključivoj nadležnosti kaznenog suda.

ICN – Međunarodna mreža tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja

Predstavnici AZTN-a sudjelovali su na 16. godišnjoj konferenciji Međunarodne mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ICN), koja se održavala od 10. do 12. svibnja 2017. godine u Portu, u organizaciji portugalske agencije za zaštitu tržišnog natjecanja.

Sudionici konferencije bili su predstavnici tijela za zaštitu tržišnog natjecanja i privatnog sektora iz cijeloga svijeta. Na konferenciji su također sudjelovali predstavnici Europske komisije - Opće uprave za tržišno natjecanje, OECD - Odbora za zaštitu tržišnog natjecanja, UNCTAD-a, WIPO-a i Međunarodne trgovačke komore (ICC).

Svrha konferencije bila je davanje cjelovitog uvida u postignuća radnih grupa ICN-a tijekom protekle godine, rasprava o načinu budućeg rada ICN-a te razmjena praktičnih iskustava i specifičnih problema s kojima se tijela za zaštitu tržišnog natjecanja zemalja svijeta susreću u provedbi svojih nadležnosti. Godišnja konferencija je tematski podijeljena na plenarni dio i na manje radne grupe u kojima sudionici sudjeluju prema svom izboru.

Prvu radionicu radne skupine o promicanju prava i politike tržišnog natjecanja na temu „Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja u javnoj nabavi-kako pomoći službenicima u javnoj nabavi u pripremi i provedbi natječaja sukladnih propisima o tržišnom natjecanju“ moderirala je dr. sc. Mirta Kapural iz AZTN-ovog Odjela za međunarodnu i europsku suradnju. Nakon uvodnih izlaganja i osvrtu na aktivnosti hrvatske Agencije (prezentiranje brošure - Vodiča za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi i suradnje s Komisijom za javnu nabavu) uslijedila su kratka predstavljanja aktivnosti nekoliko država.

UNCTAD – UN-ova Komisija za trgovinu i razvoj

Deseti Sofia Competition Forum, u organizaciji UNCTAD-a i bugarske Komisije za zaštitu tržišnog natjecanja, održan je 27. listopada 2017. godine u Sofiji, na temu “Razmjena informacija između konkurenata”. Zanimljive teme iz navedenog područja pripremili su i prezentirali predavači iz Europske komisije, UNCTAD-a, OECD-a, Italije, Austrije, Japana i Portugala te predstavnici zemalja sudionika iz Bugarske, Albanije, Hrvatske, Gruzije, Crne Gore, Srbije te Rusije.

Predstavnik stručne službe AZTN-a održao je prezentaciju s primjerom nedozvoljene razmjene informacija između poduzetnika te se razvila rasprava o svim prezentiranim predmetima uz komentare i zaključke sudionika. Predmetnom konferencijom obuhvaćena je i aktivna suradnja i razmjena podataka i informacija između više nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Predstavljeno je i treće izdanje SCF Newslettera uz doprinos AZTN-a sa šest članaka i jednom stručnom analizom.

SEETO - Opservatorij za promet jugoistočne Europe (*South-East Europe Transport Observatory*)

U 2017. godini održana su dva seminara u organizaciji i uz financijsko sponzorstvo SEETO-a i to u Tirani, od 2. do 3. ožujka, te u Podgorici, od 29. do 30. lipnja 2017. godine.

Seminari su kao i uvijek obrađivali aktualne teme u sektoru željezničkog prometa, a samim time jednim dijelom i teme vezane uz povrede tržišnog natjecanja na tom tržištu, uz primjer samo nekih: u okviru sastanka predstavnici nacionalnih tijela za željeznice iz Austrije, Njemačke te Europske komisije iznijeli su svoja iskustva vezana uz željeznicu kao što su implementacije direktiva i uredbi vezanih uz željeznički sektor u nacionalno zakonodavstvo, a također bilo je riječi o potrebi bržeg povezivanja susjednih država putem mreže željezničkih pruga i potrebi što jednostavnijeg i bržeg protoka u prvom redu roba, a zatim i putnika uz što je moguće manje administrativnih i graničnih barijera; usporedba procedura među pojedinim zemljama u rješavanju spornih povreda; pregled europskih direktiva vezanih uz nova pravila vremenskog rasporeda koji se primjenjuje na željeznički promet.; glavni ciljevi vezani uz željeznički teretni koridor Zapadni Balkan.

Bilateralna suradnja - Pomoć državama nečlanicama EU-a

Gospođa Vesna Patrlj, zamjenica predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja te predstavnice Odjela za međunarodnu i europsku suradnju, 17. srpnja 2017. godine, u prostorima Agencije, održale su sastanak s Nj. E. Olegom Tuleom, **veleposlanikom Moldavije**.

Sastanak je iniciralo Veleposlanstvo Moldavije u Budimpešti kao jedan od sastanaka vezanih uz razvijanje gospodarskih odnosa dviju zemalja koji se održavaju tijekom posjeta veleposlanika Hrvatskoj. Razmatrani su modeli suradnje s moldavskim tijelom za zaštitu tržišnog natjecanja, osobito u pogledu pomoći u pristupnim pregovorima. Naime, Moldavija od 2014. godine ima sklopljen Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU, ugovore o slobodnoj trgovini sa zemljama članicama EU te zemljama bivšeg Sovjetskog saveza i Turskom pa je stoga Moldavija zainteresirana za iskustva Hrvatske iz pristupnih pregovora. Predstavnice AZTN-a su naglasile kako su Agenciji u pogledu usklađivanja propisa s pravom i praksom EU-a veliku podršku pružili strani stručnjaci kroz niz EU projekata pomoći. Moldavsko tijelo je AZTN-u dostavilo pozivno pismo za suradnju, dok je Agencija pozvala moldavske kolege da sudjeluju na međunarodnom seminaru kojeg je, u suradnji sa Saveznom trgovinskom komisijom SAD-a, organizirala u rujnu 2017. godine.

Nakon Međunarodne konferencije kojom je obilježeno 20 godina rada AZTN-a, 16. studenog 2017. godine, u radnom posjetu AZTN-u je bio gospodin Ivo Jerkić, predsjednik **Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine**. Agencija s Konkurencijskim vijećem Bosne i Hercegovine ima sklopljen Sporazum o suradnji, a na radnom sastanku na kojem su

sudjelovali članovi Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, razmijenjena su iskustva o radu institucija dviju susjednih država.

Financiranje i unutarnji ustroj Agencije

Proračun Agencije

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a, sukladno članku 26. stavku 7. ZZTN-a, osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske. Financiranje rada i aktivnosti Agencije isključivo proizlazi iz sredstava koja se osiguravaju iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Agencija ne ostvaruje vlastite prihode. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje naplaćuje i izriče Agencija, sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a, prihod su Državnog proračuna Republike Hrvatske.

U Tablici 2. prikazuje se plan i izvršenje rashoda Agencije za 2017. godinu promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 2.: Plan i izvršenje rashoda AZTN-a po izvorima financiranja za 2017. godinu

Izvor financiranja	Plan 2017.	Izvršenje 2017.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja
11 - Opći prihodi i primici	11.246.302	11.033.251,52	98,11	99,24%
52 - Ostale pomoći i darovnice	2.438	2.437,89	100,00	0,02%
559 - Ostale refundacije iz pomoći EU	100.000	81.996,00	82,00	0,74%
Ukupno	11.348.740	11.117.685,41	97,96	100%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

AZTN se u 2017. godini financirao iz više izvora, i to iz izvora 1 - Opći prihodi i primici; izvor 52 - Ostale pomoći i darovnice i izvor 559 - Ostale refundacije iz pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga AZTN-a u Državnom proračunu RH za 2017. godinu iznosila su 11.348.740,00 kuna.

Izvršenje rashoda iznosilo je 11.117.685,41 kuna, što predstavlja 97,96 posto u odnosu na plan.

Pregled plana i izvršenja rashoda prikazan je u Tablici 3.

Tablica 3.: Plan i izvršenje rashoda AZTN-a za 2017. godinu prema proračunskoj klasifikaciji

Skupina/podskupina računa	Plan 2017.	Izvršenje 2017.	% izvršenja	Struktura izvršenja u %
1	2	3	4(3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	7.548.802	7.527.225,28	99,71	67,70
311 Plaće (bruto)	6.347.816	6.342.233,37	99,91	
312 Ostali rashodi za zaposlene	164.250	156.664,66	95,38	
313 Doprinosi na plaće	1.036.736	1.028.327,25	99,19	
32 Materijalni rashodi	3.439.438	3.303.804,86	96,06	29,72
321 Naknade troškova zaposlenima	472.750	442.171,93	93,53	
322 Rashodi za materijal i energiju	187.250	160.643,80	85,79	
323 Rashodi za usluge	2.573.250	2.527.375,38	98,22	
324 Naknade troškova osobama izvan RO	45.188	16.184,30	35,82	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	161.000	157.429,45	97,78	
34 Financijski rashodi	5.000	3.574,56	71,49	0,03
343 Ostali financijski rashodi	5.000	3.574,56	71,49	
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	355.500	283.080,71	79,63	2,55
422 Postrojenja i oprema	118.000	117.435,96	99,52	
423 Prijevozna sredstva	237.500	165.644,75	69,75	
Ukupno	11.348.740	11.117.685,41	97,96	100,00

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 7.527.225,28 kuna, odnosno 99,71 posto u odnosu na plan. Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene činili su 67,70 posto rashoda u odnosu na ukupne rashode. U odnosu na 2016. godinu rashodi za zaposlene veći su za 37.154,44 kuna, odnosno za 0,5 posto. Povećanje ovih rashoda odnosi se na povećanje osnovice i minulog rada.

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 3.303.804,86 kuna, odnosno 96,06 posto u odnosu na planirano, ili 29,72 posto u odnosu na ukupne rashode .

Najveći udio (76,50 posto) u materijalnim rashodima čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar ovih rashoda najznačajniji su rashodi za najam poslovnog prostora i opreme

koji s izvršenim iznosom od 1.461.301,38 kuna čine 57,82 posto rashoda za usluge. Agencija nije mogla utjecati na smanjenje istih.

Materijalni rashodi u odnosu na 2016. godinu povećani su za 27,73 posto. Do navedenog povećanja došlo je radi nadogradnje softvera za upravljanje dokumentima Meridio. Konkretno, cjelokupan projekt rješenja uključuje migraciju s postojeće baze podataka (Meridio) na novu podatkovnu bazu (HP Records Manager).

Bitno je naglasiti kontinuirano nastojanje da se uz minimalno utrošena sredstva optimalno iskoriste postojeći resursi. Tako se primjerice proces obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika i dalje provodi održavanjem redovitih *in-house* radionica (u kojima eksperti AZTN-a svojim kolegama prezentiraju zanimljive predmete na kojima su radili ili predmete iz prakse Europske komisije), kontinuirano se radi na praćenju dinamike svih izdataka potrebnih za uspješan rad, a posebice na odobravanju i praćenju rashoda za službena putovanja koji su obveza Agencije radi prisustvovanja radnim skupinama ECN (Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja). Za ove rashode uspostavljen je poseban proces planiranja i evaluacije s naglaskom da su za dio tih izdataka dobivene refundacije sredstava od EK, koje se kontinuirano uplaćuju u Proračun.

Financijski rashodi (34)

Financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 3.574,56 kuna, odnosno 71,49 posto u odnosu na planirano. Ti rashodi odnose se na bankarske troškove pri provođenju usluga deviznog poslovanja i izvršeni su u povećanom iznosu u odnosu na 2016. godinu.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su u 2017. godini 283.080,71 kuna ili 2,55 posto ukupnih rashoda Agencije. Ostvareno je značajno povećanje ovih rashoda u odnosu na 2016. godinu radi nabave vozila za službene potrebe, koje je zamijenilo vozilo nabavljeno 1998. godine, a imajući u vidu Smjernice za upravljanje voznim parkom koje je donijelo Ministarstvo uprave u suradnji sa Ministarstvom financija i Središnjim državnim uredom za središnju javnu nabavu te dotrajalost vozila, odnosno sigurnost u prometu.

Tablica 4. Prikaz izvršenja rashoda AZTN-a 2017. godine u odnosu na 2016. godinu

Grupa računa	Izvršenje 2016	Izvršenje 2017	Indeks 2017/2016
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	7.490.070,84	7.527.225,28	100,50
32 Materijalni rashodi	2.586.596,93	3.303.804,86	127,73
-za redovne aktivnosti AZTN (izvor 1)	2.538.075,30	3.219.370,97	126,84
-ostale pomoći i darovnice (izvor 52)	7.908,72	2.437,89	257,06
-za pomoći (izvor 559)	40.612,91	81.996,00	30,82
34 Financijski rashodi	2.689,33	3.574,56	132,92
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	116.619,80	283.080,71	242,74

Ukupno	10.195.976,90	11.117.685,41	109,04
---------------	----------------------	----------------------	---------------

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda AZTN-a za 2017. godinu u odnosu na izvršenje 2016. godine, vidljivo je povećanje ukupnih rashoda za 921.708,51 kuna, odnosno za 9,04 posto.

Agencija je do kraja godine 2017. godine znatno smanjila svoj plan i prikazala uštede u ukupnom iznosu od 680.681,59 kuna. Do ušteta je došlo zbog već spomenute fluktuacije zaposlenika, roditeljskih dopusta i dužih bolovanja.

Agencija je značajne uštede ostvarila i sklapanjem Ugovora o nabavi goriva s poduzetnikom INA d.d. Ugovor je sklopljen 31. ožujka 2017. godine na razdoblje od dvije godine. Agencija je Ugovor sklopila temeljem uvjeta iz Okvirnog sporazuma za nabavu goriva između Središnjeg državnog ureda za središnju javnu nabavu i INA - Industrija nafte d.d., Evidencijski broj 8/2016-1, KLASA: 406-01/16-03/13, URBROJ: 535-07/01-17-38 . Uključivanjem u postupak središnje javne nabave koji provodi Središnji državni ured za središnju javnu nabavu dokazan je potencijal ušteta u proračunu u smislu smanjenja cijena i nižih administrativnih troškova.

Unutarnji ustroj

AZTN je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN), Uredbom br. Vijeća (EZ) 1/2003, Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004. te od prosinca 2017. godine i Zakonom o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTF).

Nakon stupanja na snagu ZNTF-a kojim je proširena nadležnost i opseg poslova Agencije, proveden je postupak zapošljavanja šest novih stručnjaka koji će raditi na provedbi toga propisa.

AZTN jednom godišnje podnosi Hrvatskom saboru izvješće o radu za proteklu kalendarsku godinu. Hrvatski sabor, kao tijelo kojem Agencija odgovara za svoj rad, potvrđuje Statut Agencije kojim se uređuju unutarnja organizacija, način poslovanja i druga pitanja značajna za rad Agencije.

Radom Agencije upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja. Vijeće ima od pet članova. Predsjednika i članove Vijeća, na prijedlog Vlade RH, imenuje i razrješava Hrvatski sabor. Uvjeti za imenovanje i razrješavanje predsjednika i članova Vijeća, trajanje mandata i djelokrug Vijeća, uređeni su ZZTN-om.

Sukladno ZZTN-u, za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike Agencije i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja primjenjuju se opći propisi o radu.

Plaće u Agenciji se isplaćuju temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama te sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama¹⁰⁵.

Vijeće u upravljanju Agencijom na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije. Član Vijeća ne može biti suzdržan.¹⁰⁶

Stručna služba Agencije vodi postupke iz nadležnosti Agencije, odnosno u postupku utvrđuje sve činjenice i okolnosti te provodi dokaze relevantne za donošenje odluke.

- Zaposleni u Agenciji

U AZTN-u je na dan 31. prosinca 2017. godine bilo zaposleno ukupno **44 radnika** (uključujući i pet članova Vijeća).

Od toga je 34 radnika bilo izravno uključeno u provedbu propisa zakona iz nadležnosti Agencije. Pritom valja naglasiti da **na svakom predmetu pravilu radi tim** koji se, ovisno o složenosti predmeta, sastoji **od najmanje jednog pravника i najmanje jednog ekonomista**.

Preostalih 10 radnika obavljalo druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije.

Međutim, permanentan je problem odljeva stručnjaka, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom, koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada. Iako AZTN nema načina da samostalno riješi problem odljeva stručnjaka, još je veći problem što zbog primjene „klauzule 2 za 1“¹⁰⁷ ne može odmah zaposliti novog stručnjaka i početi ga educirati.

Ovdje treba spomenuti da je Europska komisija, prepoznavši ovaj problem, pri predlaganju prethodno spomenutog nacrta ECN+ Direktive o ovlašćivanju tijela država članica za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta, imala na umu upravo potrebu da se nacionalnim tijelima osiguraju dovoljna sredstva i mogućnost neovisne provedbe pravila EU-a o tržišnom natjecanju. Ostvarenje ovog cilja pratit će se kroz ispitivanje primjerenosti ljudskih i financijskih resursa nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, njihovim zadaćama, uključujući smjerove kretanja i usporedbu broja zaposlenih i proračuna.

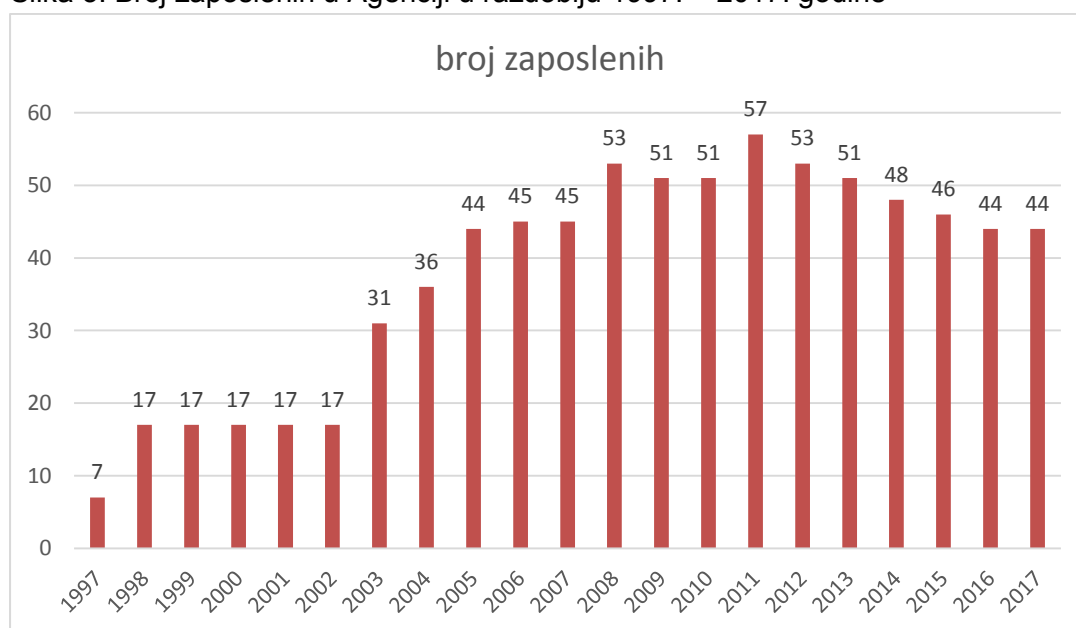
¹⁰⁵ Članak 2. Zakona o osnovici plaće u javnim službama, „Narodne novine“ br. 39/09. i 24/09.; Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama, „Narodne novine“ br.: 25/13., 72/13., 151/13., 9/14., 40/14., 51/14., 77/14., 83/14., 87/14., 120/14., 147/14., 151/14., 11/15., 32/15., 38/15., 60/15., 83/15., 112/15., 122/15. i 10/17.

¹⁰⁶ ZZTN; članak 31.

¹⁰⁷ Odluka o zabrani novog zapošljavanja službenika i namještenika u javnim službama („Narodne novine“, br. 70/2016 i 71/2018).

Na Slici 3. prikazano je kretanje broja zaposlenih u AZTN-u od 1997. – 2017. godine

Slika 3: Broj zaposlenih u Agenciji u razdoblju 1997. – 2017. godine

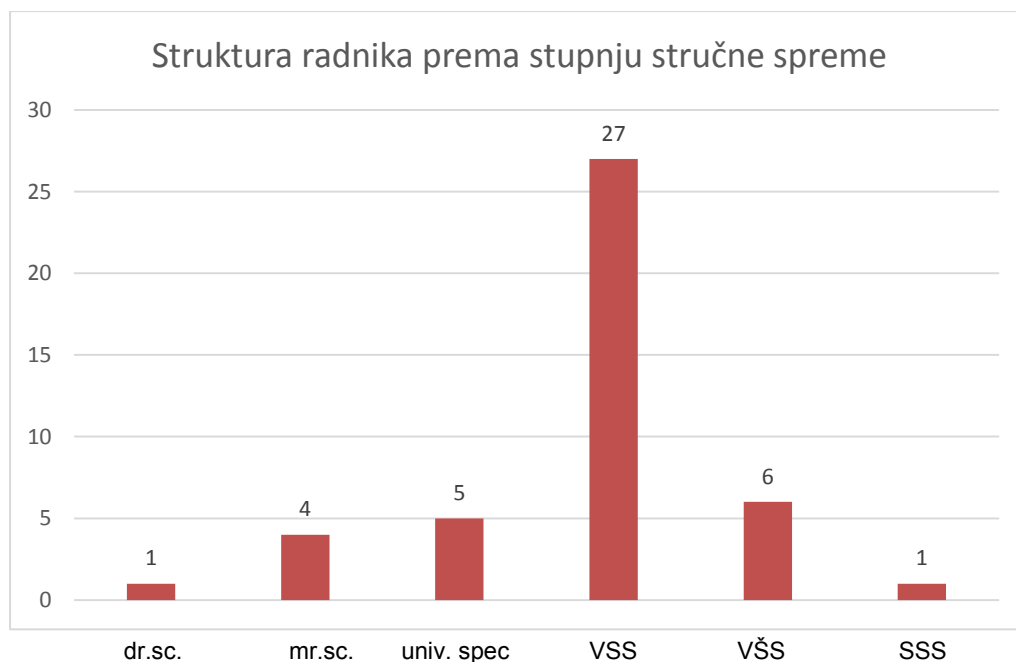

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Većinu zaposlenih u Agenciji čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 posto ima visoku ili višu stručnu spremu, dok je srednju stručnu spremu imao svega jedan zaposleni.

Na sljedećoj slici prikazana je struktura radnika Agencije u 2017. godini prema stupnju stručne spreme.

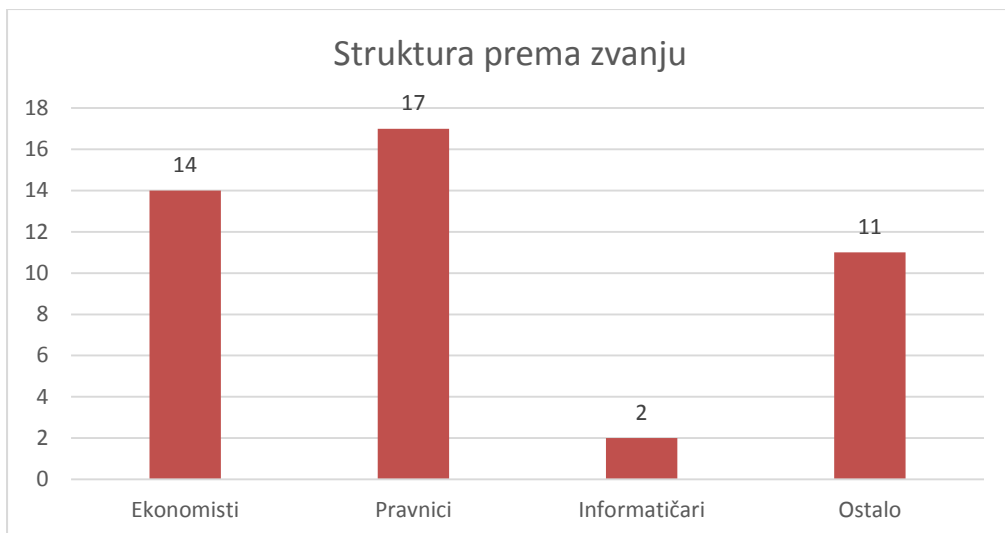
Slika 4: Struktura radnika AZTN-a u 2017. godini prema stupnju stručne spreme

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Većina zaposlenih, ukupno njih 80 posto, su magistri prava ili diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti.

Slika 5.: Struktura radnika AZTN-a u 2017. godini prema zvanju

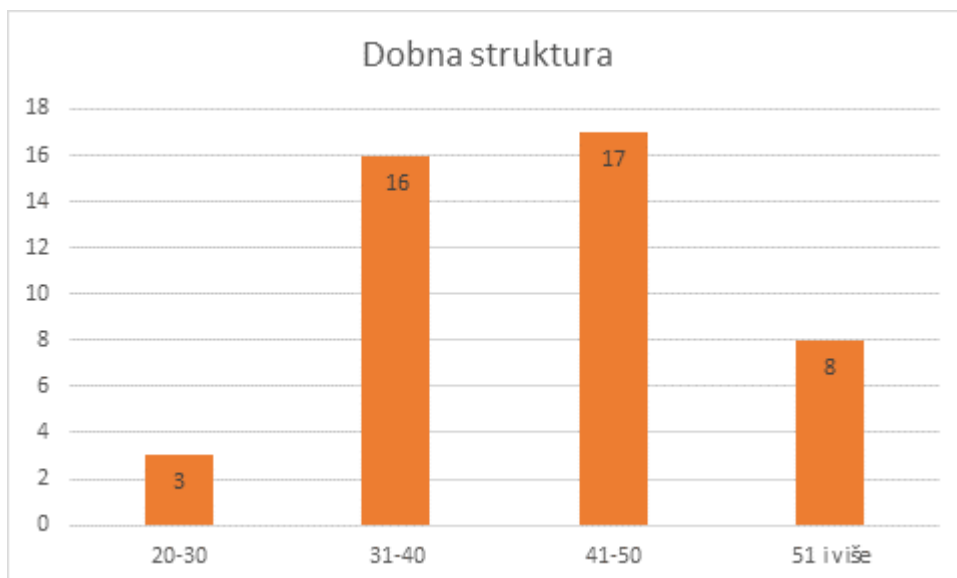

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Svi pravnici kao voditelji postupaka u nadležnosti AZTN-a moraju imati položen pravosudni ispit.

Prosječna dob radnika je 42 godine, a 43 posto zaposlenih u dobi je do 40 godina.

Slika 6.: Struktura zaposlenih u AZTN-u prema životnoj dobi

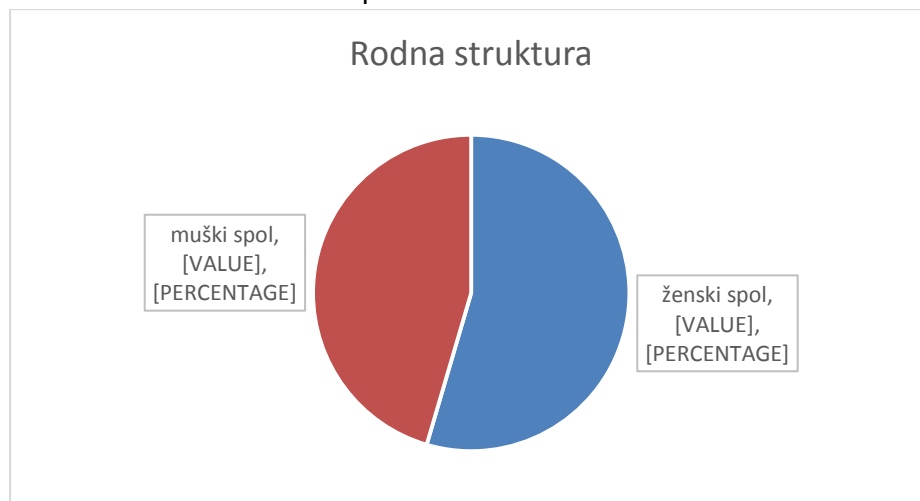

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Veći postotak zaposlenih žena u Agenciji (55 posto) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama. To

potvrđuje i rodna struktura na rukovodećim položajima. Dok je u Vijeću ZTN 60 posto žena, na ostalim rukovoditeljskim položajima u Agenciji ih je 64 posto.

Slika 7. Rodna struktura zaposlenih u AZTN-u

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Društveno odgovorno poslovanje u Agenciji (DOP)

AZTN je u najvećoj mogućoj mjeri, u svoje djelovanje ugradio vrijednosti društveno odgovornog poslovanja. Društvena odgovornost Agencije se prije svega očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećima.

U upravljanju ljudskim resursima, AZTN prilikom zapošljavanja primjenjuje praksu pružanja iste mogućnosti zapošljavanja svima.

Nastavno, u AZTN-u se podupire prijelaz mladih iz obrazovanja na posao kroz pripravništvo te mjeru stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Tijekom 2016. godine u Agenciji je dvoje polaznika pohađalo stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa.

Društveno odgovorno poslovanje Agencija pokazuje i u brizi za okoliš. Naime, uz razvrstavanje otpada te posebnu brigu o elektronskom otpadu koji se odlaže na ekološki prihvatljiv način, Agencija brine o potrošnji papira te stoga u svim situacijama u kojima je to moguće, elektronski obrađuje i dostavlja, odnosno prima podatke te kontinuirano radi na smanjenju potrošnje fotokopirnog papira.

Digitalizacija pismohrane Agencije

AZTN je krajem 2017. godine donio odluku i započela pripreme za izlučivanje arhivskog gradiva i digitalizaciju cjelokupnog arhivskog gradiva Agencije od 1997. godine nadalje.

Riječ je o veoma zahtjevnom i kompleksnom zadatku koji oduzima mnogo vremena ionako malobrojnim radnicima Agencije. Očekuje se da će posao biti dovršen za dvije do tri godine, čime će AZTN vjerojatno postati prvo potpuno digitalizirano tijelo državne uprave u Republici Hrvatskoj.

Zaključak

Aktivnosti Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u idućem razdoblju i dalje će biti usmjerene na utvrđivanje, otklanjanje i sankcioniranje najtežih oblika sprječavanja, ograničavanja i narušavanja tržišnog natjecanja, kao što su zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu i sklapanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika.

Zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu ugrožavaju kompetitivnu strukturu tržišta i onemogućavaju konkurentima ulazak ili rast na tržištu. To se naročito odnosi na isključujuće oblike zlouporaba kao što su odbijanje poslovanja, sheme rabata te obveze vezivanja.

Među prioritetima Agencije bit će i otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja kao što je sklapanje zabranjenih sporazuma, prvenstveno horizontalnih sporazuma između izravnih konkurenata (kartela).

S obzirom da su karteli u pravilu tajni sporazumi, ključni izazovi koji permanentno stoje pred Agencijom su kako otkriti kartel, odnosno kako saznati za njegovo postojanje te kako prikupiti čvrste dokaze o tome.

Naime, iako je Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (ZZTN) uveo institut pokajnika za poduzetnike koji sudjeluju u zabranjenom sporazumu koji pristupe Agenciji s ključnim dokazima o postojanju kartela, a zauzvrat dobivaju potpuno ili djelomično oslobođenje od kazne, taj institut do sada nije dao očekivane rezultate u otkrivanju i sankcioniranju kartela.

Iako, s jedne strane, možemo reći da taj institut nije dao nikakve rezultate niti u većini država članica EU-a (primjerice, u Italiji), s druge strane imamo činjenicu da je 90 posto postupaka Europska komisija pokrenula upravo na temelju informacija dobivenih od pokajnika.

Iako Agenciji za prikupljanje dokaza stoji na raspolaganju i institut nenajavljene pretrage, takve pretrage daju najbolje i najbrže rezultate ako je prikupljanje dokaza pripremljeno na temelju relevantnih informacija dobivenih od pokajnika. S tim u vezi valja skrenuti pozornost da zbog činjenice da Agencija za otkrivanje kartela koristi nenajavljene pretrage, Agencija sve do donošenja konačne odluke ne otkriva protiv koga vodi postupak.

Stoga će jedan od zadataka Agencije u sljedećem razdoblju biti promicanje pokajničkog programa i poticanje poduzetnika da se u taj program uključe, uz istovremeno jačanje tehničkog i stručnog jačanja svojih stručnjaka u području digitalne forenzike bez čije primjene u nenajavljenim pretragama danas nije moguće pronaći relevantne dokaze o narušavanju tržišnog natjecanja.

Međutim, Agencija mora skrenuti pozornost svim dionicima koji imaju bilo kakva saznanja ili sumnje o postojanju kartela, da to ne objavljuju u medijima, već da se odmah obrate Agenciji. U protivnom, čim saznaju da ih se javno sumnjiči za sudjelovanje u kartelu, sudionici kartela će imati dovoljno vremena da unište sve dokaze što će djelovanje Agencije učiniti besmislenim.

Očekuje se nastavak intenziviranja aktivnosti u kontroli koncentracija poduzetnika kao izravne posljedice pojačanih aktivnosti preuzimanja i spajanja poduzetnika i konsolidacije pojedinih tržišta koja je nastupila nakon višegodišnje stagnacije tih aktivnosti u razdoblju nedavne ekonomske i financijske krize.

Agencija će također nastaviti provoditi godišnja sektorska istraživanja tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo kao i sektorsko istraživanje tržišta tiska. U planiranju drugih sektorskih istraživanja, Agencija će se i ubuduće voditi načelom identifikacije tržišta s povećanom vjerojatnošću povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i posljedične štete za potrošače.

Većinu opisanih aktivnosti Agencija provodi od svog osnivanja 1997. godine. Riječ je o aktivnostima koje su po svojoj prirodi regulatornog karaktera i odnose se na sva tržišta i gospodarske sektore. Stoga je cilj u nadolazećem razdoblju urediti pravni status Agencije u skladu sa stvarnim sadržajem ovlasti i zadacima koje u praksi obavlja te je zakonski definirati kao nacionalno opće regulatorno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima.

Agencija će u odnosima s poduzetnicima, državnim tijelima i najširoj javnosti, u okviru svih svojih raspoloživih resursa, nastaviti aktivno promicati zaštitu tržišnog natjecanja .

Radi pravilne primjene EU propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija će u okviru Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) nastaviti aktivno surađivati s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a. Na širem međunarodnom planu Agencija će nastaviti suradnju sa OECD-om i ICN-om.

Zbog dobivanja nove nadležnosti vezanu uz primjenu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTF) koji je stupio na snagu 7. prosinca 2017., Agencija je Hrvatskom saboru podnijela na potvrdu Izmjene i dopune Statuta Agencije. Predmetne Izmjene i dopune Statuta Agencije odnose se na organizacijski ustroj i formiranje Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi te na odgovarajuće proširenje djelokruga Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja i stručne službe Agencije. Odluku o potvrđivanju Izmjena i dopuna Statuta Agencije, Hrvatski je sabor donio na 8. sjednici, održanoj 29. lipnja 2018. godine („Narodne novine“, br. 60/18).

Važno je napomenuti da su sredstva za provedbu ZNTF-a osigurana iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu, odnosno da je proračun Agencije povećan za 1.360.628,00 kuna. Tim su iznosom osigurana sredstva za nabavu odgovarajuće opreme, povećani dio režijskih troškova i plaće šest novih zaposlenika. Nakon nabave opreme i provedenog javnog natječaja, Agencija je u prvom tromjesečju 2018. godine zaposlila četiri pravnik a s položenim pravosudnim ispitom i dva ekonomista.

Osim vođenja upravnih postupaka u smislu ZNTF-a, Agencija aktivno surađuje s Ministarstvom poljoprivrede, dajući stručnu podršku u izradi službenih stajališta o pojedinim odredbama nacрта Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zabranjenim trgovačkim

praksama u lancu opskrbe hranom. Intenzivan rad Agencije u tim aktivnostima očekuje se i u sljedećem izvještajnom razdoblju.

Međutim, kako bi se aktivnosti na području zaštite tržišnog natjecanja i zabrane nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom i dalje uspješno ostvarivale, neophodno je da Agencija zadrži odnosno ojača svoju neovisnost i samostalnost u primjeni propisa te da za tu svrhu na raspolaganju ima dovoljne financijske i ljudske resurse. To prije svega znači mogućnost zapošljavanja potrebnog broja stručnjaka i proračun koji omogućuje njihovu edukaciju i usavršavanje u primjeni potrebnih istražnih alata.

Upravo zbog toga, Agencija će u idućem razdoblju nastaviti angažman i dati doprinos oblikovanju i usvajanju Direktive Europskog parlamenta i Vijeća EU o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta čiji je cilj jačanje učinkovitosti agencija u provedbi propisa i osiguravanja učinkovitog i potpunog funkcioniranja unutarnjeg tržišta

Europske

unije.

PRILOG I. Odluke Agencije iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, klasa	Predmet	Područje	Vrsta odluke	„Narodne novine“
1	09.01.2017. godine 011-01/2016-02/034	Ministarstvo financija - Prijedlog Uredbe o Tarifi upravnih pristojbi	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
2	09.01.2017. godine 011-01/2016-02/008	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
3	09.01.2017. godine 011-01/2016-02/036	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o željeznici	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
4	09.01.2017. godine 011-01/2015-02/019	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku - Nacrt prijedloga Iskaza s Tezama za Prijedlog Obiteljskog zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
5	18.01.2017. godine 011-01/2017-02/001	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
6	18.01.2017. godine UP/I 034-03/2015-01/043	AZTN protiv Ukop d.o.o., Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje	

7	19.01.2017. godine UP/I 034-03/2016-02/008	Zagorski metalac d.o.o., Zabok i Koprivnica plin d.o.o. i Koprivnica opskrba d.o.o., Koprivnica	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika	
8	26.01.2017. godine UP/I 034-03/2016-02/011	Spar AG, Austrija i Billa d.o.o., Zagreb, Billa Nekretnine d.o.o., Zagreb, Minaco d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
9	26.01.2017. godine UP/I 034-03/2016-02/009	VIPnet d.o.o., Zagreb i Metronet Telekomunikacije d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
10	02.02.2017. godine 011-01/2017-02/002	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Prijedlog Direktive Europskog parlamenta i Vijeća provedbi Direktive 2006/123 EZ o uslugama na unutarnjem tržištu, kojom se utvrđuje postupak obavješćivanja kad je riječ o sustavima ovlašćivanja i zahtjevima povezanim s uslugama te o izmjeni Direktive 2006/123/EZ u Uredbe(EU) br. 1024/2012 o administrativnoj suradnji putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
11	09.02.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/020	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
12	17.02.2017. godine 011-01/2016-02/016	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka zakona o provedbi uredbe (EU) br. 511/2014 u mjerama usklađivanja za korisnike protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji.	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

13	17.02.2017. godine 011-01/2017-01/001	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Nacrt Prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
14	24.02.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/021	AZTN protiv BAT Hrvatska d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
15	24.02.2017. godine UP/I 034-03/2016-02/010	Müller Trgovina Zagreb d.o.o., Zagreb i dio poduzetnika Konzum d.d., Zagreb (Kozmo)	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
16	24.02.2017. godine 011-01/2017-02/003	Vlada Republike Hrvatske / Ured za zakonodavstvo - Nacrt prijedloga Zakona o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
17	03.03.2017. godine 011-01/2017-02/006	Ministarstvo financija - Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa za Prijedlog Zakona o tržištu kapitala	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
18	09.03.2017. godine UP/I 034-03/2014-01/028	AZTN protiv Grand auto d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje	
19	09.03.2017. godine 011-01/2017-02/007	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Prijedlog zakona o regulaciji tržišta željezničkih usluga i zaštiti prava putnika u željezničkom prijevozu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
20	09.03.2017. godine 011-01/2017-02/009	Ministarstvo zdravstva - Nacrt Prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

21	13.03.2017. godine 011-01/2017-02/008	Državni zavod za intelektualno vlasništvo - Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
22	14.03.2017. godine 011-01/2017-02/010	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Konačni prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 757/2015 od 29. travnja 2015. o praćenju emisija ugljikova dioksida iz pomorskog prometa, izvješćivanju o njima i njihovoj verifikaciji te o izmjeni Direktive 2009/16/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
23	14.03.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/024	AZTN protiv Hrvatske udruge banaka	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
24	24.03.2017. godine 011-01/2017-02/011	Ministarstvo poljoprivrede - Prijedlog Zakona o drvenastim kulturama kratkih ophodnji	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
25	04.04.2017. godine 011-01/2017-02/012	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Konačni prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 517/2014 od 16. travnja 2014. o fluoriranim stakleničkim plinovima i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 842/2006 (EU)	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
26	06.04.2017. godine 011-01/2016-02/035	Ministarstvo poljoprivrede - Nacrt prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
27	10.04.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/001	OTP banka d.d., Zadar i Societe Generale Splitska banka d.d., Split	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

28	19.04.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/002	RWE Hrvatska d.o.o., Zagreb i KOPRIVNICA PLIN - distribucija plina d.o.o., Koprivnica i KOPRIVNICA OPSKRBA - opskrba plinom d.o.o., Koprivnica	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
29	20.04.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/004	Ivan Jurić-Kaćunić, Zagreb i Radio Dalmacija d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
30	20.04.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/003	Ivan Jurić-Kaćunić, Zagreb i Enter Zagreb d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
31	20.04.2017. godine 011-01/2017-02/014	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku - Konačni Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ravnopravnosti spolova	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
32	05.05.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/028	AZTN protiv članova Vijeća udruženja cestovnog putničkog prometa HGK	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
33	05.05.2017. godine UP/I 034-03/2015-01/036	AZTN protiv Fred Bobek d.o.o., Vodice - utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	49/2017
34	05.05.2017. godine UP/I 034-03/2015-01/037	AZTN protiv Duing d.o.o., Viškovo - utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	49/2017
35	05.05.2017. godine 011-01/2017-02/015	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Nacrt konačnog prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o željeznici	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

36	11.05.2017. godine UP/I 034-03/2017-01/002	AZTN protiv Zavoda za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, Osijek	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
37	23.05.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/031	AZTN protiv Centra za vozila Hrvatske d.d., Zagreb i Hrvatskog autokluba, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
38	23.05.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/005	Časnik Finance d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija i Business Media Croatia d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razine	
39	23.05.2017. godine 011-01/2017-02/017	Vlada Republike Hrvatske / Ured za zakonodavstvo - Prijedlog Uredbe o provedbi postupka procjene učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
40	23.05.2017. godine 011-01/2017-02/016	Središnji državni ured za šport - Nacrt prijedloga Iskaza s tezama za Zakon o športu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
41	31.05.2017. godine 011-01/2017-02/019	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Nacrt prijedloga Zakona o sprječavanju unošenja i širenja stranih te invazivnih stranih vrsta i upravljanju njima, s Konačnim prijedlogom zakona - Prijedlog Iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

42	31.05.2017. godine 011-01/2017-02/018	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode, s Konačnim prijedlogom Zakona - Prijedlog Iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
43	09.06.2017. godine UP/I 034-03/2013- 02/007	Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb - ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Odluka o djelomičnom ukidanju rješenja klasa: UP/I 034-03/13-02/007, urbroj: 580-06/41-14- 096, od 19. ožujka 2014. godine	75/17
44	09.06.2017. godine UP/I 034-03/2016- 02/006	OT-Optima Telekom d.d., Zagreb i H1 Telekom d.d., Split - ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Ocjena o uvjetnoj dopuštenosti koncentracije na 2. razini	80/17
45	12.06.2017. godine UP/I 034-03/2017- 01/004	AZTN protiv Dukat d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
46	12.06.2017. godine 011-01/2017-02/020	Ministarstvo zdravstva - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti - Prijedlog Iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
47	13.06.2017. godine UP/I 034-03/2017- 01/003	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
48	30.06.2017. godine 011-01/2017-02/022	Ministarstvo financija - Nacrt prijedlog Zakona o reviziji	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
49	30.06.2017. godine UP/I 034-03/2017- 02/006	Arriva Hrvatska d.o.o., Osijek, i Autotrans d.o.o., Cres; - ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	

50	13.07.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/008	Hrvoje Barišić / Antena FM d.o.o., Zagreb i Obiteljski radio d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
51	13.07.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/009	Baunit Beteiligungen GmbH (BBG), Austrija i dio udjela i imovine W&P Baustoffe GMBH, Austrija i Konoč, Kerm & Co. Kg, Austrija	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
52	13.07.2017. godine 011-01/2017-02/021	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Nacrt prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 511/2014 o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
53	13.07.2017. godine 034-03/2017-02/007	Katijan Knok, Zagreb i Uma FM d.o.o., Zagreb i Radio Croatia d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
54	24.07.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/010	Društvo za konsalting i upravljanje Athabasca Investment d.o.o., Tomislavgrad, BiH / Eurocable group d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika	
55	24.07.2017. godine 011-01/2017-02/024	Ministarstvo zdravstva - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o zdravstvenoj zaštiti	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
56	24.07.2017. godine 011-01/2017-02/023	Ministarstvo kulture - Prijedlog Ugovora između Hrvatske radiotelevizije i Vlade Republike Hrvatske za razdoblje od 1.1.2018.-31.12.2022. - prijedlog Zaključka	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

57	11.08.2017. godine 034-08/2017-01/004	Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije - Prijedlog Pravilnika o cijenama usluga i standardu usluga	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
58	17.08.2017. godine 011-01/2017-02/004	Hrvatska udruga poslodavaca - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o tržištu plina („Narodne novine“, br. 16/17.)	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
59	17.08.2017. godine 011-01/2017-02/025	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture - Konačni prijedlog Zakona o regulaciji tržišta željezničkih usluga i zaštiti prava putnika u željezničkom prijevozu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
60	17.08.2017. godine 011-01/2017-02/026	Ministarstvo unutarnjih poslova - Okvirni sporazum između MUP-a i HS Produkta o poslovnoj suradnji na testiranju i ispitivanju naoružanja i vojne opreme	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
61	15.09.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/003	Ivan Jurić-Kačunić i Radio Enter, Zagreb i Radio Dalmacija, Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno-kaznenoj mjeri	
62	15.09.2017. godine 011-01/2017-02/028	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka Zakona o otocima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
63	15.09.2017. godine 011-01/2017-02/029	Državna geodetska uprava - -Nacrt prijedloga Iskaza za Nacrt prijedloga Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
64	15.09.2017. godine 011-01/2017-02/027	Državni zavod za intelektualno vlasništvo -Nacrt prijedloga Zakona o zaštiti neotkrivenih znanja i iskustva te poslovnih informacija (poslovnih tajni)	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

65	15.09.2017. godine 011-01/2017-02/030	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Obrazac Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o strateškim investicijskim projektima Republike Hrvatske	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
66	15.09.2017. godine 011-01/2016-02/035	Ministarstvo poljoprivrede - Konačni prijedlog Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
67	26.09.2017. godine UP/I 034-03/17-01/012	AZTN protiv Hrvatskog autokluba, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
68	11.10.2017. godine 011-01/2017-02/031	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
70	11.10.2017. godine 011-01/2017-02/032	Ministarstvo financija - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o platnom prometu s Tezama	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
71	11.10.2017. godine UP/I 034-03/2017- 01/015	AZTN protiv Autotransport Karlovac d.d., Karlovac i Čazmatrans promet d.o.o., Čazma	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
72	20.10.2017. godine UP/I 034-03/17-01/014	AZTN protiv F&F Rail d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
73	20.10.2017. godine 011-01/2017-02/033	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o razvoju Grada Vukovara i Teze za sadržaj propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

74	08.11.2017. godine UP/I 034-03/2016-01/008	AZTN protiv BSH kućanski uređaji d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
75	08.11.2017. godine UP/I 034-03/2017-01/008	AZTN protiv Webasto Thermo & Comfort – avtomobilska tehnika d.o.o. – Podružnica Velika Gorica, Velika Gorica - utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	122/17
76	23.11.2017. godine 011-01/2017-02/035	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Nacrt Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o državnoj potpori za istraživačko- razvojne projekte	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
77	23.11.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/008	Hrvoje Barišić i Antena FM, Zagreb i Obiteljski radio, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno- kaznenoj mjeri	
78	23.11.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/007	Katijan Knok i Uma FM, Zagreb i Radio Croatia, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o upravno- kaznenoj mjeri	
79	23.11.2017. godine UP/I 034-03/2017-01/013	AZTN protiv Hrvatskog društva skladatelja, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
80	23.11.2017. godine UP/I 034-03/2017-02/011	SLOVENIA BROADBAND S.A.R.L; LUXEMBURG I NOVA TV D.D.; ZAGREB - ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije	
81	30.11.2017. godine 011-01/2017-02/037	Ministarstvo financija - Prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o platnom prometu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

82	30.11.2017. godine 011-01/2017-02/036	Ministarstvo financija - Prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Zakon o tržištu kapitala	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
83	13.12.2017. godine 011-01/2017-02/039	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta - Nacrt prijedloga Zakona o državnoj potpori za istraživačko-razvojne projekte	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
84	14.12.2017. godine UP/I 034-03/2017- 01/016	AZTN protiv HZZO, Mediligo d.o.o. Zagreb, Medtronic Adriatic d.o.o. Zagreb, Oktal Pharma d.o.o. Zagreb, Ljekarne Olujčić Split	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
85	14.12.2017. godine UP/I 034-03/2017- 01/016	AZTN protiv HZZO, Mediligo d.o.o. Zagreb, Medtronic Adriatic d.o.o. Zagreb, Oktal Pharma d.o.o. Zagreb, Ljekarne Olujčić Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
86	14.12.2017. godine 011-01/2017-02/040	Vlada Republike Hrvatske / Ured za zakonodavstvo - Prijedlog plana zakonodavnih aktivnosti za 2018. godinu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
87	21.12.2017. godine 011-01/2017-02/038	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova - Nacrt prijedloga Zakona o potvrđivanju Sporazuma o partnerstvu o odnosima i suradnji između Europske unije i njezinih država članica s jedne strane i Novog Zelanda, s druge strane, s Nacrtom konačnog prijedloga Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
88	21.12.2017. godine 011-01/2017-02/041	Ministarstvo vanjskih i europskih poslova - Nacrt prijedloga Zakona o potvrđivanju Okvirnog sporazuma između Europske unije i njezinih država članica s jedne strane i Australije, s druge strane, s Nacrtom konačnog prijedloga Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

PRILOG II. Odluke sudova iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

	Datum, Klasa	Tužitelj	Odluke Agencije	Vrsta odluke
1	03.01.2017. godine UP/I 030-02/09-01/011 UsII-32/15-2	AMIS TELEKOM d.o.o., Zagreb	Rješenje od 28.4.2015. godine	Presuda - tužba se odbija
2	30.01.2017. godine UP/I 030-02/11-01/024 UsII-60/16-2	PRESEČKI GRUPA d.o.o., Krapina	Rješenje od 27.12.2012. godine	Presuda – tužbeni zahtjev se odbija
3	03.02.2017. godine UP/I 034-03/15-01/046 UsII-105/16	MARIJA PERIČIĆ, vl. Obrta BILA RUŽA, Split	Rješenje od 25.5.2016. godine	Presuda – tužbeni zahtjev se odbija
4	23.02.2017. godine UP/I 034-03/14-01/014 UsII-209/16	ZLATNI LIPANJ j.o.o.o., Zlatar Bistrica	Rješenje od 24.11.2016. godine	Presuda – tužbeni zahtjev se odbija
5	27.02.2017. godine UP/I 034-03/14-01/009 UsII-185/16	ABIES d.o.o., Križevci	Rješenje od 3.10.2016. godine	Presuda – tužbeni zahtjev se odbija

6	24.04.2017. godine 034-03/16-01/076 UsII – 5/17	NEVEN PERICA, Zagreb	Obavijest od 14.12.2016. godine	Presuda - tužba se odbacuje
7	19.6.2017. godine UP/I 034-03/16-01/020 UsII – 58/17	SRETAN JUKIĆ, Jastrebarsko	Rješenje AZTN-a od 9.2.2017. godine	Presuda - tužba se odbija
8	28.5.2017. godine UP/I 034-03/15-01/009 UsII – 208/15	ZLATNI LIPANJ, j.d.o.o., Zlatar Bistrica	Rješenje od 24.11.2016. godine	Presuda – tužbeni zahtjev se odbija
9	22.9.2017. godine UP/I 034-03/2013-01/010 UsII – 15/2016	CITY EX d.o.o. za prijenos poslovne dokumentacije, Zagreb	Rješenje od 26.11.2015. godine	Presuda - tužba se odbija

PRILOG III. Odluke o upravno-kaznenim mjerama iz 2017. godine objavljene na mrežnim stranicama AZTN-a

Br	OBVEZNIK upravne pristojbe	Vrsta povrede	IZNOS (HRK)
1	Ivan Jurić Kačunić, poduzetnik u smislu članka 3. ZZTN-a (Klasa UP/I 034-03/2017-02/003, Ivan Jurić-Kačunić, Zagreb i Enter Zagreb d.o.o., Zagreb)	nepodnošenje prijave koncentracije	30.000,00
2	Katjan Knok, poduzetnik u smislu članka 3. ZZTN-a (Klasa UP/I 034-03/2017-02/007, Katijan Knok, Zagreb i UMA FM d.o.o., Zagreb i Radio Croatia d.o.o, Zagreb)	nepodnošenje prijave koncentracije	30.000,00
3	Hrvoje Barišić, poduzetnik u smislu članka 3. ZZTN-a (Klasa UP/I 034-03/2017-02/008, Hrvoje Barišić / ANTENA FM d.o.o., Zagreb i Obiteljski radio d.o.o., Zagreb)	nepodnošenje prijave koncentracije	19.000,00
			79.000,00

Sažetak Godišnjeg izvješća o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje u tekstu: Agencija ili AZTN) temeljem zakonske obveze podnošenja godišnjeg izvješća o radu Hrvatskom saboru za proteklu kalendarsku godinu, izradila je i podnosi Hrvatskom saboru Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu.

Izvješće se podnosi kako bi se političku, gospodarsku i stručnu javnost informiralo o aktivnostima AZTN-a u 2017. godini i time osigurala transparentnost rada te dodatno doprinijelo afirmaciji i zaštiti tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj.

Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja („Narodne novine“, br. 79/09. i 80/13.; dalje u tekstu: **ZZTN**), zaštita tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj povjerena je Agenciji za zaštitu tržišnog natjecanja.

Agencija, kao pravna osoba s javnim ovlastima čiji je osnivač Republika Hrvatska, temeljem odluke Hrvatskoga sabora i posebnog zakona (ZZTN-a), samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti.

Nadležnost Agencije je, osim ZZTN-om, uređena i zakonodavstvom Europske unije. To se odnosi na izravnu primjenu članka 101. i članka 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu: UFEU) u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. siječnja 2003. godine, str. 1-25., SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 1., str. 165-189, te na kontrolu koncentracija u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika (Tekst značajan za EGP); SL L 24, 29. siječnja 2004. godine, str. 1.-22., SL posebno izdanje na hrvatskom jeziku poglavlje 8., svezak 5., str. 73-94.

Krajem 2017. godine **Agencija je postala nadležna i za provođenje Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom** („Narodne novine“, br. 117/17; dalje u testu: ZNTP), koji je stupio na snagu 7. prosinca 2017. godine. AZTN o tom području prvi puta podnosi izvješće u ovom godišnjem izvješću.

Unutarnji ustroj i način poslovanja, opći akti Agencije i druga pitanja značajna za rad Agencije uređena su **Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja** koji je potvrdio Hrvatski sabor.

Agencijom **upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja** (dalje: Vijeće). Vijeće ima pet članova. Predsjednika i članove Vijeća **na prijedlog Vlade RH imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor**. Uvjeti za imenovanje i trajanje mandata članova Vijeća kao i djelokrug njihova rada uređeni su ZZTN-om.

Tako članovi Vijeća ne mogu biti državni dužnosnici, osobe koje obnašaju dužnosti u tijelima političkih stranaka, niti članovima uprava, nadzornim odborima ili upravnim vijećima poduzetnika. Također, ne smiju biti članovi bilo kojih drugih oblika interesnog udruživanja koji bi mogli dovesti do sukoba interesa.

Predsjednik i članovi Vijeća zaposleni su u Agenciji, a imenuju se na razdoblje od pet godina.

Predsjednik Vijeća zastupa i predstavlja Agenciju te odgovara za zakonitost njezinih odluka.

Vijeće u upravljanju Agencijom na svojim sjednicama donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije, većinom od najmanje tri glasa. Pri glasovanju nitko ne može biti suzdržan.

Područje tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj prvi je put uređeno Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja iz 1995. godine, koji je uz uvođenje osnovnih pravila tržišnog natjecanja koja vrijede u Europskoj uniji, osigurao osnivanje neovisne institucije za provedbu pravila tržišnog natjecanja. **AZTN je osnovan odlukom Hrvatskog Sabora od 20. rujna 1995. godine**, a s radom je započeo 1997. godine.

Zadatak AZTN-a je onemogućiti i sankcionirati sprječavanje, ograničavanje i narušavanje **tržišnog natjecanja** (dalje u tekstu: narušavanje) **kroz zabranjene sporazume između poduzetnika i zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu**. Osim toga je nadležan za **kontrolu dopuštenosti koncentracija poduzetnika**.

U vođenju postupka te ispitivanju i analizi tržišta, AZTN se koristi posebnim ovlastima propisanim ZZTN-om. Međutim, osim implementacije propisa, jednako je važna zadaća Agencije aktivno promicanje politike i prava tržišnog natjecanja, Najvažniji alat Agencije na tom području je institut davanja stručnih mišljenja o nacrtima zakona i drugih propisa koji sadrže odredbe koje mogu utjecati na tržišno natjecanje. Takva mišljenja AZTN daje na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade Republike Hrvatske (dalje u tekstu: Vlada RH), središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. AZTN može dati i mišljenja na važeće propise.

U predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika ili zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu, Agencija uz odredbe ZZTN-a, može paralelno primijenjivati i odredbe članka 101. UFEU-a (zabranjeni sporazumi) i članka 102. UFEU-a (zlouporabe vladajućeg položaja). U slučaju kad primijenjuje europsko pravo, AZTN putem Europske mreže nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) usko surađuje s Europskom komisijom i tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU-a. U pravilu je riječ o vrlo složenim i dugotrajnim postupcima.

Postupak utvrđivanja zabranjenog sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja AZTN uvijek pokreće po službenoj dužnosti. Inicijativu za pokretanje takvog postupka može u obliku pisanog zahtjeva, obavijesti, prigovora ili drugog podneska podnijeti svaka fizička ili pravna osoba, strukovna ili gospodarska interesna udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, Vlada RH, odnosno tijela središnje državne uprave i lokalne ili područne (regionalne) samouprave.

Kada u provedenom postupku utvrdi povredu ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU-a, Agencija utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere koje mogu iznositi do najviše 10 posto vrijednosti ukupnog godišnjeg prihoda poduzetnika. Odluku o visini upravno-kaznene mjere Agencija određuje primjenom kriterija propisanih ZZTN-om a detaljno uređeni posebnom uredbom Vlade RH. Tako se, primjerice, pri utvrđivanju visine upravno-kaznene mjere u obzir uzima težina, trajanje povrede, otegotne i olakotne okolnosti, recidivizam, suradnja s Agencijom tijekom postupka i slično.

Protiv rješenja Agencije nije dopuštena žalba. Međutim, nezadovoljna stranka može protiv odluka AZTN-a tužbom pokrenuti **upravni spor** pred Visokim upravnim sudom Republike Hrvatske. Međutim, tužbu protiv rješenja AZTN-a kojim se utvrđuje da tržišno natjecanje nije narušeno i rješenja kojima se postupak obustavlja, može podnijeti i podnositelj inicijative,

odnosno osoba kojoj su rješenjem Agencije utvrđena ista postupovna prava kao i podnositelju inicijative.

Visoki upravni sud Republike Hrvatske je u 2017. godini donio **9 predmeta** presuda protiv akata AZTN-a. U svim predmetima su tužbe protiv akata Agencije odbačene, odnosno odbijene. donesene su sudske presude (v. Prilog II. Izvješću).

U tom je kontekstu vrijedno spomenuti da je Hrvatska prema statistici *EU Justice Scorebord*, s prosječnim **trajanjem sudskih postupaka iz područja tržišnog natjecanja od oko 200 dana**, svrstana na **visoko drugo mjesto po ažurnosti** postupanja (odmah nakon Ujedinjene Kraljevine).

Kako bi utvrdio postoje li dostatne indicije da po službenoj dužnosti pokrene postupke **utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika** odnosno **zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu**, AZTN je tijekom 2017. godine proveo prethodno ispitivanje stanja i **analizu 24 mjerodavna tržišta**.

AZTN je u slučajevima kratkotrajnih i lakših kršenja propisa o tržišnom natjecanju nastavio s primjenom **instituta preuzimanja mjera i obveza od strane poduzetnika**. Riječ je o veoma učinkovitom instrumentu za brzu ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja na nekom tržištu, bez izricanja upravno-kaznenih mjera, ali i bez vođenja dugotrajnih i skupih postupaka.

U **ocjeni dopuštenosti koncentracija poduzetnika**, naglasak je u 2017. godini bio na telekomunikacijskom tržištu. Tako je uvjetno odobrena koncentracija poduzetnika **OT-Optima Telekom d.d. / H1 Telekom d.d.**, dok je u predmetu **HT-Hrvatski Telekom d.d. / OT-Optima Telekom d.d.** produljen rok trajanja koncentracije. Naime, AZTN je novim rješenjem utvrdio nove mjere, uvjeti i rokovi koje sudionici koncentracije moraju ispuniti, s ciljem da se Optima očuva kao treći neovisni tržišni takmac, odnosno da se prodajom Optime otvori mogućnost stvaranja trećeg operatora na hrvatskom telekomunikacijskom tržištu.

Riječ je o predmetima u kojima su naložene sveobuhvatne mjere, uvjeti i rokovi za otklanjanje negativnih učinaka predmetnih koncentracija na tržišno natjecanje. Da bi se u takvim predmetima mogla donijeti meritorna odluka, Agencija mora provesti između 100 i 150 radnji u postupku te prikupiti i analizirati više stotina stranica dokaznog materijala.

Osim ovih složenih predmeta u kojima je ocjena koncentracija provedena na 2. razini, AZTN je u 2017. godini donio i nekoliko odluka o dopuštenosti koncentracija na 1. razini. Riječ je o

koncentracijama Müller d.o.o./Kozmo (dio Konzuma d.d.), SPAR AG Austrija/BILLA d.o.o., BILLA Nekretnine d.o.o., Minaco d.o.o. i VIPnet d.o.o./Metronet Telekomunikacije d.d..

Od složenijih predmeta ocjene koncentracija koji su okončani na 1. razini treba spomenuti koncentracije OTP banka d.d./Splitska banka d.d., RWE Hrvatska d.o.o./Gradsko komunalno poduzeće Komunalac (Koprivnica), ARRIVA Hrvatska d.o.o./Autotrans d.o.o. i Baumit GmbH/W&P Baustofe GmbH/Konoch/Kerma&Co. KG.

AZTN posebno zabrinjava što se broj neprijavljenih koncentracija na tržištu elektroničkih medija u 2017. godini dvostruko povećao u odnosu na prethodnu. Štoviše, u 2017. godini primijećena je pojava recidivizma u neprijavlivanju koncentracija u medijima, odnosno da već jednom sankcionirani poduzetnici ponavljaju isto djelo. Sve to ukazuje na potrebu izmjene zakonskog okvira pri ocjeni medijskih koncentracija (prije svega Zakona o medijima) ili da se Agenciji omogući izricanje značajno većeg iznosa upravno-kaznene mjere poduzetnicima u medijskoj industriji.

AZTN je u 2017. godini od Europske komisije zaprimio i **390 notifikacija koncentracija**. Riječ je o koncentracijama koje imaju dimenziju EU-a te ih zbog toga njihovi sudionici moraju prijaviti Europskoj komisiji. Takve je notifikacije Komisija, temeljem Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika, obvezna dostaviti nacionalnim agencijama svih država članica pa tako i AZTN-u. Stoga ih je AZTN dužan temeljito proučiti kako bi utvrdio imaju li učinak na tržištu Republike Hrvatske. To je važno u složenom i zahtjevnom sustavu tzv. 'upućivanja koncentracija', jer Komisija može koncentraciju uputiti na rješavanje agenciji one države članice za koju smatra da je tijelo najprikladnije za provedbu postupka.

Osim svega navedenoga, AZTN uvijek posebno ističe svoje aktivnosti u aktivnom **promicanju prava i politike tržišnog natjecanja i jačanje kulture tržišnog natjecanja**. Kao što je to naprijed već spomenuto, važan alat Agencije na tom području davanje stručnih mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje.

Takva mišljenja Agencija donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Agencija je ovlaštena davati mišljenja i na važeće propise. Na taj način AZTN prevenira donošenje propisa i postupanja poduzetnika kojima se svjesno ili nesvjesno tržišno natjecanje narušava na štetu potrošača i ukupne konkurentnosti hrvatskog gospodarstva.

U okviru aktivnosti promicanja prava i politike tržišnog natjecanja, AZTN provodi **sektorska istraživanja pojedinih tržišta**. Takva se istraživanja provode u pravil na tržištima koja ukazuju na moguće ograničavanje tržišnog natjecanja. AZTN sektorska istraživanja provodi po službenoj dužnosti provodi kako bi se detektirali i otklonili tržišnih nedostaci i netržišni oblici ponašanja poduzetnika. Neke od takvih istraživanja, kao što je istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo i istraživanje tržišta tiska, AZTN provodi već 15 godina. U 2017. godini AZTN je uz to proveo i sektorsko istraživanje tržišta osiguranja.

AZTN konzistentno ustrajava na **potpunoj transparentnosti** svoga rada. Tako je u 2017. godini odgovorio 40 na upita novinara i drugih dionika a na svojim mrežnim stranicama objavio 88 odluka i 11 priopćenja za javnost.

AZTN je nastavio s **izdavanjem informativno-edukacijskog biltena AZTN Info** (u elektroničkom obliku) te je u 2017. godini objavio 11 mjesečnih biltena.

Na visoku transparentnost rada AZTN-a ukazuje i **ispunjavanje obveza u smislu Zakona o pravu na pristup informacijama**. Agencija je u 2017. godini riješila ukupno **9 zahtjeva**, od kojih je 7 bilo prihvaćenih, a 2 odbačena. Također, Povjereniku za pristup informacijama dostavljeno je izvješće o provedbi zakona za 2017. godinu.

Agencija je u provedbi ZZZN-a u 2017. godini **riješila ukupno 645 predmeta**. Time bilježi blagi **rast broja riješenih predmeta od 0,6 posto** u odnosu na 2016. godinu.

U godini u kojoj je obilježio 20 godina rada, svakako je vrijedno spomenuti da je AZTN od svoga osnivanja **(od 1997. do 2017. godine) riješio više od 8.000 predmeta**.

Na dan 31. prosinca 2017. godine ostalo je **samo 18 otvorenih predmeta**, odnosno predmeta u kojima je postupak još uvijek u tijeku.

Navedeno je realizirano sa **44 radnika**, odnosno sa istim brojem zaposlenih kao u prethodnom izvještajnom razdoblju.

Većinu zaposlenih čini **visokoobrazovani kadar**. Čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 posto ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu spremu ima svega jedan zaposleni. Ukupno 80 posto zaposlenih su magistri prava ili

diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti. Svih 17 pravnika ima položen pravosudni ispit, s obzirom da je to uvjet koji ZZTN propisuje za voditelje postupka.

Međutim, u Agenciji, kao i u sličnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja u zemljama članicama EU, permanentan je problem odljeva stručnjaka, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom, koji su rijetki i stoga veoma traženi na tržištu rada. Iako AZTN nema načina da samostalno riješi problem odljeva stručnjaka, još je veći problem što zbog primjene „klauzule 2 za 1“ ne može odmah zaposliti novog stručnjaka i početi ga educirati.

AZTN je u ovom izvještajnom razdoblju bio aktivno uključen u značajne **zakonodavne aktivnosti**, kako na nacionalnom tako i na međunarodnom planu.

Tako je AZTN bio zadužen za organiziranje i vođenje radne skupine za donošenje **Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja** („Narodne novine“, br. 69/17.), koji je stupio na snagu u srpnju 2017. godine. Time je Republika Hrvatska u svoje zakonodavstvo preuzela Direktivu EU br. 2014/104 o naknadama štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja. Tim su propisom i hrvatski trgovački sudovi postali nadležni za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU-a u privatno-pravnim sporovima te u sporovima za utvrđivanje naknade štete zbog povreda odredbi ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU-a.

Slijedom novina koje donosi taj zakon, AZTN je izradio i predložio Vladi RH donošenje **Uredbe o izmjenama i dopunama Uredbe o kriterijima za oslobođenje ili umanjeње upravno-kaznene mjere** („Narodne novine“, br. 96/17.), čijim je donošenjem ispunjena obveza preuzimanja pravne stečevine EU-a u području postupaka naknada štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja.

Uz navedeno, AZTN je krajem 2017. godine predložio Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta donošenje **Izmjena i dopuna ZZTN-a“ te je u tu svrhu izradila i nacrt prijedloga izmjena i dopuna**. Svrha predloženih promjena je sljedeća:

a) AZTN statusno odrediti kao samostalnu i neovisnu pravnu osobu s javnim ovlastima koja obavlja poslove nacionalnog, općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima u okviru djelokruga i nadležnosti određenih ZZTN-om. Naime, iako ovlasti Agencije i prema važećem ZZTN-u implicate sadržajno obuhvaćaju poslove jedinog nacionalnog i općeg regulatornog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja na

svim tržištima, Agencija tim propisom nije izričito definirana kao nacionalno, opće regulatorno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja na svim tržištima.

b) Omogućiti AZTN-ui da u slučaju promijenjenih okolnosti i uvjeta na tržištu predlaže Vladi RH donošenje propisa radi ukidanja skupnog izuzeća od opće zabrane sporazuma iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a za određene kategorije sporazuma.

c) Urediti prestanak važenja Uredbe o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju.

d) Ispraviti tri odredbe važećeg ZZTN-a koje se odnose na kontrolu koncentracija poduzetnika (članak 17. stavak 6., članak 19. stavak 7. i članak 58. stavak 1. točka 13.) kako bi se osigurala pravilna primjena europskog prava tržišnog natjecanja u slučaju kad Europska komisija odluči koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica EU-a ustupiti na ocjenu AZTN-u (bez obzira na to jesu li ispunjeni prihodovni pragovi na nacionalnoj razini). Naime, važeća odredba članka 19. stavka 7. ZZTN-a propisuje da u slučaju da Europska komisija primjenom Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 odluči da će ocjenu koncentracije s učinkom na trgovinu između država članica EU-a ustupiti AZTN-u, a ta koncentracija ispunjava i uvjete iz članka 17. ZZTN-a, sudionici te koncentracije obvezni su u roku od 30 dana AZTN-u podnijeti prijavu namjere provedbe koncentracije. Prema sadašnjem izričaju ove odredbe, unatoč činjenici što Europska komisija smatra da je AZTN kao nacionalno tijelo najprikladnije za ocjenu koncentracije, AZTN ne može ocjenjivati koncentraciju s učinkom na trgovinu između država članica Europske unije koja je bila prijavljena Europskoj komisiji sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004, ako nisu ispunjeni prihodovni kriteriji iz članka 17. ZZTN-a.

Izmjenama će se također omogućiti Agenciji da obustavi postupke koje je, kao nacionalno regulatorno tijelo, obvezna pokrenuti temeljem članka 101. ili članka 102. UFEU-a. Naime, važeća odredba članka 58. stavka 1. točke 13. ZZTN-a propisuje da AZTN, između ostalog, donosi rješenja kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredaba ZZTN-a odnosno članka 101. ili članka 102. UFEU-a. Tajva je odredba protivna pravu tržišnog natjecanja EU-a, konkretno članku 5. stavku 1. i 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 u dijelu u kojem se poziva na članke 101 i 102. UFEU-a.

AZTN je gore opisani prijedlog izmjena i dopuna uputila Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta. Donošenje Zakona o izmjenama o dopunama ZZTN-a očekuje se tijekom 2018. godine.

Zakonodavne aktivnosti AZTN-a na međunarodnom planu aktivnosti bile su u 2107. godini obilježene intenziviranjem rada na **nacrtu Direktive Europskog parlamenta i vijeća EU o ovlašćivanju tijela država članica nadležnih za tržišno natjecanje za učinkovitije provođenje pravila i osiguravanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta**. Prijedlog Direktive je Europska komisija objavila u ožujku 2017. godine. Prijedlog sadrži nova pravila kojima će se tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja država članica omogućiti učinkovitija provedba pravila o zaštiti tržišnog natjecanja EU-a.

Cilj Direktive je osigurati da u primjeni iste pravne osnove, nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja imaju iste alate za provedbu pravila, čime se osigurava njihovo učinkovito djelovanje, ali i pridonosi cilju jedinstvenog tržišta. Istodobno, time se promiče opći cilj Europske unije - ostvarenje konkurentnih tržišta, otvaranje radnih mjesta i gospodarski rast.

Stajalište Republike Hrvatske na Prijedlog Direktive usvojeno je u Hrvatskom saboru 6. listopada 2017. godine, a istodobno je i zaključen prvi krug pregovora o sadržaju. Naime, u razdoblju od lipnja do listopada 2017. godine održavali su se sastanci u Vijeću EU na kojem su delegacije država članica EU-a Europskoj komisiji iznosile primjedbe i komentare na prvi prijedlog teksta Direktive. Osim pregovora u Vijeću, predstavnici tijela za zaštitu tržišnog natjecanja država članica, sudjelovali su i na savjetovanju s Odborom za gospodarska i socijalna pitanja Europskog parlamenta, koji je izradio svoje izvješće i prijedloge izmjena u tekstu Direktive. U prvoj polovici 2018. godine dovršen je rad na tekst buduće Direktive usuglašen s Europskim parlamentom. Objava Direktive očekuje se do kraja 2018. godine, nakon čega slijedi dvogodišnji rok za njezino prenošenje u zakonodavne sustave država članica.

Govoreći o međunarodnoj suradnji, svakako treba spomenuti i aktivnosti Agencije u okviru OECD-ovog Odbora za tržišno natjecanje. Naime, iako Hrvatska nije članica OECD-a, AZTN od 2016. godine aktivno sudjeluje u radu Odbora. Bio je to rezultat prepoznavanja zalaganja Agencije u okviru OECD-ovih aktivnosti otvorenih državama nečlanicama te napora koji je Agencija, zajedno s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, uložila u stjecanje statusa sudionika.

Već dugi niz godina stručnjaci AZTN-a redovito sudjeluju na seminarima OECD-ovog Regionalnog centra u Budimpešti, koje pohađaju zahvaljujući potpunom pokriću troškova od strane OECD-a i mađarskog tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Isto tako, stručnjaci Agencije aktivno sudjeluju u radu OECD-ovog Globalnog foruma koji se jednom godišnje održava u Parizu.

Protekla je godina imala posebno, simboličko značenje za **Agenciju koja je obilježila 20 godina kontinuiranog rada i ujedno pojave i razvoja prava tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj.**

Bila je to prigoda da se u **radni posjet pozove predstavnike Odbora za gospodarstvo Hrvatskog sabora.** Tako je 10. listopada 2017. godine prvi put u povijesti Agencije održan posjet predstavnika Hrvatskoga sabora, kao osnivača AZTN-a.

AZTN je svoj jubilej obilježio organizacijom dvaju međunarodnih stručnih skupova o pravu i politici tržišnog natjecanja. Prvi je bio **10. godišnji FTC seminar za jugoistočnu Europu o ekonomskim pitanjima u pravu tržišnog natjecanja,** dok je središnji događaj bila je **Međunarodna konferencija o pravu i politici tržišnog natjecanja.** Na konferenciji je prikazan rad Agencije koja već 20 godina, unatoč skromnim financijskim i ljudskim resursima, ima nezaobilaznu ulogu u provedbi propisa i stvaranju kulture tržišnog natjecanja u hrvatskom društvu.

Rad AZTN-a u 2017. godini posebno je značajno **dobivanje nadležnosti za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom (ZNTP),** koji je stupio je na snagu 7. prosinca 2017. godine.

Zakonom se utvrđuju pravila i sustav mjera za sprječavanje nametanja nepoštenih trgovačkih praksi i utvrđuju nepoštene trgovačke prakse u lancu opskrbe hranom, čijim se nametanjem otkupljivači, prerađivači ili trgovci iskorištavaju svoju značajnu pregovaračku snagu u odnosu na njihove dobavljače.

Adresati Zakona su svi sudionici u lancu opskrbe hranom: proizvođači, otkupljivači, prerađivači, trgovci na veliko i trgovci na malo.

Cilj Zakona je uspostava, osiguranje i zaštita poštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Zakonodavstvo u ovom području predstavlja novinu i u ostatku EU-a. Republika Hrvatska odlučila je, nedugo nakon inicijative Europske komisije, prvi put zakonski regulirati ovo područje nastojeći u zakon ugraditi najbolja moguća rješenja, oslanjajući se na Komunikaciju Europske komisije iz 2014. godine.

Naime, na razini cijelog EU-a je uočeno da je zbog konsolidacije trgovine došlo do izrazite asimetrije u pregovaračkoj snazi između trgovaca na jednoj strani i dobavljača i malih i srednjih poduzetnika na drugoj. Iako se takve prakse mogu rješavati primjenom građanskog prava u sudskim postupcima, mali i srednji poduzetnici ih rijetko koriste zbog visokih troškova i "faktora straha" od raskida poslovnog odnosa od strane trgovaca.

Sukladno tome, ZNTP je razrađen na osnovi razlikovanja četiri osnovna oblika nepoštenih praksi putem korištenja značajne pregovaračke snage koje je uočila Europska komisija. Riječ je o retroaktivnoj zlouporabi neodređenih ili nepotpunih uvjeta iz ugovora, prekomjernom i nepredviđenom prenošenju troškova ili rizika na drugu ugovornu stranu, korištenju povjerljivih informacija i nepoštenom raskidanju poslovnog odnosa.

Trgovcima, otkupljivačima i prerađivačima određen je rok do 31. ožujka 2018. godine kako bi sve postojeće ugovore s dobavljačima uskladili s odredbama ZNTP-a. U protivnom takvi ugovori prestati važiti od 1. travnja 2018. godine.

Budući da je riječ o veoma kompleksnom propisu, da adresatima ZNTP-a dale jasne i nedvojbene informacije i smjernice za usklađivanja njihova poslovanja sa Zakonom, AZTN je tijekom prosinca 2017. godine putem Hrvatske gospodarske komore (HGK), Hrvatske udruge poslodavaca (HUP), Ministarstva poljoprivrede, odvjetničkih društava te izravno od adresata, prikupio pitanja vezana uz provedbu Zakona. Odgovori na ta pitanja pripremljeni u dokumentu pod nazivom „Odgovori na pitanja adresata Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom“ koji je objavljan na mrežnim stranicama AZTN-a i ministarstva poljoprivrede.

Ministarstvo poljoprivrede i AZTN u suradnji s HGK-om su tijekom veljače i ožujka 2018. godine, održali su interaktivne radionice o primjeni ZNTP-a u Zagrebu, Splitu, Osijeku, Rijeci, Puli i Varaždinu na kojima je prisustvovalo gotovo 700 sudionika.

Iako je puna primjena ZNTP-a počela tek 1. travnja 2018., dakle, nakon završetka razdoblja na koje se odnosi ovo Godišnje izvješće, držimo da je zbog iznimnog zanimanja javnosti ovdje korisno spomenuti da je AZTN je do trenutka predaje ovog Izvješća, metodom uzorka, po službenoj dužnosti od trgovaca zatražio i zaprimio oko 150 ugovora koji su trgovci zaključili s domaćim i inozemnim dobavljačima kako bi utvrdila poštuju li trgovci odredbe ZNTP-a.

Riječ je o veoma složenom, zahtjevnom i dugotrajnom procesu, zbog kojeg pokrenuti postupak radi velikog opsega radnji koje je potrebno provesti kako bi se ustanovilo je li došlo do nepoštivanja odredbi ZNTP_a, može trajati od šest do devet mjeseci.

U trenutku predaje ovog Godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru, iako je analiza ugovora još uvijek u tijeku, AZTN je u 30-ak zaprimljenih ugovora uočio postojanje jedne ili više nejasnih, odnosno spornih odredbi. Budući da su pojedine odredbe tih ugovora nejasne, odnosno sporne, postojale su indicije za pokretanje postupaka. Slijedom toga, Agencija je po službenoj dužnosti protiv određenih trgovaca, odnosno otkupljivača i/ili prerađivača pokrenula 20 upravnih postupaka.

AZTN je zaprimio i nekoliko anonimnih prijava na temelju kojih je po službenoj dužnosti pokrenuo postupak protiv nekoliko otkupljivača poljoprivrednih proizvoda.

Zbog zaštite poslovnih tajni ugovornih strana, Agencija ne može komentirati niti iznositi detalje o postupcima koji su u tijeku, ali će odluku kojom okončava konkretne postupke u cijelosti objaviti na svojim mrežnim stranicama.

AZTN će o svim meritornim odlukama koje će donijeti u pokrenutim postupcima detaljno izvijestiti u Godišnjem izvješću o radu Agencije za 2018. godinu.

Hrvatski sabor je, 29. lipnja 2018. godine, potvrdio Izmjene i dopune Statuta AZTN-a. Izmjene i dopune odnose se na organizacijski ustroj odnosno osnivanje Sektora za zabranu nepoštenih trgovačkih praksi te na proširenje djelokruga Vijeća i stručne službe Agencije.

AZTN-u su za provedbu ZNTP-a osigurana sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2018. godinu u iznosu od 1.360.628,00 kuna. Taj je iznos obuhvatio plaće za šest novih zaposlenika (četiri pravnik s položenim pravosudnim ispitom i dva ekonomista), opremu i povećani dio režijskih troškova.

Kao pravna osoba s javnim ovlastima AZTN uvijek s osobitom pažnjom obavlja svoje aktivnosti te pažljivo raspolaze dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Financiranje rada i aktivnosti Agencije proizlazi isključivo iz sredstava koja se osiguravaju u Državnom proračunu Republike Hrvatske. **Agencija nema vlastitih prihoda.** Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče Agencija prihod su Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2017. iznosila su **11.348.740 kuna**. Izvršenje rashoda iznosilo je **11.117.685,41** kuna što predstavlja 97,96 posto u odnosu na plan.

Najveći dio u strukturi rashoda u visini od 7.527.225,28 kuna odnosno 67,7 posto čine rashodi za zaposlene. U odnosu na 2016. godinu rashodi za zaposlene veći su za 37.154,44 kuna, odnosno za 0,5 posto. Povećanje ovih rashoda odnosi se na povećanje osnovice i minulog rada.

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 29,72 posto u odnosu na ukupne rashode. Najveći udio u materijalnim rashodima (76,5 posto) čine rashodi za usluge. Unutar ovih rashoda najznačajniji su rashodi za najam poslovnog prostora i opreme od 1.461.301,38 kuna (57,82 posto rashoda za usluge).

Materijalni rashodi u odnosu na 2016. godinu povećani su za 27,73 posto. Do povećanja je došlo zbog nadogradnje softvera za upravljanje dokumentima i migraciju s postojeće baze podataka na novu podatkovnu bazu.

Bitno je naglasiti kontinuirano nastojanje Agencije da se uz minimalno utrošena sredstva optimalno iskoriste postojeći resursi. Tako se primjerice proces obrazovanja i stručnog usavršavanja radnika i dalje provodi održavanjem redovitih *in-house* radionica (u kojima eksperti AZTN-a svojim kolegama prezentiraju zanimljive predmete na kojima su radili ili predmete iz prakse Europske komisije), kontinuirano se radi na praćenju dinamike svih izdataka potrebnih za uspješan rad, a posebice na odobravanju i praćenju rashoda za službena putovanja koji su obveza Agencije radi prisustvovanja radnim skupinama ECN (Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja). Za ove rashode uspostavljen je poseban proces planiranja i evaluacije s naglaskom da su za dio tih izdataka dobivene refundacije sredstava od EK, koje se kontinuirano uplaćuju u Proračun.

Financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 3.574,56 kuna, odnosno 71,49 posto u odnosu na planirano. Ti rashodi odnose se na bankarske troškove pri provođenju usluga deviznog poslovanja i izvršeni su u povećanom iznosu u odnosu na 2016. godinu.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su 283.080,71 kuna ili 2,55 posto ukupnih rashoda Agencije. Rashodi su povećani u odnosu na prethodnu godinu zbog nabave vozila za službene potrebe, koje je zamijenilo vozilo nabavljeno 1998. godine.

Agencija je do kraja godine 2017. godine znatno smanjila svoj plan i prikazala uštede u ukupnom iznosu od 680.681,59 kuna. Do ušteta je došlo zbog već spomenute fluktuacije zaposlenika, roditeljskih dopusta i dužih bolovanja.

Agencija je značajne uštede ostvarila i sklapanjem Ugovora o nabavi goriva s poduzetnikom INA d.d. Ugovor je sklopljen 31. ožujka 2017. godine na razdoblje od dvije godine. Agencija je Ugovor sklopila temeljem uvjeta iz Okvirnog sporazuma za nabavu goriva između Središnjeg državnog ureda za središnju javnu nabavu i INA - Industrija nafte d.d., Evidencijski broj 8/2016-1, KLASA: 406-01/16-03/13, URBROJ: 535-07/01-17-38 . Uključivanjem u postupak središnje javne nabave koji provodi Središnji državni ured za središnju javnu nabavu dokazan je potencijal ušteta u proračunu u smislu smanjenja cijena i nižih administrativnih troškova.

Aktivnosti AZTN-a će i u idućem razdoblju biti usmjerene na sankcioniranje najtežih oblika narušavanja tržišnog natjecanja, kao što su zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu i sklapanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika. Očekuje se daljnje intenziviranje aktivnosti u kontroli koncentracija poduzetnika kao izravne posljedice konsolidacije većine tržišta kao posljedice nedavne ekonomske i financijske krize.

Agencija će također nastaviti provoditi godišnja sektorska istraživanja tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo kao i sektorsko istraživanje tržišta tiska. U planiranju drugih sektorskih istraživanja, Agencija će se voditi načelom identifikacije tržišta s povećanom vjerojatnošću povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja i posljedice štete za potrošače.

Aktivno promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i stvaranja kulture tržišnog natjecanja ostaje permanentni zadatak Agencije i u budućim razdobljima.

Poseban angažman AZTN-a u budućem razdoblju zahtijevat će provedba Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, što će zahtijevati strukturne, organizacijske i kadrovske promjene. Agencija, kao tijelo zaduženo za provedbu ZNTP-a na nacionalnoj razini, nastavlja aktivno surađivati s Ministarstvom poljoprivrede, dajući stručnu podršku prilikom izrade službenih stajališta o pojedinim odredbama nacrtu Direktive Europskog parlamenta i Vijeća o zabranjenim trgovačkim praksama u lancu opskrbe hranom.

Agencija će radi pravilne primjene EU propisa nastaviti i sa svojom aktivnom suradnjom s Europskom komisijom, te nastaviti angažman oblikovanju i usvajanju Direktive o jačanju tijela

nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica u cilju jačanja njihove učinkovitosti u provedbi propisa.

Sve navedene aktivnosti su stalni i redoviti zadaci Agencije koje ona provodi od početka svojeg 20-godišnjeg rada. Kao što je spomenuto, riječ je o aktivnostima koje su po svojoj prirodi regulatornog karaktera i odnose se na sve gospodarske sektore te je u nadolazećem razdoblju cilj Agencije i pravno ju odrediti u skladu sa zadacima koje u praksi obavlja – kao nacionalno, opće regulatorno tijelo.

Agencija će radi pravilne primjene EU propisa nastaviti i sa svojom aktivnom ulogom u suradnji s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima nadležnima za zaštitu tržišnog natjecanja u okviru Europske mreže tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN).

Jedan od prioriteta Agencije i nadalje ostaje promicanje (zagovaranje) prava tržišnog natjecanja u odnosima s poduzetnicima, državnim tijelima i najširoj javnosti. U tom smislu, Agencija vodi osobitu brigu o transparentnosti svoga rada kroz različite komunikacijske kanale, sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a, objavljivanjem svojih odluka, mišljenja i godišnjih izvješća na svojim mrežnim stranicama, objavljivanjem stručnih članaka, pripremanjem priopćenja za javnost i medije o donesenim odlukama i praksi Agencije, nastupanjem u medijima, radom posebnog savjetnika za komunikacije i odnose s javnošću, radovitim kontaktima s novinarima, organiziranjem tiskovnih konferencija, izdavanjem mjesečnog biltena i ostalih publikacija i brošura te organiziranjem i sudjelovanjem na edukacijama o specifičnim temama iz područja zaštite tržišnog natjecanja.

U takvom okviru, Agencija ocjenjuje da je njezin rad u 2017. godini bio sadržajan i uspješan, osobito kad je riječ o specifičnostima i izazovima provedbe Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja, ali i o preuzimanju potpuno nove nadležnosti u području nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom.

Godišnje izvješće o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja za 2017. godinu, osim detaljnijeg prikaza sadržaja iz ovog sažetka, sadrži i tri priloga:

PRILOG I. Odluke Agencije iz 2017. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a;

PRILOG II. Odluke sudova iz 2017. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a;

PRILOG III. Odluke o kažnjavanju iz 2017. godine objavljene na mrežnoj stranici AZTN-a.

Predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja

Mladen Cerovac, mag.iur.

Zagreb, 12. rujna 2018.

400-05/18-01/001
580-07/95-2018-002

PRILOG 1.a

IZJAVA O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI*

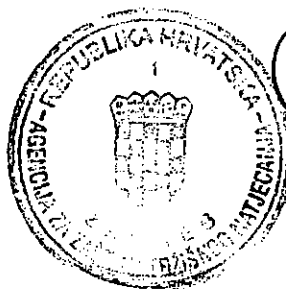
ZA 2017. GODINU

Ja, Mladen Cerovac, mag. iur, predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, čelnik Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja,

na temelju popunjenog Upitnika o fiskalnoj odgovornosti, raspoloživih informacija, rezultata rada unutarnje i vanjske revizije te vlastite procjene, potvrđujem:

- zakonito, namjensko i svrhovito korištenje sredstava,
- učinkovito i djelotvorno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrola u okviru proračunom odnosno financijskim planom utvrđenih sredstava.

Zagreb 30. ožujka 2018.

Mladen Cerovac, mag. iur.

Predsjednik Vijeća

za zaštitu tržišnog natjecanja

Klasa: 400-05/18-01/001

Urbroj: 513-07/95-2018-002

* Obrazac Izjave o fiskalnoj odgovornosti, koja se daje ako nisu uočene slabosti i nepravilnosti.

IZVJEŠĆE O OTKLONJENIM SLABOSTIMA I NEPRAVILNOSTIMA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2016

Naziv područja: PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA

1. Pitanje iz Upitnika gdje je uočena slabost i nepravilnost:1, Strateški plan je sastavljen i objavljen na web stranicama

1.1. Opis slabosti i nepravilnosti s analizom uzorka:

Strateški plan nije donesen u roku

1.2. Akcijski plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti s popisom potrebnih aktivnosti i očekivanim datumom otklanjanja slabosti i nepravilnosti

Aktivnost	Očekivani datum otklanjanja	Odgovorna osoba	Realizacija
Donošenje Strateškog plana	30.06.2017.	Kristina Sičaja, voditelj Odjela za opće poslove; voditelj Odjela za fin. računovodstvene poslove	Anka Nikolaus, 05.05.2017.

2. Pitanje iz Upitnika gdje je uočena slabost i nepravilnost:2, Programi iz financijskog plana povezani su s ciljevima iz strateškog plana

1.1. Opis slabosti i nepravilnosti s analizom uzorka:

Strateški plan nije donesen u roku

1.2. Akcijski plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti s popisom potrebnih aktivnosti i očekivanim datumom otklanjanja slabosti i nepravilnosti

Aktivnost	Očekivani datum otklanjanja	Odgovorna osoba	Realizacija
Donošenje Strateškog plana	30.06.2017.	Kristina Sičaja, voditelj Odjela za opće poslove; voditelj Odjela za fin. računovodstvene poslove	Anka Nikolaus, 05.05.2017.

3. Pitanje iz Upitnika gdje je uočena slabost i nepravilnost:3, Za ciljeve iz strateškog plana utvrđeni su i procijenjeni rizici

1.1. Opis slabosti i nepravilnosti s analizom uzorka:

Strateški plan nije donesen u roku

1.2. Akcijski plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti s popisom potrebnih aktivnosti i očekivanim datumom otklanjanja slabosti i nepravilnosti

Aktivnost	Očekivani datum otklanjanja	Odgovorna osoba	Realizacija
Donošenje Strateškog plana	30.06.2017.	Kristina Sičaja, voditelj Odjela za opće poslove; voditelj Odjela za fin. računovodstvene poslove	Anka Nikolaus, 05.05.2017.

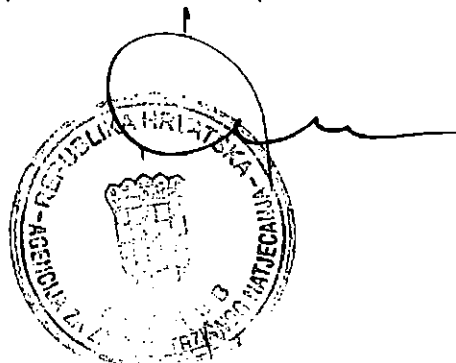
4. Pitanje iz Upitnika gdje je uočena slabost i nepravilnost:16, Čelnik je u roku 30 dana od stupanja državnog proračuna donio odluku o prijenosu ovlasti i odgovornosti za provedbu strateškog plana i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu

1.1. Opis slabosti i nepravilnosti s analizom uzorka:

Odluka o prijenosu ovlasti i odgovornosti za provedbu strateškog plana i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu

1.2. Akcijski plan otklanjanja slabosti i nepravilnosti s popisom potrebnih aktivnosti i očekivanim datumom otklanjanja slabosti i nepravilnosti

Aktivnost	Očekivani datum otklanjanja	Odgovorna osoba	Realizacija
Donošenje Odluke	30.06.2017.	Kristina Sičaja, voditelj Odjela za opće poslove; voditelj Odjela za fin. računovodstvene poslove	Anka Nikolaus, 05.05.2017.

Obveznik AGENCIJA ZA ZAŠTITU TRŽIŠNOG NATJECANJA

**UPITNIK O FISKALNOJ ODGOVORNOSTI ZA OBVEZNIKE UTVRĐENE U REGISTRU PRORAČUNSKIH I
IZVANPRORAČUNSKIH KORISNIKA ZA PRORAČUNSKU GODINU 2017**

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca ¹
		N/P	DA	NE ²	

PLANIRANJE PRORAČUNA/FINANCIJSKOG PLANA

1.	Strateški plan je sastavljen i objavljen na web stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	link na web stranicu
2.	Programi iz financijskog plana povezani su s ciljevima iz strateškog plana (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	vezne tablice ovo pitanje nije primjenjivo za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova, funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine
3.	Za ciljeve iz strateškog plana utvrđeni su i procijenjeni rizici (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)			X	tablica rizika

¹ Stupac Referenca se ne popunjava već su u njemu dane upute koja je vrsta dokaza podloga za davanje odgovora na pitanje

² Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

4. Upravno tijelo nadležno za financije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave nakon primitka uputa za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave od Ministarstva financija izradilo je i dostavilo proračunskim i izvanproračunskim korisnicima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave upute za izradu proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave s limitima odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na:

- visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i
- visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)

X

Ministarstvo je nakon primitka uputa za izradu prijedloga državnog proračuna od Ministarstva financija izradilo i dostavilo proračunskim korisnicima iz svoje nadležnosti upute s limitima, odnosno s visinama financijskog plana po proračunskim korisnicima za sljedeću proračunsku godinu i za sljedeće dvije godine, koje su raspoređene na:

5. - visinu sredstava potrebnih za provedbu postojećih programa, odnosno aktivnosti, koje proizlaze iz trenutno važećih propisa i

- visinu sredstava potrebnih za uvođenje i provedbu novih ili promjenu postojećih programa, odnosno aktivnosti,

a u razdoblju privremenog financiranja, ministarstvo je, nakon primitka uputa za izradu financijskih planova proračunskih i izvanproračunskih korisnika državnog proračuna za prva tri mjeseca proračunske godine od Ministarstva financija, izradilo i dostavilo upute s limitima plana za prva tri mjeseca proračunske

X

preslika odnosno referenca dopisa i upute

preslika odnosno referenca dopisa i upute

- godine korisnicima iz svoje nadležnosti (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)
6. Financijski plan proračunskog korisnika državnog proračuna sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana, a u razdoblju privremenog financiranja, sadrži procjenu prihoda i primitaka iskazanih po vrstama, rashoda i izdataka predviđenih za prva tri mjeseca proračunske godine, razvrstanih prema proračunskim klasifikacijama X preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca
7. Financijski plan proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama te obrazloženje prijedloga financijskog plana X preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca
8. Obrazloženje financijskog plana proračunskog korisnika državnog proračuna i proračunskog korisnika jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži sažetak djelokruga rada proračunskog korisnika, obrazložene programe, zakonske i druge podloge na kojima se zasnivaju programi, usklađene ciljeve, strategiju i programe s dokumentima dugoročnog razvoja, ishodište i pokazatelje na kojima se zasnivaju izračuni i ocjene potrebnih sredstava za provođenje programa, izvještaj o postignutim ciljevima i rezultatima programa temeljenim na pokazateljima uspješnosti iz nadležnosti proračunskog korisnika u prethodnoj godini te ostala obrazloženja i dokumentaciju X pitanje nije primjenjivo za proračunske korisnike državnog proračuna za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova, funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine
9. Financijski plan izvanproračunskog korisnika državnog proračuna i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave sadrži prihode i primitke iskazane po vrstama, rashode i izdatke predviđene za trogodišnje razdoblje, razvrstane prema proračunskim klasifikacijama i obrazloženje prijedloga financijskog plana, a u razdoblju privremenog financiranja, financijski plan izvanproračunskog korisnika državnog proračuna X preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca

10.	sadrži procjenu prihoda i primitaka iskazanih po vrstama, rashoda i izdataka predviđenih za prva tri mjeseca proračunske godine, razvrstanih prema proračunskim klasifikacijama Usklađeni prijedlog financijskog plana ministarstva sastavljen je temeljem prikupljenih i objedinjenih prijedloga financijskih planova proračunskih korisnika (odgovaraju ministarstva koja u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)	X	provesti analizu na način da se zbroje prihodi i rashodi iz financijskih planova proračunskih korisnika te prihodi i rashodi iz financijskog plana nadležnog ministarstva bez proračunskih korisnika te usporede s podacima u usklađenom financijskom planu link na web stranicu
11.	Godišnji plan rada je sastavljen u skladu sa strateškim i financijskim planom i objavljen na web stranicama (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X	
12.	Uz opći i posebni dio proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, predstavničkom tijelu na usvajanje upućen je i plan razvojnih programa koji sadrži ciljeve te prioritete razvoja jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave povezane s programskom i organizacijskom klasifikacijom proračuna	X	preslika odnosno referenca plana razvojnih programa
13.	Čelnik jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave uputio je prijedlog proračuna i projekcija predstavničkom tijelu na donošenje u zakonom predviđenom roku	X	preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je prijedlog proračuna i projekcija predan predstavničkom tijelu
14.	Doneseni proračun objavljen je u službenom glasilu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave	X	broj i naziv službenog glasila i datum objave
15.	Uz proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave odnosno financijski plan proračunskog i izvanproračunskog korisnika za iduću proračunsku godinu, donijele su se i projekcije za sljedeće dvije proračunske godine	X	broj i naziv službenog glasila i datum objave za proračune preslika odnosno referenca financijskog plana usvojenog do 31. prosinca za proračunske i izvanproračunske korisnike pitanje nije primjenjivo za proračunske i izvanproračunske korisnike državnog proračuna za godinu u kojoj se donosi odluka o privremenom financiranju poslova, funkcija i programa državnih tijela i drugih proračunskih korisnika za prva tri mjeseca naredne godine

16.	Čelnik je u roku 30 dana od stupanja na snagu državnog proračuna donio odluku o prijenosu ovlasti i odgovornosti za provedbu strateškog plana i upravljanje proračunskim sredstvima osiguranim u financijskom planu (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X	preslika odluke
17.	Proračun te izmjene i dopune i odluka o izvršavanju dostavljeni su Ministarstvu financija u roku od 15 dana od dana njihova stupanja na snagu	X	preslika odnosno referenca dopisa
18.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave se zaduživala/ davala suglasnost za zaduživanje/jamstvo sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave	X	preslike odnosno reference dobivenih i danih suglasnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ³	DJELOMIČNO ⁴	
IZVRŠAVANJE PRORAČUNA/FINACIJSKOG PLANA						
19.	Procedura stvaranja ugovornih obveza jasno je definirana i dostupna svim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima		X			preslika odnosno referenca pisane procedure
20.	Obveze po ugovorima koji zahtijevaju plaćanje iz proračuna u sljedećim godinama preuzimale su se isključivo uz suglasnost ministra financija/Vlade Republike Hrvatske odnosno općinskog načelnika /gradonačelnika /župana (odgovaraju proračunski korisnici državnog proračuna i proračunski korisnici proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X			preslike odnosno reference dobivenih suglasnosti na uzorku od najviše 20
21.	Obveze po investicijskim projektima preuzimaju se isključivo ako su predviđene u proračunu i projekcijama, financijskom planu i po provedenom stručnom vrednovanju i ocjeni opravdanosti te učinkovitosti investicijskog projekta		X			na uzorku od najviše 10 investicijskih projekata dokazati povezanost s proračunom i projekcijama, odnosno s financijskim planom i priložiti preslike odnosno reference provedenih vrednovanja
22.	Preraspodjele su izvršene u skladu s odredbama Zakona o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X			preslika odnosno referenca dopisa s odobrenom preraspodjelom
23.	Postoji jasna procedura naplate prihoda				X	preslika odnosno referenca pisane procedure iz koje su vidljive vrste prihoda koje se naplaćuju, mjere naplate koje će poduzimati, vremensko razdoblje nakon kojeg se pokreće pojedina mjera naplate, slučajeve u kojima treba pribaviti instrumente osiguranja plaćanja, praćenje naplate po poduzetim mjerama, osobe koje će obavljati navedene poslove i slično

³ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁴ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

24. Poduzete su sve potrebne mjere za potpunu naplatu prihoda i primitaka iz nadležnosti i uplatu u proračun prema važećim propisima
25. Svi namjenski prihodi i primici te vlastiti prihodi proračunskih korisnika uplaćivali su se u nadležni proračun jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osim onih koji su izuzeti od obveze uplate temeljem odluke o izvršavanju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koje u svojoj nadležnosti imaju proračunske korisnike)
26. Ministarstvo odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave pratila je korištenje namjenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda koje ostvaruju proračunski korisnici iz svoje nadležnosti koji su izuzeti od uplate u proračun
27. Sredstva su utrošena u skladu s proračunom odnosno financijskim planom
- na uzorku od 10% dospjelih nenaplaćenih potraživanja sa stanjem 31. prosinca dokazi o poduzetim radnjama za naplatu (preslike odnosno reference odgovarajućih dopisa, opomena), a najviše 100
dokaz o uplati namjenskih prihoda i primitaka te vlastitih prihoda u nadležni proračun i preslika odnosno referenca odluke
- dokaz o načinu praćenja
- izvještaj o izvršenju proračuna za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave iz kojeg se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih proračunom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu)
- usporedba izvršenja i financijskog plana iz koje se vidi da nije utrošeno više sredstva od odobrenih financijskim planom (osim za vlastite i namjenske prihode i primitke u skladu sa Zakonom o proračunu) za proračunske i izvanproračunske korisnike

28.	Isplata sredstava temeljila se na vjerodostojnoj dokumentaciji	X	nasumično odabrano najmanje pet isplata po svakoj od vrsta rashoda na razini definiranoj u Tablici: Testiranja uz pitanje 24. danoj u dodatku 1 Upitnika
29.	Pratilo se i kontroliralo namjensko isplaćivanje donacija, pomoći, subvencija do krajnjeg korisnika te korištenje istih	X	uzorak od 5% ukupnog broja svih transfera i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih transfera, a najviše 100
29.1.	Dostupne su preslike odnosno reference ugovora koji su podloga za isplate	X	preslike odnosno reference ugovora
29.2.	Obavljene su provjere na licu mjesta na odabranom uzorku od onih krajnjih korisnika kojima su na godišnjoj razini izvršene isplate iznad 20.000,00 kuna	X	preslika odnosno referenca zapisnika izvršene kontrole određenog broja krajnjih korisnika (uzorak) koji su na godišnjoj ostvarili iznad 20.000,00 kuna od proračuna, proračunskih i izvanproračunskih korisnika
29.3.	Postoji izvješće od krajnjeg korisnika o utrošku sredstava/realizaciji projekta	X	preslika odnosno referenca izvješća
30.	Prilikom isporuke opreme/izvođenja radova obavljene su sve potrebne provjere	X	provjera na uzorku 5% ukupnog broja svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih nabava dugotrajne nefinancijske imovine
30.1.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na način utvrđen ugovorom	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.2.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu s vremenskim rokovima iz ugovora	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.3.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni u skladu sa zahtjevima količine i kvalitete iz ugovora	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.4.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni na lokacijama koje su navedene u ugovoru	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.5.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni prema opisu iz ugovora	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.6.	Oprema je isporučena/Radovi su izvedeni sukladno nacrtima, analizama, modelima, uzorcima iz ugovora	X	priložiti odgovarajući dokaz
30.7.	Oprema je instalirana i u upotrebi	X	priložiti odgovarajući dokaz

31.	Propisana je procedura zaprimanja računa, njihove provjere u odgovarajućim ustrojstvenim jedinicama/upravnim odjelima i pravovremenog plaćanja		X	preslika odnosno referenca pisane procedure
32.	Svi ugovori se čuvaju i arhiviraju sukladno propisima o čuvanju arhivske građe		X	preslika odnosno referenca na pravilnik o zaštiti i obradi arhivskoga gradiva
33.	Imenovana je osoba za nepravilnosti (odgovaraju ministarstva i druga državna tijela na razini razdjela organizacijske klasifikacije te jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X	preslika odnosno referenca odluke o imenovanju ili link na web stranicu gdje su objavljeni podaci o osobi za nepravilnosti

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

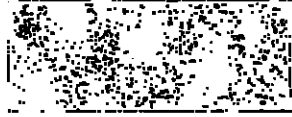
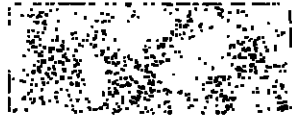

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁵	DJELOMIČNO ⁶	
JAVNA NABAVA						dokazati na uzorku od 5% ugovora/objava/ provedenih postupaka javne nabave
34.	U zaključenim ugovorima o nabavama velike vrijednosti ugovoreni su instrumenti za osiguranje urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni		X			preslike odnosno reference ugovora, navesti članak u kojem stoje odredbe o instrumentima urednog ispunjenja ugovornih obveza ili odredbe o ugovornoj kazni
35.	Ugovori o javnoj nabavi zaključeni su u skladu s uvjetima određenim u dokumentaciji za nadmetanje i odabranom ponudom			X		preslike odnosno reference dokumentacije o provedenim postupcima i preslike odnosno reference ugovora
36.	Za sve predmete javne nabave čija je procijenjena vrijednost jednaka ili veća od 200.000,00 kuna za nabavu robe i usluga, odnosno za nabavu radova jednaka ili veća od 500.000,00 kuna provedeni su postupci javne nabave sukladno odredbama Zakona o javnoj nabavi			X		oznake i datum objave
37.	Za provedene postupke javne nabave u Elektroničkom oglasniku javne nabave objavljene su odgovarajuće objave sukladno Zakonu o javnoj nabavi			X		oznake i datum objave
38.	Na internetskim stranicama (ili u službenim glasilu ili na oglasnoj ploči ili na drugi način) dostupan je popis gospodarskih subjekata s kojima je obveznik odnosno predstavnik naručitelja ili s njime povezane osobe u sukobu interesa u smislu propisa o javnoj nabavi			X		adresa internetske stranice ili broj i naziv službenog glasila ili druga oznaka mjesta gdje je popis objavljen
39.	Donesen je plan nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi			X		adresa internetskih stranica gdje je objavljen plan nabave
40.	U pripremi i provedbi postupaka javne nabave najmanje jedan ovlašten predstavnik imao je važeći certifikat u području javne nabave u skladu s propisima o javnoj nabavi.			X		preslika odnosno referenca potvrda i internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja

⁵ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁶ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

41.	U pripremi tehničke specifikacije sudjelovale su osobe različite od ovlaštenih predstavnika naručitelja koje ocjenjuju ponude	X		imena osoba koje su sudjelovale u pripremi tehničke dokumentacije i preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja
42.	Ovlašteni predstavnici naručitelja koji daju prijedlog za odluku o odabiru bili su različiti od osoba koje prate provedbu ugovora	X		preslika odnosno referenca internih odluka o imenovanju ovlaštenih predstavnika naručitelja i imena osoba koje prate provedbu ugovora
43.	Naručitelj vodi registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma koji sadrži podatke u skladu s propisima o javnoj nabavi	X		adresa internetskih stranicama gdje je objavljen registar ugovora o javnoj nabavi i okvirnih sporazuma
44.	Sva dokumentacija o svakom postupku javne nabave čuva se najmanje četiri godine od završetka postupka javne nabave	X		preslika odnosno referenca ovitka predmeta
45.	Ugovori o nabavi javnih usluga iz Dodatka II. B sklopljeni su na temelju odredaba Zakona o javnoj nabavi	X		preslike odnosno reference dokumentacije o nabavi i sklopljenih ugovora
46.	Do 31. ožujka tijelu nadležnom za sustav javne nabave dostavljeno je izvješće o javnoj nabavi za prethodnu godinu koje sadrži podatke sukladno Zakonu o javnoj nabavi	X		preslika odnosno referenca izvješća
47.	Donesen je akt kojim su uređena pitanja nabave za nabavu robe i usluga odnosno za nabavu radova na koje se ne primjenjuje Zakon o javnoj nabavi	X		preslika odnosno referenca akta

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako je provođenje postupaka javne nabave objedinjeno na razini osnivača, obveznik odgovara „NIJE PRIMJENJIVO – N/P“.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom.

Redni broj	Pitanje	Odgovor				Referenca
		N/P	DA	NE ⁷	DJELOMIČNO ⁸	
RAČUNOVODSTVO						
48.	Rashodi su evidentirani u glavnoj knjizi na temelju nastanka poslovnog događaja (obveze) i u izvještajnom razdoblju na koje se odnose, neovisno o plaćanju		X			uzorak 1% svih dokumenata temeljem kojih su evidentirani poslovni događaji (ulazni računi, obračuni i dr.), a najviše 100
49.	Narudžbenice su valjano ispunjene na način da se vidi tko je nabavu inicirao, tko je nabavu odobrio, koja vrsta roba/usluga/radova se nabavlja, uz detaljnu specifikaciju jedinica mjere, količina, jediničnih cijena te ukupnih cijena		X			uzorak 1% svih narudžbenica, a najviše 100
50.	U potpisanim ugovorima s dobavljačima/pružateljima usluga/izvršiteljima radova detaljno je utvrđena vrsta robe/usluga/radova koji se nabavljaju		X			uzorak 5% svih ugovora i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih ugovora
51.	Iz primke, otpremnice i drugog odgovarajućeg dokumenta potpisanog od skladištara ili druge osobe zadužene za zaprimanje robe i dobavljača vidljivo je da je prilikom preuzimanja robe utvrđena količina, stanje i kvaliteta zaprimljene robe		X			preslike odnosno reference dokumenata na uzorku 5% svih dokumenata, a najviše 100
52.	Postoji izvještaj o obavljenoj usluzi odnosno druga vrsta pisanog odobrenja ili dokumentacije kojom se potvrđuje izvršenje usluge		X			preslika odnosno referenca izvještaja ili druge dokumentacije na uzorku 1% izvršenih usluga, a najviše 100
53.	O izvedenim radovima, sukladno definiranoj proceduri odobrenja radova, postoji privremena odnosno konačna obračunska situacija, koju odobrava osoba odnosno tijelo koje nadzire i odobrava radove	X				preslike odnosno reference odobrenih privremenih odnosno konačnih situacija na uzorku 5% svih ugovora
54.	Na zaprimljenim računima navedeni su svi elementi računa u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima		X			uzorak 1% svih računa, a najviše 100

⁷ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

⁸ Za svaki djelomično potvrđan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

55.	Zaprimljeni računi sadrže referencu na broj narudžbenice/ugovora temeljem kojeg su roba/usluge/radovi isporučeni	X	uzorak 1% svih računa po ugovorima sklopljenim temeljem postupaka javne nabave, a najviše 100
56.	Računi sadrže detaljnu specifikaciju roba/usluga/radova koje odgovaraju opisu i specifikaciji roba/usluga/radova definiranih narudžbenicom odnosno ugovorom	X	Uzorak 1% svih računa, a najviše 100
57.	Za svaki račun obavljena je matematička kontrola ispravnosti iznosa koji je zaračunan, što je naznačeno na računu	X	uzorak 1% svih računa, a najviše 100
58.	Provjereno je postojanje potpisa, žiga ili druge oznake kojom se može potvrditi da je račun odobren za plaćanje	X	uzorak 1% svih računa, a najviše 100
59.	Nakon provjere suštine računa i dokumentacije obavljenih usluga, radova odnosno nabave robe računi se u glavnoj knjizi evidentiraju po proračunskim klasifikacijama (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X	uzorak 1% svih računa, a najviše 100
60.	Prihodi su evidentirani u glavnoj knjizi u trenutku u kojem su postali raspoloživi i mjerljivi (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X	uzorak 1% svih uplata, a najviše 100
61.	Za primljene i dane donacije nefinancijske imovine u glavnoj knjizi evidentirani su prihodi i rashodi prema procijenjenoj vrijednosti imovine, a međusobni prijenos nefinancijske imovine proračuna i proračunskih korisnika evidentiran je preko promjena u obujmu imovine (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X	uzorak 5% svih donacija i minimalno 5% ukupne vrijednosti svih primljenih i danih donacija
62.	Povjerenstva za popis osnovao je čelnik proračuna/proračunskog korisnika. Odredio je datum obavljanja popisa, rokove obavljanja popisa i dostavljanje izvještaja s priloženim popisnim listama	X	preslika odnosno referenca odluke o provođenju popisa
63.	Povjerenstvo za popis obavilo je popis cjelokupne imovine i obveza, sastavilo izvještaj temeljem popisnih lista i predalo ga čelniku	X	preslika odnosno referenca izvještaja

64.	Poslovne knjige i računovodstvene isprave čuvaju se sukladno rokovima utvrđenima Pravilnikom o proračunskom računovodstvu i računskom planu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)	X	klasifikacijska oznaka Pravilnika o čuvanju arhivskog i registraturnog gradiva odnosno odgovarajući dokaz
65.	Uspostavljene računovodstvene evidencije omogućile su praćenje korištenja sredstva po izvorima financiranja i programima (projektima/aktivnostima)	X	dio analitičke evidencije po izvorima financiranja i programima (projektima i aktivnostima) ili referenca iz pitanja 23.
66.	Uspostavljena je evidencija svih ugovora	X	preslika odnosno referenca dijela evidencije
67.	Vodi se analitička evidencija dugotrajne nefinancijske imovine i usklađena je s glavnom knjigom	X	preslika odnosno referenca dijela evidencije

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jednom. U ćelije označene sivom bojom nije dozvoljeno upisivati odgovore.

Redni broj	Pitanje	Odgovor			Referenca
		N/P	DA	NE ⁹	

IZVJEŠTAVANJE I OSTALO

68.	Kod predaje financijskih izvještaja pošivali su se rokovi i način predaje utvrđeni Pravilnikom o financijskom izvještavanju u proračunskom računovodstvu (odgovaraju obveznici primjene proračunskog računovodstva)		X		preslike odnosno reference referentnih stranica financijskih izvještaja
69.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izvještavala je Ministarstvo financija o zaduženjima/danim suglasnostima za zaduženja/jamstva sukladno odredbama Zakona o proračunu i Pravilnika o postupku zaduživanja te davanja jamstava i suglasnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)		X		preslika odnosno referenca dopisa
70.	Jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (korisnik pomoći izravnanja) dostavila je izvještaj o utrošenim sredstvima resornom ministarstvu ili nadležnom tijelu državne uprave na propisan način i u rokovima utvrđenima Uredbom o načinu izračuna iznosa pomoći izravnanja za decentralizirane funkcije jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i odlukama o kriterijima i mjerilima za osiguranje minimalnog financijskog standarda javnih potreba u djelatnostima osnovnog i srednjeg školstva, socijalne skrbi, zdravstva i vatrogastva (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave - nositelji decentraliziranih funkcija)		X		preslika odnosno referenca dopisa

⁹ Za svaki negativan odgovor evidentirati slabost, odnosno nepravilnost u Planu otklanjanja slabosti i nepravilnosti

71.	Kod predaje polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave poštivali su se rokovi i odredbe o sadržaju izvještaja utvrđene Zakonom o proračunu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X	preslika odnosno referenca dopisa odnosno drugi dokaz da je polugodišnji i godišnji izvještaj predan predstavničkom tijelu te broj i naziv službenog glasila i datum objave izvještaja
72.	Godišnji izvještaj o izvršenju proračuna jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dostavljen je Ministarstvu financija i Državnom uredu za reviziju u roku od 15 dana nakon što ga je donijelo predstavničko tijelo odnosno u slučaju da ga predstavničko tijelo nije donijelo, u roku od 60 dana od dana podnošenja navedenog izvještaja predstavničkom tijelu (odgovaraju jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave)	X	preslika odnosno referenca dopisa
73.	Provedene su suštinske i formalne kontrole dostavljenih Izjava o fiskalnoj odgovornost (odgovaraju nadležna ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave kojima se dostavljaju izjave o fiskalnoj odgovornosti)	X	preslika odnosno referenca dopisa ili pismena o izvršenim kontrolama
74.	Uspostavljen je sustav dokumentiranja podataka o rizicima i izvještavanja o najznačajnijim rizicima i postoji jasna procedura o upravljanju rizicima (odgovaraju ministarstva i druga tijela državne uprave na razini razdjela organizacijske klasifikacije)	X	preslika registra rizika, izvještaja i internog akta (sva tri zahtjeva treba ispuniti)
75.	Internim aktom (uputom, sporazumom) uređen je način komunikacije, izvještavanja i drugih aktivnosti s proračunskim i izvanproračunskim korisnicima iz nadležnosti (odgovaraju ministarstva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave koji imaju proračunske i izvanproračunske korisnike)	X	preslika odnosno referenca akta

Napomena:

Sva pitanja u Upitniku moraju biti odgovorena upisivanjem oznake "X" u odgovarajući stupac.

Ako pitanje nije primjenjivo na obveznika oznaka "X" stavlja se u stupac N/P.

Ako se u različitim pitanjima traži isti dokaz, potrebno ga je priložiti samo jedno

